

Pandemia ja riskien hallinta työpaikoilla

TUTKIMUSHANKKEEN LOPPURAPORTTI

**Pia Perttula
Heikki Frilander
Sirpa Laitinen
Eero Lantto
Tiina-Mari Monni
Erja Mäkelä
Jarmo Vorne**

Pandemia ja riskien hallinta työpaikoilla

Perttula Pia, Frilander Heikki, Laitinen Sirpa, Lantto Eero, Monni Tiina-Mari, Mäkelä Erja
ja Vorne Jarmo

Työterveyslaitos

PL 40

00251 Helsinki

www.ttl.fi

Piirroksat: Source Creative Oy

© 2023 Työterveyslaitos ja kirjoittajat

Hanke on toteutettu Työsuojelurahaston tuella.

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman asianmukaista lupaa.

ISBN 978-952-391-062-1 (pdf)

Tiivistelmä

Koronapandemia ilmeni ennenkokemattomana ja yllättävänä koko yhteiskunnalle ja suomalaisille työpaikoille. Koronapandemian alkuvaiheessa julkisessa viestinnässä korostettiin taudin mahdollista vakavuutta. Työpaikat pohtivat, mitä toimia työpaikoilla tulee tehdä koronariskien hallitsemiseksi. Sopivien pandemian hallintakeinojen laatiminen ja toteuttaminen tuli yllätyksenä kaikille toimijoille niiden tarvittavan laaja-alaisuuden vuoksi.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ja arvioida työpaikkojen oppeja ja kokemuksia koronapandemian vaikutuksista työturvallisuuden hallintaan. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin työpaikkojen toimintatapoja ja toimenpiteiden ajoitusta altistumisen ehkäisemiseksi. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin työpaikan riskienarvioinnissa ja hallinnassa hyödyntämä tiedonkulun verkosto pandemian ajalta. Tavoitteena oli löytää hyviä keinoja, joiden avulla työpaikat voivat varautua jatkossakin biologisten tekijöiden aiheuttamiin riskeihin.

Tutkimusaineistona toimivat pandemian aikaiset julkiset ohjeistukset, kysely, haastattelut sekä työpaikkojen sisäiset ohjeistukset. Tutkimuksen kohdejoukkona oli Nolla tapaturmaa -foorumien verkoston työpaikat sekä tahot, joiden tuottamaa tietoa työpaikat hyödynsivät pandemian aikana. Tutkimusmenetelmiä olivat laadulliset ja määrälliset aineistoanalyysit. Tutkimuksessa tarkasteltiin aikaa 1.1.2020–31.12.2021.

Jo pandemian alkuvaiheessa työpaikoilla tunnistettiin ja toteutettiin toimivia riskien hallintakeinoja, kuten siivous- ja hygieniakäytäntöjen tehostaminen, turvavälit ja ihmisten välisten kohtaamisten vähentäminen työpaikalla. Lisäksi työpaikoilla oli käytössä erilaisia suojautumiskäytäntöjä.

Pandemian aikaisia kuormitustekijöitä työpaikoilla olivat muun muassa pelko sairastumisesta koronaan, etätyökäytäntöjen nopea omaksuminen ja hallinta sekä yhteisöllisyyden heikkeneminen työpaikalla. Myös työsuhteisiin liittyvät asiat aiheuttivat huolta. Työpaikat hyödynsivät työterveyshuollon asiantuntemusta riskien arvioinnissaan. Työpaikat myös tunnistivat tarpeen työpaikan sisäiselle viestinnälle pandemian aikana ja sovelsivat monia eri keskustelu- ja tiedotustapoja sekä tiedotuskanavia.

Tiedon tarve työpaikoilla pandemian aikana oli ilmeinen, ja uutta tietoa seurattiin työpaikoilla aktiivisesti erikseen perustetuissa koronaryhmissä. Työpaikat kokivat julkisen viestinnän tarpeelliseksi, mutta arvioivat tiedotuksen olevan ajoittain ristiriitaista ja haastavaa soveltaa työpaikalla. Päivityvän tiedon myötä riskien

hallintatoimenpiteitä muokattiin ja monet työpaikat ilmoittivat, että osa toimenpiteistä tulee jäämään pysyviksi toimintatavoiksi pandemian jälkeenkin. Etätyö mainittiin yhtenä toimena, jota jatketaan tulevaisuudessakin. Hankkeessa tuotettiin luettelo pandemian eri vaiheiden aikana työpaikoilla toteutettavista riskienhallintatoimenpiteistä.

Koronan myötä työpaikat tunnistivat aikaisempaa selkeämmin tarpeen tehdä biologisten tekijöiden riskien arviointia. Myös henkilökohtaisten edellytysten huomioiminen ja siihen liittyvät haasteet tunnistettiin työpaikoilla, kun työpaikoilla tuli tunnistaa henkilöt, joiden riski sairastua vakavasti oli suurempi kuin muiden. Yhteisen työpaikan riskienhallinnan toimenpiteet nousivat niin ikään keskusteluun, kun työpaikat miettivät toimenpiteitä ihmisten välisten kohtaamisten minimoimiseen ja turvavälien pitämisen varmistamiseen. Riskien hallitsemiseksi oli viestinnän avulla tärkeää tavoittaa sekä työpaikan oma henkilöstö että muut työpaikan tiloissa toimivat henkilöt.

Pandemia aiheutti monilla työpaikoilla ja yhteiskunnassa nopean digiloikan, johon sopeutumisessa ja uudenlaisten työtapojen hallinnassa on vielä opeteltavaa. Toisaalta koronapandemian pitkään jatkuminen ja muidenkin tartuntatautien merkityksen ymmärtäminen mm. sairauspoissaolojen aiheuttamien vaikutusten kannalta vaatii toimintatapojen muuttamista työpaikoilla. Etätyössä on tunnistettu hyviä puolia, mutta yhteisöllisyys työpaikoilla heikkenee, kun työpaikalla ei enää työskennellä kuten aikaisemmin. Jatkossakin on tärkeää, että eri riskejä arvioidaan kokonaisuutena ja työpaikoille tuotetaan tietoa ja ohjeistusta riskien hallintaan. Koronapandemiasta saatuja oppeja on tärkeää tallentaa, jotta niitä voi hyödyntää tulevien pandemioiden hallintakeinoja pohdittaessa. Julkisten ohjeiden tuottajien yhteistyön lisääminen on edellytys sille, että ohjeistus on yhdenmukaista ja tavoittaa työpaikat.

Abstract

The Covid-19 pandemic appeared as inexperienced and unexpected for Finnish society and workplaces. At the beginning of the pandemic, public communication highlighted the possibility of seriousness of the disease. Workplaces pondered over which risk management measures they needed to apply in order to avoid transmission in the workplace. All practitioners found it surprising that execution and implementation of the appropriate pandemic management measures was so extensive.

The object of the study was to find out and estimate the experiences of the Covid-19 pandemic effects on managing occupational safety. Ways of operating and timing of the risk management measures at workplaces in order to prevent exposure to SARS-CoV-2 virus were also determined. The network of information utilised by workplaces during the pandemic was also established. The objective was to find good practices that help workplaces prepare, in future, for the risks caused by biological agents.

The material utilised during the study consists of the public guidance during the pandemic. The target group consists of the Finnish Zero Accident Forum network of workplaces and the practitioners whose information those workplaces utilised during the pandemic. The multimethod study consists of document analysis, interviews and a survey. The time period studied was 1.1.2020-31.12.2021.

Good risk management measures were recognised in the early phase of the pandemic, such as improving cleaning and hygienic measures, and social distancing. Workplaces also utilized different protective measures.

The workload factors during the pandemic consist of the fear of falling in Covid-19, adopting and managing quick remote work measures, and the weakening of community in the workplace. Topics related to employment were also a concern. Workplaces utilised the expertise of their occupational health service when assessing the risks. Workplaces also recognised the need for internal communication during the pandemic, and they applied several ways of discussion and informing.

Workplaces needed information during the pandemic, and they actively followed the newest information from the pandemic groups in the workplaces. Workplaces saw the public communication as necessary, but at the same time, conflicting and challenging to apply in the workplace. The updated information made the workplaces modify their risk management measures, and many workplaces announced that some of those measures will remain after the pandemic. Remote work was one of those measures that

workplaces will continue in the future more than before the pandemic. The study produced a list of risk management measures during the different pandemic phases.

The pandemic revealed to the workplaces the importance of performing a risk assessment of biological agents. The consideration of personal factors and their challenges were also recognised in the workplaces: those who carried a higher risk for serious disease compared to other workers were identified. Risk management measures in shared workplaces were also a discussion topic when workplaces considered social distancing measures. Thus, it was essential to extend the safety communication from the workplace's own personnel to others who work in the same location.

The pandemic caused a rapid increase on utilising digital working methods, and it still requires more attention to adopt those new methods of working. On the other hand, the Covid-19 pandemic taught workplaces to understand the influence of infectious diseases as causing sick leaves in the workplace. The remote work includes several benefits but, on the other side, is the diminishing of community in the workplace, since the employees do not work together at the same location. In the future, it is important to consider the different risks in a holistic way and to provide workplaces with information and guidance on risk management. Information learned during the Covid-19 pandemic is important to retain in order to utilise those good practices in the following pandemics. Cooperation between public guidance producers should be increased in order to provide consistent guidance that will reach the workplaces.

Alkusanat ja kiitokset

Koronapandemia herätti suomalaiset vuoden 2020 alkupuolella. Olimme monella tavalla uuden edessä, kun näin laajaa ja nopeasti leviävää pandemiaa ei ollut koettu nykyaikana. Pandemia myös haastoi uudella tavalla työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä huolehtimista työpaikoilla. Koimme, että pandemiaan varautumista ja pandemian aikaisia toimenpiteitä on tärkeää tutkia työpaikkojen näkökulmasta.

Pandemiatilanteen hallitsemisessa oli haasteita niin työpaikoilla kuin niiden tukiorganisaatioillakin. Monet työpaikat joutuivat riskien arvioinnissa ensimmäistä kertaa biologisten riskitekijöiden eteen. Oli siis tarve selvittää, mistä työpaikat saivat tukea riskien hallinnan ratkaisuihinsa sekä miten hyvin valtionhallinnolta, viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta tulleita ohjeita ja määräyksiä pystyttiin toteuttamaan työpaikoilla.

Työterveyslaitoksen tutkijaryhmän jäsenet olivat johtava tutkija Pia Perttula, tutkimuksen projektipäällikkö Tiina-Mari Monni, vanhempi asiantuntija Erja Mäkelä, vanhempi asiantuntija Sirpa Laitinen, ylilääkäri Heikki Frilander, erityisasiantuntija Jarmo Vorne ja tutkija Eero Lantto. Tässä ryhmässä on eturivin osaamista työpaikoille suunnattujen ohjeiden tekemisestä sekä biologisen riskitekijän arvioimisesta ja siltä suojautumisesta.

Kiitämme hankkeeseen osallistuneita Nolla tapaturmaa -foorumin työpaikkoja. Teidän ansiostanne saimme kokoon hyvän aineiston! Foorumi on ollut myös hankkeen viestinnässä merkittävä kumppani.

Paras-hankkeen ohjausryhmään ovat kuuluneet kohdeorganisaatioiden edustajien lisäksi ylitarkastaja Arja-Liisa Sikiö Etelä-Suomen aluehallintoviraston (ESAVI) työsuojelun vastualueelta, neuvotteleva virkamies Tarja Nupponen sosiaali- ja terveysministeriön työ- ja tasa-arvo-osaston valvonta- ja ohjausyksiköstä, tutkimusprofessori Outi Lyytikäinen Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta (THL), asiantuntijalääkäri Auli Rytivaara Elinkeinoelämän keskusliitosta (EK), asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi Suomen ammattiliittojen keskusjärjestöstä (SAK), tutkimusasiantuntija Anne-Marie Kurka Työsuojelurahastosta sekä johtaja Tommi Alanko Työterveyslaitoksesta. Kiitos ohjausryhmälle hyivistä keskustelusta ja tärkeistä huomioista tutkimuksen aikana!

Helsingissä 31.1.2023

Tutkijat

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Abstract	5
Alkusanat ja kiitokset	7
Sisällys.....	8
1 Johdanto.....	10
1.1 Pandemia.....	10
1.1.1 Pandemiat, niiden vaiheet ja vakavuus.....	11
1.1.2 Koronapandemian alkaminen.....	13
1.2 Riskien arviointi.....	15
1.3 Pandemian torjuntakeinot työpaikoilla	16
1.4 Viestintä ja yhteisöjen ja kansalaisten sitouttaminen	18
1.4.1 Suomalaiset viranomais- ja asiantuntijaviestijät pandemiatilanteessa	18
1.4.2 Viestinnän periaatteet pandemian aikana tai sen uhatessa.....	19
1.5 Tutkimuksen tavoite.....	20
2 Tutkimuksen toteutus, aineisto ja menetelmät	23
2.1 Tutkimusasetelma ja tutkimusvaiheet.....	23
2.2 Menetelmät ja aineistonkeruu	24
2.2.1 Aikajajat.....	24
2.2.2 Tutkimushaastattelu.....	26
2.2.3 Tutkimuskysely.....	27
2.2.4 Riskinarviointimallien tarkastelu.....	28
3 Tulokset.....	31
3.1 Aikajajat	31
3.1.1 Yleiset ohjeet ja viranomaismääräykset	31
3.1.2 Haastateltujen yritysten toimenpiteet dokumentaation perusteella.....	35
3.2 Tutkimushaastattelu.....	36
3.2.1 Yrityshaastattelut.....	36

3.2.2	Työterveyshuolto ja työterveyshuoltoa järjestävät organisaatiot	38
3.2.3	Työmarkkinajärjestöt	38
3.2.4	Viranomaiset	38
3.3	Tutkimuskysely	39
3.4	Riskinarviointimallien tarkastelu	47
4	Tulosten tarkastelu	52
5	Johtopäätökset	60
5.1	Rajoitukset	63
6	Suosituksia ja ohjeita	65
	Lähteet	70
	Liitteet	77

1 Johdanto

Maailmanlaajuinen korona- eli covid-19-pandemia alkoi loppuvuonna 2019, ja Suomessa ensimmäiset tautitapaukset todettiin helmikuussa 2020. Tilanne aiheutti ennalta-arvaamatta toimenpiteitä, jotka vaikuttivat kaikkien elämään ja työntekoon. Koronapandemian alkuvaiheessa julkisessa viestinnässä korostettiin taudin mahdollista vakavuutta. Työpaikat pohtivat, mitä konkreettisia toimia työpaikoilla tulee tehdä koronariskin hallitsemiseksi. Sopivien pandemian hallintakeinojen suunnittelu ja toteuttaminen tuli yllätyksenä kaikille toimijoille niiden tarvittavan laaja-alaisuuden vuoksi.

THL on haastattelututkimuksessaan todennut, että kansallinen herääminen pandemiauhkaan oli hidasta, viestinnän ajantasaisuus oli haaste, toimijoiden vuorovaikutus oli erityisesti aluksi heikkoa, asiantuntijoihin kohdistui häirintää, seurantajärjestelmät todettiin puutteellisiksi ja henkilöstön niukkuus vaikeutti kriisin hoitoa (Kihlström ym., 2022). Erityisesti varautumisesta puuttui Kihlströmin ym. mukaan kyky ennakoida pitkäkestoinen, koko yhteiskuntaa laajasti koskeva globaali kriisi. Myös terveyteen liittyviä kriisejä ohjaavan World Health Organizationin todettiin toimineen hitaasti koronapandemian alussa (Onnettomuustutkintakeskus, 2021). Osaltaan pandemian torjuntatoimien käyttöönottoon on vaikuttanut myös tiedon puute (Chu ym., 2020, Onnettomuustutkintakeskus, 2021).

Toisaalta Onnettomuustutkintakeskuksen mukaan Suomessa oli valmiudet nopeisiin päätöksiin rajoitusten osalta ja poliittinen yhteisymmärrys niiden tarpeesta. Suomalaisen luottamus tarvittaviin toimenpiteisiin ja johtamiseen saatiin säilytettyä etenkin pandemian alkuvaiheessa. Suomalaisilla oli myös kyvyt siirtyä laajasti etätöihin, etäopiskeluun ja etäpalveluihin, mikä auttoi pandemian hallinnassa (Onnettomuustutkintakeskus, 2021). Terveystieteiden pandemiarautuminen oli monelta osa-alueelta eurooppalaista tasoa ja esimerkiksi erikoissairaanhoidon sairaansijojen käytön seurantajärjestelmä oli Suomessa käytössä jo ennen pandemiaa (Winkelmann ym., 2022).

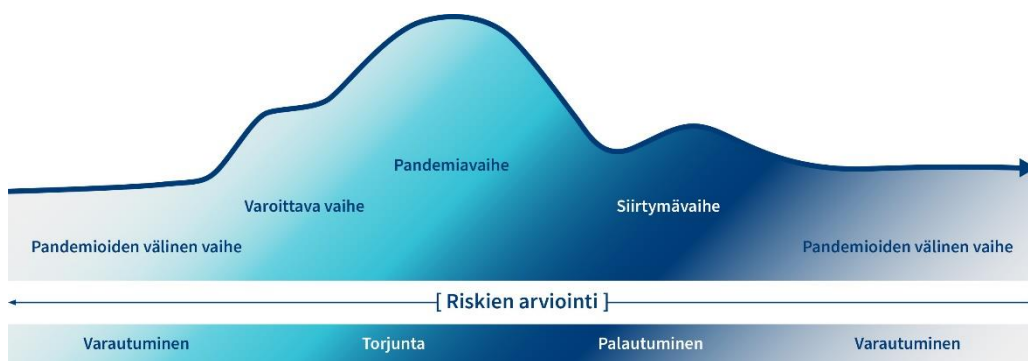
1.1 Pandemia

Pandemialla tarkoitetaan uuden taudin maailmanlaajuisesta leviämisestä. Seuraavan pandemian tulo on ollut hyvin tiedossa, sillä tarkasteltaessa aikaa taaksepäin, aina toisinaan tartuntatauti aiheuttajista on esiintynyt uusia tyyppisiä, joita vastaan ihmisten vastustuskyky on ollut heikko. Kun vastustuskykyä tautia vastaan ei ole, tauti leviää nopeasti. Nykyaikaisen lääketiedon keinot pandemioita vastaan ovat rokotukset

ja lääkkeet, mutta uutta tautia varten ne on ensin kehitettävä ja tautia vastaan on aluksi käytettävä muita kuin lääkinnällisiä keinoja. Tämän ongelman kohtasimme vuoden 2020 alussa.

1.1.1 Pandemiat, niiden vaiheet ja vakavuus

Pandemialla tarkoitetaan tartuntatautia, joka esiintyy samanaikaisesti laaja-alaisesti, esimerkiksi useissa maanosissa tai maailmanlaajuisesti. Pandemian vaiheet esitetään riskiperusteisesti jatkumona, johon kuuluu varautuminen pandemiaan, pandemian torjunta sekä pandemiasta palautuminen uuteen varautumisvaiheeseen (World Health Organization, [WHO], 2017) (Kuva 1). Ennen vuotta 2020 pandemian aiheuttajaksi ajateltiin lähinnä lintuinfluenssaa.

Kuva 1. Pandemian vaiheet. (Lähde: World Health Organization, [WHO], 2017). Huom. WHO ei ole tehnyt kuvion käännöstä, eikä vastaa sen oikeellisuudesta.

Kuva 1 esittää pandemian vaiheet:

- Pandemioiden välinen vaihe: seurannan ja varautumisen aikaa.
- Varoittava vaihe: On havaittu uusi tartuntataudin aiheuttaja, esimerkiksi uusi lintuinfluenssaviruksen alatyyppejä, jota vastaan ihmisillä ei ole immuniteettisuojaa. Vaihe edellyttää valppautta, huolellista riskinarviota ja valmistautumista paikallisesti, kansallisesti ja maailmanlaajuisesti. Varoitusvaiheesta siirrytään pandemiavaiheeseen, ellei havaita, että tauti ei etene pandemiavaiheeseen.
- Pandemiavaihe: Vaihe, jossa uusi taudinaiheuttaja leviää maapallon väestössä. Paikallisesti havaitaan useita eri aaltoja, joissa tartuntamäärät vaihtelevat. Leviämistä ja taudinkuvan muutoksia seurataan käyttäen epidemiologista, virologista ja kliinistä tietoa. Torjuntatoimia käytetään tähän tietoon perustuen.

- Siirtymävaihe: Siirtymävaiheessa maailmanlaajuinen pandemiariski pienenee, minkä vuoksi torjuntatoimien tarve vähenee ja pandemian vaikutuksista aletaan palautua. Siirrytään takaisin pandemioiden väliseen vaiheeseen. Siirtymävaiheesta saatetaan joutua nopeastikin uudelleen pandemiavaiheeseen.

Useat aiemmat pandemiat ovat olleet influenssa A -viruksen alatyyppejä. Vuosien 1918, 1957, 1986 ja 2009 pandemiat vaikuttivat merkittävästi terveyteen maailmanlaajuisesti. Terveyshaittojen lisäksi pandemioiden on laajoja taloudellisia, yhteiskunnallisia ja poliittisia vaikutuksia (Sosiaali- ja terveysministeriö [STM], 2012).

Viruksen tai muun mikrobin tarttuvuus, taudinaiheuttamiskyky ja muuntuminen vaikuttavat pandemian kulkuun. Pandeemisesti leviäviä tartuntoja ja niiden aiheuttamia seurauksia voidaan torjua lääkinällisillä menetelmillä (rokotukset ja viruslääkkeet), jos niitä on olemassa, sekä lääkkeettömällä menetelmällä. Lääkkeettömät menetelmät ovat joko ihmisten välisten kontaktien tai kontakteihin liittyvän tartuntariskin vähentämistä. Pandeeminen tartuntatauti voi levitä eri tavoin eri väestöryhmiin esimerkiksi väestön osittaisen immuniteetin, terveydentilan, iän, asumisolosuhteiden tai käyttäytymisen seurauksena (STM, 2012).

Pandemioita voidaan luokitella niiden aiheuttaman taudin vakavuuden perusteella. Kansalliset varautumissuunnitelmat perustuvat vakavuusskenaarioihin. Vuoden 2009 sikainfluenssaa pidettiin vakavuudeltaan lievänä ja covid-19-tautia pidetään keskivaikeana pandemiana (STM, 2012).

Nykyisen covid-19- eli koronapandemian aiheuttaja on hengitystieinfektioita aiheuttava SARS-CoV-2-koronavirus. Tartunnan voi saada oireettomalta tai oireiselta taudin kantajalta. Taudin itämisaika vaihtelee 1–14 vuorokauden välillä. Varmistettuihin covid-19-infektioihin on Suomessa kuollut alle 0,5 % sairastuneista. Ikääntyneillä vakavan taudin riski on suurempi kuin muilla väestön ikäryhmillä. Rokotukset ovat jonkin verran vähentäneet tartuntoja ja selvästi vähentäneet vakavan taudin riskiä (Anttila, 2022). Eräs toinen koronavirus (SARS-CoV-1) muistetaan SARS-epidemiasta vuonna 2003 Kaakkois-Aasiassa ja Kanadassa.

Suomessa koronapandemia levisi maan eri osissa eri tavoin, siksi pandemian hallintaa varten määritettiin hybridistrategia (Pohjola ym., 2021) ja siinä epidemian vaiheiden luokittelu: perustaso, kiihtymisvaihe ja leviämisvaihe. Luokittelua käytettiin, kun määriteltiin rajoituksia ja suosituksia eri alueille pandemian hallitsemiseksi.

1.1.2 Koronapandemian alkaminen

Kiina ilmoitti WHO:lle 31.12.2019 keuhkokuumeetapauksista Wuhanin kaupungissa, jotka olivat etiologialtaan tuntemattomia. Tammikuun 2020 alussa havaittiin, että uusi tauti aiheuttaa osassa ihmisiä vakavan sairauden. WHO kehotti kansallisia viranomaisia tarkkailemaan tilannetta. Matkustusrajoituksia ei asetettu (World Health Organization [WHO], 2020b).

Kun WHO julisti uuden koronaviruksen kansainväliseksi terveysuhaksi 30.1.2020 (World Health Organization [WHO], 2020c), Kiinassa oli vahvistettu melkein 7 736 tapausta ja muissa maissa 82 tapausta, joista 10 oli Euroopassa (World Health Organization [WHO], 2023). Julistuksen mukaan kaikkien maiden tuli valmistautua tartuntojen eristämiseen, aktiiviseen tarkkailuun ja varhaiseen toteamiseen.

Kansainvälisen terveysuhan julistusta seurasi pandemian julistus 11.3.2020 (World Health Organization [WHO], 2020d). Tällöin maailmassa oli 37 364 vahvistettua tartuntaa ja Suomessa 40 (WHO, 2023).

Ohjeet uuden taudin hallitsemiseksi WHO julkaisi 10.-12.1.2020 ja taudin tunnistamiseksi PCR-tekniikalla 13.1.2020 (World Health Organization [WHO], 2020e). Ohjeiden mukaan tautitapaukset tuli tunnistaa ja eristää sekä tartuntaketju tuli jäljittää. Ohje sisälsi sairaanhoidon hygieniaohjauksen ja suojainten käytön sairaanhoidossa.

Väestöä WHO ohjasi 29.1.2020 välttämään kokoontumisia ja pitämään metrin turvaväliä ihmisiin, joilla on hengitystieinfektioita (WHO, 2020e). Ohjeet sisälsivät myös käsi- ja yskimishygienian sekä nenän ja suun koskettelun välttämistä. Kasvomaskin käyttöä pidettiin ohjeessa tarpeettomana tutkitun tiedon puuttuessa käytön hyödystä.

Suomessa Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toimi koronapandemian alkuvaiheesta asti sen seurannan ja torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena ja ohjasi ja edelleen ohjaa erityisesti taudin torjuntaa terveydenhuollossa (STM, 2012; THL, 2023). Työterveyslaitos toimii asiantuntijalaitoksena työhön liittyvän tartuntariskin arvioinnissa sekä torjuntatoimien suunnittelussa ja toteutuksessa ja ohjaa erityisesti työterveyshuoltoja sekä antaa tietoja henkilönsuojaimista. Ensimmäisen koronapandemiaan liittyvän ohjeensa Työterveyslaitos julkaisi 24.1.2020. Viisi keskeisintä ohjetta Työterveyslaitos oli julkaissut 5.3.2020 mennessä (Työterveyslaitos, 2023a; Liite 1).

Uuden koronaviruksen aiheuttama infektio lisättiin Suomessa valtioneuvoston asetukseen tartuntataudeista yleisvaaralliseksi taudiksi 14.2.2020 alkaen (sosiaali- ja terveysministeriö [STM], 2020). Tämä mahdollisti, että tartuntatautilääkärin oli

mahdollista määrätä taudille altistuneita karanteeniin ja sairastuneen potilaan eristykseen.

Ensimmäisen WHO:n strategisen oppaan (3.2.2020) mukaan taudin leviämisen seurantaan vaikeutti testauskapasiteetin puutteet, mutta silti tauti todettiin nopeasti leviäväksi (WHO, 2020e). Tällöin oli opittu, että tauti on usein lievä, mutta tartunta saattoi aiheuttaa vakavan akuutin hengitystiesairauden, joka saattoi johtaa kuolemaan. Kiina oli aloittanut kaupunkien sulkutoimet. Valheellisen tiedon ja huhujen levittäminen vaikeutti asiallisia torjuntatoimia.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) ilmoitti 29.1.2020 ensimmäisestä Suomessa matkailijalla havaitusta koronavirustartunnasta (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL], 2020a). Toisesta tartunnasta Suomessa tiedotettiin 26.2.2020 (THL 2020b). Tästä tartuntatapaukset alkoivat lisääntyä ensin yksi tai kaksi päivässä sitten edelleen tihentyen. 10.3.2020 oli todennettu laboratoriotestein 10 uutta tapausta ja yhteensä Suomessa oli todettu 40 tapausta (THL, 2020c). Suomessa aloitettiin 25.3.2022 julkaista covid-19-taudin sairaanhoidon tilastoa (THL, 2023).

Erikseen työpaikoille tarkoitetun ohjeen WHO julkaisi 19.3.2020 (WHO, 2020f). Siinä oli ohjeet siivouksen tehostamisesta, käsihygienian mahdolliseksi tekemisestä ja ohjauksesta posterein, nuhaisille ja yskiville tarjottavista kasvomaskeista ja nenäliinoista, matkustusohjeiden laatimisesta, sairaana kotiin jäämisestä ja kokousten pitämisestä. Ohjeita päivitettiin myöhemmin.

WHO muutti kantansa yleiseen kasvomaskeiden käyttöön, kun The Lancet julkaisi 1.6.2020 tutkimuksen, jonka mukaan fyysinen etäisyys ja kasvomasakit vähentävät koronatartuntoja (Chu ym., 2020). Tutkimuksen mukaan etäisyyden lisääntyessä tartuntalähteeseen tartunnan todennäköisyys vähenee. Lisäksi todettiin hengityksensuojaimien suurempi teho kirurgisiin maskeihin verrattuna ja silmiensuojainten tuoma lisätehokkuus suojaukseen.

THL julkaisi kasvomaskeisuosituksen elokuussa 2020 (Valtioneuvosto, 2020) ennakoiden tautitapausten lisääntymistä syksyllä melko rauhallisen kesän jälkeen (THL, 2023).

Tutkimusraportti ”Koronaepidemian ensimmäinen vaihe Suomessa vuonna 2020” kertoo pandemian alkamisesta Suomessa ja viranomaisten reagoinnista siihen (Onnettomuustutkinta, 2021). Raportin mukaan WHO on keskeisin maailmanlaajuinen organisaatio, jonka päätökset vaikuttavat kansallisiin ratkaisuihin. WHO:n toiminnassa oli hitautta, kun covid-19-tauti todettiin kansainväliseksi terveysuhaksi. Suomessa vuoden 2012 varautumissuunnitelman toteuttaminen ja poikkihallinnollinen varautumistyö oli jäänyt paitsioon. Matkustusliikenteessä ei ollut varauduttu

pandemian aiheuttamiin rajoituksiin. Suomessa on tarvittaessa valmiudet nopeisiin päätöksiin. Valtion kriisijohtamismalli ei ollut toimiva ja sisäistetty. Viestinnän koordinointi ei onnistunut aina. Suuri varustetarve yllätti hallinnon. Hallinnon työkuorma keskittyi tietyille ihmisille, mikä aiheutti uupumusta, mikä saattoi vaikuttaa siihen, että taudin toiseen aaltoon syksyllä 2021 ei valmistauduttu riittävästi.

1.2 Riskien arviointi

Normaalisti riskien arviointia tehdään työpaikoilla yhteistyössä henkilöstön kanssa työturvallisuuslain periaatteiden mukaisesti. Koronapandemian alussa tieto riskien arviointia varten tuli työpaikan ulkopuolelta, kuten teollisille työpaikoille suunnattu kysely (Työterveyslaitos, 2020a) osoitti. Mietittiinkö riskejä työn tekemisen kannalta yhdessä henkilöstön kanssa? Neljä viidestä työpaikasta sanoi silloin käsitelleensä koronapandemiaan liittyviä työturvallisuusasioita yhdessä työntekijöiden kanssa (Aluehallintovirasto, 2020). Sen sijaan työsuojelupäälliköt ja -valtuutetut kertovat olleensa harvoin mukana käsittelemässä ohjeistusta (Työturvallisuuskeskus, 2020). Aiempaa ihmisestä ihmiseen leviäviä tartuntatauteja koskevaa riskien arviointimallia ei ollut olemassa työpaikoilla. Tarvittiin keinoja tartuntariskin arvioimiseksi ja riskin todennäköisyyden suhteuttamiseksi tehtävän työn laatuun ja luonteeseen (World Health Organization [WHO], 2020a). Uusien keinojen avulla työpaikat voisivat selvittää, missä tehtävissä ja millaisilla työpaikoilla ollaan erityisessä riskissä mahdollisten tartuntojen suhteen. Yleiset, yhteiskunnalliset määräykset ja ohjeistukset saattavat johtaa herkästi liian vähäiseen tai ylireagointiin työpaikoilla.

STM ohjaa väestön lisäksi työpaikkoihin kohdistuvan terveys- ja turvallisuusriskin arviointia. Koronapandemian voimistuttua Suomessa 24.3.2020 STM muistutti työnantajia, että heidän on ajankohtainen epidemiatilanne huomioiden arvioitava, onko riski saada koronavirustartunta työssä kohonnut muuhun väestöön verrattuna ja mitä toimenpiteitä tarvitaan työntekijöiden tartuntavaaran rajoittamiseksi sekä turvallisuuden ja terveyden suojelemiseksi. Työpaikoilla tehtävään riskien arviointiin velvoittaa työturvallisuuslaki (738/2002). Sen perusteella työnantajan on selvitettävä ja tunnistettava työhön liittyvät haitta- ja vaaratekijät, kuten tartuntavaaralliset biologiset tekijät, hallitsemallaan työpaikalla sekä arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle, myös lisääntymisterveydelle.

Työnantajan tulee arvioida riskit huomioiden omat työntekijät sekä muut toimijat ja asiakkaat yrityksen toiminta-alueella. Työturvallisuuslaki määrittää työpaikalla toimivien veloitteet toimialasta riippumatta. Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan on ensisijaisesti tehtävä vaara- ja haittatekijöiden riskinarviointi ja varmistettava, että

yhteisessä tilassa tai siihen liittyvässä ympäristössä työskenteleviä työntekijöitä ja muita siellä toimivia henkilöitä on tiedotettu tartuntavaarasta, turvallisista toimintatavoista ja käytettävissä olevista riskinhallintakeinoista. Työnantaja on velvollinen rajoittamaan altistumisen biologisille tekijöille niin vähäiseksi, ettei näistä tekijöistä aiheudu vakavaa terveyshaittaa tai vaaraa kenellekään. Työnantajan on pidettävä selvitys ja arviointi ajan tasalla ja tarkistettava se erityisesti silloin, kun olosuhteissa tapahtuu sellaisia muutoksia, jotka voivat vaikuttaa työntekijöiden altistumiseen biologisille tekijöille.

Työturvallisuuslain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa (933/2017) on ohjeita biologisille tekijöille altistumisen ehkäisemiseen ja vähentämiseen. Toiminnassa, johon voi liittyä työntekijöiden altistumista biologisille tekijöille, on selvitettävä altistumisen todennäköisyys, luonne, määrä ja kesto ja mahdollisen haitan vakavuus. Lisäksi on huomioitava vaaroille alttiit työntekijät. Näiden perusteella voidaan arvioida työntekijän terveyteen tai turvallisuuteen kohdistuvan riskin suuruus ja päättää tarvittavista toimenpiteistä mahdollisen altistumisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi.

Koronapandemian myötä tätä valtioneuvoston asetusta ajanmukaistettiin 15.11.2020 alkaen koskemaan myös sellaisia työpaikkoja, joihin ei liity tarkoituksellista biologisten tekijöiden käyttöä tai niillä työskentelyä (esim. tartuntatautiepidemiotilanteessa lähikontaktissa tapahtuva työ palvelu- tai kuljetusalalla). Muutosasetuksella (747/2020) tarkennettiin myös työturvallisuuslain 40 a §:n mukaiseen, 3 tai 4 ryhmään kuuluville biologisille tekijöille altistuneiden työntekijöiden luetteloon merkittäviä tietoja. Työsuojeluviranomaisella, työterveyshuollolla, hyvinvointialueen tai HUS-yhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä sekä työsuojeluhenkilöstöllä on oikeus saada tässä pykälässä tarkoitettu luettelo nähtäväkseen.

Marraskuussa 2020 tuli voimaan myös STM:n uudistettu asetus (748/2020) biologisten tekijöiden luokituksesta ja siinä SARS-CoV-2 -virus luokiteltiin kuuluvaksi ryhmään 3. Asetuksen luokittelu vaaraluokkiin vaikuttaa käytännössä työnantajan velvollisuuksiin. Luokittelu on otettava huomioon vaarojen selvittämisessä ja arvioinnissa, jonka perusteella työnantaja päättää toimenpiteistä altistumisen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi. Tietyt torjuntatoimenpiteet ja menettelytavat mm. erityistoimenpiteiden osalta määräytyvät vaaraluokituksen perusteella.

1.3 Pandemian torjuntakeinot työpaikoilla

Pandemian hallintakeinoiksi työpaikoilla tunnistettiin koronapandemian alkuvaiheissa työntekijöiden sitouttaminen hallintatoimiin, käsi- ja yskimishygienia, tilojen tehostettu siivous sekä työjärjestelyt. Työjärjestelyiden välineitä olivat turvavälit, ryhmiin jakaminen

ja etätö sekä henkilömäärien rajoitukset yhteisissä tiloissa. Kokouksia alettiin pitämään verkon välityksellä aina kun se oli mahdollista (Työterveyslaitos, 2023a, WHO, 2020f).

Maskit tulivat työpaikkojen käyttöön syksyn 2020 aikana laajasti, kun THL julkaisi elokuussa 2020 maskisuosituksen valtioneuvoston päätöksestä (valtioneuvosto, 2020a) WHO:n muutettua kesäkuussa kantansa maskien hyödyllisyydestä (Chu ym., 2020).

Pandemian torjuntakeinot rajoittivat matkustamista. Monet työpaikat joutuivat seuraamaan nopeasti muuttuvia matkustusrajoituksia. Matkustamista varten oli noudatettava työpaikan ohjeita ja seurattava kohdemaan, paluumaan ja kauttakulkumaiden ohjeita. Työpaikalle ei välttämättä päässyt heti matkan jälkeen.

Kun havaittiin, että tartunnat levisivät erityisesti huonosti ilmastoiduissa ja ahtaissa tiloissa, tehokas ilmastointi ja kasvomaskien käyttö tunnistettiin tartuntoja vähentäväksi tekijäksi (Lewis, 2021). Koska olemassa olevien rakennusten ilmastointia ei kuitenkaan pystytä helposti muuttamaan, tilassa olevien ihmisten määrää rajoitettiin tarvittaessa. Samalla vähennettiin lähikontakteja. Rajoitukset koskivat sekä työpaikkoja että julkisia tiloja.

Kun tartuntojen testaus ja niiden jäljitys tuli mahdolliseksi, työpaikoilla saatettiin osallistua viranomaisten tekemään jäljitykseen ja testejä tehtiin työkohteissa, joissa tartunnat levisivät erityisen paljon (Valtioneuvosto, 2020b). Kun tartuntamäärät lisääntyivät, tartuntojen jäljitys viivästy, minkä vuoksi ”tunnista, testaa, jäljitä, eristä” -torjuntakeino kävi tehottomaksi ja siitä luovuttiin (Chung ym. 2020).

Käsineitä ei pidetty tehokkaana tartuntoja ehkäisevänä menetelmänä, ellei käsille ollut mahdollista joutua eritetahroja (Lumio, 2022).

Syksyllä 2021 rokotuskattavuus mahdollisti rajoittavimmista pandemian torjuntatoimista luopumisen, sillä rokotukset suojasivat hyvin covid-19-taudin vakavimmilta muodoilta (Anttila, 2022).

Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus on julkaissut tietokannan pandemian torjuntatoimista 30 maassa (Lionello ym., 2022, European Centre for Disease Prevention and Control [ECDC], 2022)).

Hallintatoimien haitat

Osa hallintakeinoista aiheutti haittoja työpaikoilla. Julkisia rajoituksia laadittiin erityisesti koskemaan ravintoloita (Valtioneuvosto, 2020b). Myös viihdeala koki monia työtilaisuuksien peruuntumisia julkisten tilojen käyttörajoitusten vuoksi. Pandemia kärjisti hoitotyön kriisiytymistä (THL, 2022). Opetustyö vaikeutui, kun sitä piti toteuttaa

etäsovellusten kautta. Rajoituksia jouduttiin toteuttamaan välillä nopeastikin, kun tautitilanne muuttui. Osaa työpaikoista haittasi matkustuksen rajoitukset. Alkuun etätyö koettiin hyvänä mahdollisuutena, mutta aikaa myöden koettiin, että työn yhteisöllisyys oli menetetty, ja ymmärrettiin sen haitat (Työterveyslaitos, 2021).

1.4 Viestintä ja yhteisöjen ja kansalaisten sitouttaminen

1.4.1 Suomalaiset viranomais- ja asiantuntijaviestijät pandemiatilanteessa

Paras-hankkeen tehtävänä oli tutkia, miten työpaikat saivat tukea riskien hallinnan ratkaisuihin sekä miten hyvin valtionhallinnon, viranomaisten ja tutkimuslaitosten julkisia ohjeita ja määräyksiä pystyttiin toteuttamaan työpaikoilla.

Suomessa pandemian hallinta perustuu keskeisesti tartuntatautilakiin (1227/2016) sekä ennakolta tehtyihin pandemian varautumissuunnitelmiin. Tartuntatautilaki jakaa vastuun tartuntatautien torjunnasta useille toimijoille: valtion viranomaisille ja asiantuntijalaitoksille sekä juuri perustetuille hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle ja kuntien ympäristöterveydenhuollolle.

Pandemian aikainen viranomaisviestintä pohjautuu pääosin STM:n pandemiasuunnitelmaan (STM, 2012). Päivitetty sosiaali- ja terveysministeriön pandemiasuunnitelma valmistuu vuoden 2023 aikana (Sosiaali- ja terveysministeriö [STM], 2022). Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on tehtäviensä mukaisesti osallistunut viranomaisviestintään aktiivisesti mediassa ja myös verkkosivuillaan. Koronapandemian aikana valmiuslain (1552/2011) mukaisista poikkeusoloista (17.3.-15.6.2020 ja 1.3.-27.4.2021) viesti valtioneuvosto pääministerin johdolla.

STM ohjaa työsuojelun viranomaistoimintaa (<https://stm.fi/tto>). Pandemiassuunnitelman mukaan Työterveyslaitos toimii asiantuntijalaitoksena työhön liittyvän tartuntariskin arvioinnissa sekä torjuntatoimien suunnittelussa yhdessä työsuojeluviranomaisen kanssa ja ohjaa erityisesti työterveyshuoltoja sekä antaa tietoja henkilönsuojaimista (Työterveyslaitos, 2023b).

Aluehallintovirastojen ohjeista ja aluekohtaisista tartuntatautilain mukaisista velvoittavista rajoituksista sekä määrättyihin työpaikkoihin kohdistuvista pakollisista terveystarkastuksista tiedottavat aluehallintovirastot verkkosivuillaan.

Rajavartiolaitos huolehtii pandemian aikana rajoihin liittyvästä viestinnästä sekä rajoihin liittyvästä rajoitusten toteutuksesta. Ulkoministeriö viestii matkustamisen turvallisuudesta ja rajoituksista.

Valtionhallinnossa on havaittu kriisiviestinnän pirstaleisuus. Tämän vuoksi on asetettu valtionhallinnon kriisiviestinnän kehittämisryhmä (Valtioneuvosto, 2021), jonka raportointi on viivästynyt vuoden 2023 alkuun.

1.4.2 Viestinnän periaatteet pandemian aikana tai sen uhatessa

Yhteisöjen ja kansalaisten sitouttaminen pandemian hallintatoimiin luovat perustan hallintatoimien onnistumiselle. Sen edellytys on onnistunut viestintä. Viestinnän on oltava totuuden mukaista, oikea-aikaista ja ristiriidatonta. Nämä viestinnän periaatteet ovat osa kansallista pandemiasuunnitelmaa (Sosiaali- ja terveysministeriö [STM] 2012). WHO:n mukaan, viranomaisten viestinnän väestölle tulee olla ymmärrettävää, oikea-aikaista, läpinäkyvää ja koordinoitua. Viestinnässä tulee huomioida ihmisten reagointi ja sosiaalinen media (World Health Organization [WHO], 2017).

Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen mukaan kriiseihin liittyvän kommunikaation on oltava avointa, rehellistä ja jatkuvaa vuorovaikutusta kuulijakunnan kanssa, jotta viestinnällä olisi vaikutusta. Viivästynyttä reagointia ei tulisi sallia, viestijätahojen välistä viestintää ei tule laiminlyödä ja viestintä ei saa muuttua kaaokseksi. Lisäksi yleisön monimuotoisuus on huomioitava viestinnän onnistumiseksi (Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus, European Centre for Disease Prevention and Control [ECDC], 2023).

Koronapandemian hallintaa varten WHO loi väestön sitouttamisstrategian (Community Engagement Strategy) (WHO, 2020g). Strategian mukaan henkilökohtaiseen hygieniaan ja sosiaaliseen käyttäytymiseen liittyvät toimet ovat tehokkaimmat välineet viruksen leviämisen pysäyttämiseksi, ellei pandemiaa vastaan ole rokotteita tai lääkitystä. Siksi strategiassa kehoitetaan tunnistamaan tehokkaimmat yhteisöjen sitouttamismenetelmät ja hyödyntämään niitä. Tämä edellyttää yhteisöjen kansallista ja paikallista tuntemusta.

Kansallisessa pandemiasuunnitelmassa (STM, 2012) todetaan, että

- media on tärkein väline tiedottamisessa. Median tukemiseksi järjestetään tiedotustilaisuuksia, kirjoitetaan tiedotteita ja tiedotetaan internetissä. Mediaa ohjataan seuraamaan kansallisen aineiston lisäksi WHO:n ja ECDC:n tietoja.
- valtakunnallinen tietopaketti kootaan THL:n verkkosivuille. Valtakunnallisesta pandemian tietopaketista tehdään linkitys laajalti muuhun keskeiseen, alueelliseen ja paikalliseen tietoon.

- kukin viranomainen vastaa verkkopalvelussaan oman vastuualueensa pandemiaan liittyvistä toimista ja ohjeistuksista, tietojen ylläpidosta ja tekee sivuilleen linkit valtakunnalliseen tietopakettiin.
- verkkosivujen näkyvyydestä ja löydettävyydestä on huolehdittava riittävin sisäisin ja ulkoisin linkityksin ja markkinoimalla verkko-osoitetta sosiaalisen median kautta, hakukoneoptimoinnilla ja maksetulla mainonnalla.
- sosiaalisen median avulla voidaan lisätä vuorovaikutusta kansalaisten kanssa.
- puhelinneuvonta järjestetään antamaan yleisiä tietoja pandemiasta ja sen vaikutuksista.
- tarvittaessa lähetetään painettua tiedotusaineistoa koteihin, kouluille ja työpaikoille.
- voidaan tarvita maksettua mainontaa esim. mediassa, internetissä, televisiossa ja ulkomainontana.
- tiedotusta on oltava saatavissa suomeksi, ruotsiksi, englanniksi, saameksi, osittain myös venäjäksi ja somaliksi sekä tarvittaessa myös muilla kielillä.
- viranomaisten ja sidosryhmien välittämän tiedon on oltava ristiriidatonta, joten eri toimijoiden välisen yhteistyön on oltava järjestelmällistä ja saumatonta.

Pandemiasuunnitelmassa mainitaan myös, että Työterveyslaitos toimii asiantuntijalaitoksena työhön liittyvän (influenssa)tartunnan riskinarvioinnissa ja torjuntatoimien suunnittelussa. Tästä poiketen THL vastaa terveydenhuollon ammattilaisten neuvonnasta ja ohjauksesta. Työterveyslaitos myös valmistele yhteistyössä STM:n kanssa työterveyshuollon tehtävät ja toimintaperiaatteet pandemian varalle (STM 2012).

1.5 Tutkimuksen tavoite

Työterveyslaitoksen tutkijat tunnistivat tutkimustarpeen, koska koronapandemian hallitsemisessa oli koettu haasteita niin työpaikoilla kuin niiden tukiorganisaatioissakin kuten työterveyshuolloissa. Oli tarve selvittää, mistä työpaikat saivat tukea pandemian hallinnan ratkaisuihin sekä miten hyvin valtion hallinnolta, viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta tulleita ohjeita ja määräyksiä pystyttiin toteuttamaan työpaikoilla.

Tutkimustietoa tarvittiin siitä, miten pandemioihin varautuminen (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2012; Keränen ym., 2016; Sosiaali- ja terveysministeriö, 2014) ja nykyiset lait turvaavat työntekijöiden terveyden ja työpaikkojen toimintakyvyn

pandeemisten sairauksien levitessä väestöön. Työpaikkoja ohjaa tartuntatautilain lisäksi myös työturvallisuuslaki, jonka mukaan työpaikoilla on huolehdittava työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta sekä ennakoiden että kun vaarallisia tilanteita havaitaan.

Tutkimuksessa selvitettiin ja arvioitiin työpaikkojen oppeja ja kokemuksia koronapandemian vaikutuksista työturvallisuuden hallintaan sekä työpaikkojen toimintatapoja ja toimenpiteiden ajoitusta altistumisen ehkäisemiseksi. Työpaikan riskienarvioinnissa ja hallinnassa hyödyntämä tiedonkulun verkostopandemian ajalta selvitettiin. Hankkeen tuloksena esitetään työpaikoilta hyviä käytäntöjä, joiden avulla työpaikat voivat varautua jatkossakin biologisten tekijöiden aiheuttamiin riskeihin.

Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset on esitettyä Taulukko 1:ssä.

Taulukko 1. Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.

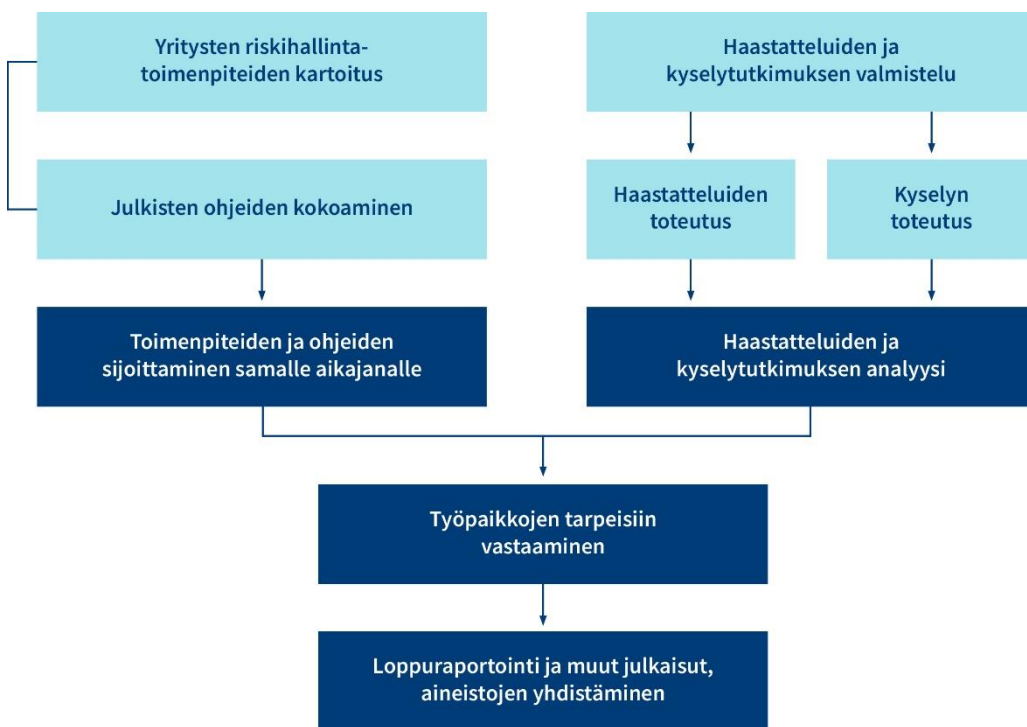
Tavoitteet	Tutkimuskysymykset
1. Luoda keinoja, jolla epideemisesti leviävän taudin tartuntariskiä pystytään työpaikoilla arvioimaan sekä suhteuttamaan riskin todennäköisyyttä ja hallintatoimia tehtävän työn laatuun ja luonteeseen.	Miten arvioidaan epideemisesti leviävän taudin riskit työntekijöiden terveydelle ja työpaikan toiminnalle?
2. Selvittää toimintatapoja ja toimenpiteiden ajoitusta työpaikoilla altistumisen ehkäisemiseksi sekä toimenpiteisiin liittyvien päätösten perustelut.	Miten työpaikat saavat tehokkaasti oikean tiedon oikea-aikaisesti pandemiatilanteessa? Tuliko tieto perille ajantasaisesti, reagoitiinko siihen ajantasaisesti vai oliko siinä viivettä? Jouduttiinko tehtyjä toimenpiteitä korjaamaan?
3. Selvittää, mikä on työpaikoille hyvä paikka ja tapa antaa määräyksiä tai suosituksia pandemiariskinhallinnassa.	Mistä työpaikat saivat tiedon, jonka perusteella he toteuttivat riskinhallintakeinonsa?
4. Selvitetään mitä kokemuksia työpaikat saivat riskinhallintatoimista sekä mitkä toimintatavat toimivat työpaikoilla toimialasta riippumatta.	Miten työpaikat estivät tartuntoja työpaikalla? Miten henkilöstö koki tehdyt toimenpiteet? Toimivatko samat riskinhallintatoimet hyvin työpaikoilla?
5. Selvittää, miten eri tahojen varautumissuunnitelmat huomioivat työpaikkojen toimintakyvyn turvaamisen pitkäaikaisessa pandemiatilanteessa ja millaisia kansallisia suunnitelmia tai toimia tarvitaan työpaikkojen näkökulmasta toimintakyvyn varmistamiseksi myös tulevissa pandemoissa.	Voivatko työpaikat valmistautua pandeemisiin uhkiiin? Miten valtio ja viranomaiset voivat tukea työpaikkojen toimintaedellytyksiä pandemiatilanteessa? Miten asiantuntijoiden riittävä tietopohja työalakohtaisten tai tehtäväkohtaisten suositusten antamiseen voidaan varmistaa?

2 Tutkimuksen toteutus, aineisto ja menetelmät

Monimenetelmäinen tutkimus toteutettiin 1.2.2021 – 31.1.2023. Tutkimustietoa kerättiin kohdeorganisaatioista ja niiden sidosryhmistä sekä julkisista ohjeistuksista ja viranomaisilta.

2.1 Tutkimusasetelma ja tutkimusvaiheet

Tutkimuksessa kartoitettiin työpaikkojen pandemiariskin hallintatoimenpiteitä sekä julkisten ohjeiden hyödynnettävyyttä työpaikoilla. Kuva 2 esittää tutkimuksen toteutuksen vaiheet.

Kuva 2. Tutkimuksen toteutuksen vaiheet.

Kohdeorganisaatioilta kerätyn tutkimusaineiston vertaaminen julkisen ohjeistuksen aikatauluun antoi tietoa, miten ohjeistus vastasi työpaikkojen tarpeisiin. Asiantuntijahaastattelut täydensivät julkisen ohjeistuksen näkökulmaa.

2.2 Menetelmät ja aineistonkeruu

Kohdeorganisaatioihin kohdistuvassa ensimmäisessä aineistonkeruuvaiheessa tutkimuskohteena oli kuuden eri toimialan työpaikkoja (vientiteollisuus (kemiala ja metalli), rakentaminen, sähkö- ja energia-ala, teollisuuden yhteinen työpaikka ja palveluala) ja heidän hyödyntämiään asiantuntijaorganisaatioita. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa toteutettiin tutkimushaastattelut ja dokumenttianalyysi.

Ensimmäisessä tutkimusvaiheessa saatua tietoa hyödynnettiin laadittaessa kyselyä laajemmalle kohdeorganisaatiojoukkoille. Kyselyn kohdejoukko oli Nolla tapaturmaa -foorumien työpaikkaverkosto. Kysely- ja haastattelutuloksia täydennettiin asiantuntija- ja viranomaishaastattelulla. Tutkimus on monimenetelmäinen ja aineisto kerättiin eri sidosryhmiltä, jotta saadaan riittävän kattava aineisto johtopäätösten tekemisen kannalta.

Aikajanojen avulla selvitettiin toteutuneita riskinhallintatoimenpiteitä sekä julkista ohjeistusta, jota työpaikat hyödynsivät riskien arvioinnissaan. Seuraavissa luvuissa on esitelty tarkemmin kutakin menetelmää.

2.2.1 Aikajajat

Tutkimuksessa huomioitiin haastateltavien ja kyselyyn osallistuvien yritysten toimintaympäristö: viranomaiset, kumppanit, verkostot sekä yhteiskunnallinen päätöksenteko fyysisen toimintaympäristön ja työyhteisön lisäksi.

Yhteiskunnallinen päätöksenteko sekä asiantuntijalaitosten ja viranomaisten ohjeet ja tiedotteet

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) velvoitteita on pandemioiden ja niiden vaikutusten torjumisen suunnittelu, ohjaus ja valvonta. Valtioneuvostolla (VN) on myös keskeinen asema erityisesti lainsäädäntömuutosten valmistelussa ja otettaessa valmiuslaki käyttöön. Aluehallintovirastojen asema on oleellinen rajoitusten toimeenpanijana, mutta myös työsuojeluviranomaisena, tiedottajana ja ohjeiden antajana. Tämän tutkimuksen tarkastelujakson, 1.1.2020–31.12.2021, STM ja VN tiedottivat aluehallintovirastojen toimista kansallisesti. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tuotti tietoa poliittisten päätösten tueksi sekä tuotti suoraan tietoa pandemiasta ja sen kehittymisestä ja torjumisesta väestölle sekä terveydenhuollon työpaikoille. Työterveyslaitos tuotti työpaikoille ja työterveyshuolloille ohjeita. Elinkeinoelämän keskusliitto (EK) ohjasi myös työnantajia. Myös monet muut julkiset toimijat tuottivat pandemiaohjeita, mutta tässä tutkimushankkeessa keskityttiin edellä mainittuihin toimijoihin.

Hankkeessa kerättiin luetteloksi:

- STM:n, valtioneuvoston ja EK:n koronapandemiaa koskevat tiedotteet ajalta 1.1.2020-15.11.2021 verkkosivuilta (STM, 2023, valtioneuvosto, 2022, EK, 2023).
- STM ja VN tiedottivat erityisesti pandemian alkupuolella myös alueellisesti vaikuttavista päätöksistä. AVI:en päätöksiä ei kerätty pitkään luetteloon, koska heidän tartuntatautilain mukaiset määräyksensä eivät lähtökohtaisesti koskeneet työpaikkoja ja työntekoa, vaan sellaisia tiloja ja tilaisuuksia, jotka ovat yleisölle avoimia. Muutama työpaikka sai AVI:lta määräyksen pakollisen terveystarkastuksen järjestämiseksi työntekijöilleen, mutta näitä työpaikkoja ei yksilöity tähän luetteloon. AVI:t saivat alueellista tietoa päätöksiinsä sairaanhoitopiireiltä ja alueellisilta koronakoordinaatioryhmiltä.
- THL:n tiedotteita käytettiin täydentämässä STM:n tiedotteita tarvittaessa (THL, 2023).
- Työterveyslaitoksen työpaikoille osoitetut koronapandemian ohjeet ja niitä koskevia tiedotteita työpaikkojen tarpeisiin (Työterveyslaitos 2023a, Työterveyslaitos, 2023b).

Pandemian eteneminen ja siihen liittyviä tapahtumia Suomessa

Pandemian etenemisen kuvaamiseksi tässä tutkimuksessa käytettiin koronatautitapausten sairaanhoidon tarvetta Suomessa. THL:n verkkosivuilta koottiin vuodeosasto- ja tehohoidon päivittäinen tilanne. THL:n julkaisema taulukkona julkaisema tilannekuva alkoi 25.3.2020 ja tämän tutkimuksen seurantajakso päättyi 15.11.2021.

Pandemian kulkuun ja työpaikkoihin liittyviä tapahtumia liitettiin sairaanhoidon tilannekuvaan tapahtumien ajallisen kokonaiskuvan, aikajanan, saamiseksi. Tapahtumat kerättiin pandemian edellä mainitusta viranomais- ja asiantuntijaliitteistä.

Työpaikkojen covid-19-taudin torjuntatoimet ja niiden aloittaminen

Hankkeeseen sitoutuneilta työpaikoilta kerättiin ja analysoitiin olennaiset turvallisuusdokumentit kuten riskien hallinta – ja ohjeistusdokumentit pandemian hallitsemiseksi. Kohdeyrityksistä otettiin selville, mitkä tahot ovat ohjanneet riskienhallinnan toimenpiteitä pandemian aikana. Toteutetut toimenpiteet ja niiden perusteet mallinnettiin aikajanalalle.

Kohdeyrityksiä pyydettiin toukokuun puolivälissä 2021 listaamaan koronapandemian alusta asti tehdyt toimenpiteet riskin hallitsemiseksi. Toimenpiteillä kerrottiin

tarkoitettavan esimerkiksi koronaryhmien perustamista, ohjeiden tekemistä, viestintätoimia. Työpaikkoja pyydettiin kirjoittamaan myös, milloin kukin toimenpide tehtiin, miksi se tehtiin sekä oliko yrityksellä käytössä joku ohje tai muu vastaava, johon perustuen toimenpide toteutettiin.

Yritykset saivat toimenpiteiden kirjaamiseen Excel-taulukon, jonka sarakkeiden otsikot olivat toimenpide, sen ajankohta (tarkin mahdollinen), perustelut toimenpiteelle (miksi tehtiin) ja mihin se perustui (tietolähde). Taulukon lisäksi yrityksille lähetettiin muistin tueksi lista yleisistä koronatoimenpiteistä, joita siihen mennessä oli tutkijoiden tietoon tullut. Heitä pyydettiin myös kirjaamaan muitakin kuin listalla mainittuja toimenpiteitä, jos sellaisia oli ollut. Työpaikat saivat toimenpiteiden ajankohtien hahmottamisen pohjaksi taulukon, johon oli koottu keskeisiä siihen asti julkaistuja valtion hallinnon ja asiantuntijaorganisaatioiden ohjeita.

Toimenpidelista pyydettiin palauttamaan 14.6.2021 mennessä. Yritykset palauttivat listansa 31.5.-30.9.2021 välillä.

2.2.2 Tutkimushaastattelu

Tutkimushaastattelut toteutettiin kuudessa kohdeyrityksessä huhti-kesäkuussa 2021. Kohdeyritysten haastatteluissa kartoitettiin, minkä tahojen tuottamaa tietoa heidän työpaikallaan hyödynnettiin riskien arvioinnissa, ja näiden tahojen (työterveyshuolto, työnantaja- ja työntekijäliitot) haastattelut tehtiin elokuussa 2021. Syyskuussa 2022 haastatteluita täydennettiin viranomaisten ja työterveyshuoltopalveluita tuottavien tahojen haastatteluilla. Tutkimushaastattelujen ajankohdat, haastateltavien lukumäärät ja teemat on tiivistetty seuraavaan taulukkoon (Taulukko 2) ja taulukon jälkeen niiden teemoja sekä toteutusta ja analysointia on kuvattu tarkemmin. Lista haastattelukysymyksistä on esitettyä liitteessä 2.

Taulukko 2. Tutkimushaastattelujen toteutus, ajankohdat ja lukumäärät sekä haastatteluteemat (osallistajat, ajankohdat).

Haastattelu	Ajankohta	Haastateltavien lkm ja kohde	Haastatteluteemat
Yrityshaastattelut	04-06/2021	19 (johto, työsuojelupäällikkö, työsuojeluvaltuutettu)	Riskien arviointi ja hallinta Aikajana Sisäinen viestintä Julkinen viestintä
Työpaikkojen hyödyntämien tahojen haastattelut	08/2021	10 (työterveyshuolto, työmarkkinajärjestöt, työnantaja- ja työntekijäliitot)	Työpaikoille tarjottu tuki Ohjeistaminen Palaute ohjeistuksesta
Asiantuntija-haastattelut	09/2022	4 (THL, AVI, Työterveyshuolto-palvelun tuottaja)	Tiedontarpeet Viestintä

Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Yrityshaastatteluiden avulla kerättiin tietoa heidän käyttämistään riskienhallintakeinoista sekä toimenpiteiden ajoittamisesta. Haastattelut toteutettiin yksilö- ja ryhmähaastatteluina, ja kultakin työpaikalta haastatteluihin osallistuivat johdon edustaja, työsuojelupäällikkö ja työsuojeluvaltuutettu. Työpaikkojen hyödyntämien tahojen haastatteluissa selvitettiin, minkä tyyppistä tukea työpaikat tarvitsivat sekä ohjeistamiseen liittyviä tekijöitä. Asiantuntijahaastattelut viranomaisille sekä työterveyshuoltopalveluita tuottaville tahoille toteutettiin noin vuoden kuluttua (09/2022). Haastattelut toteutettiin Teams:n välityksellä ja haastattelut äänitettiin sekä litteroitiin.

Haastatteluaineisto analysoitiin keräämällä haastateltujen näkemykset haastatteluteemoista yhteen analysointikehikkoon, ja tiivistämällä vastaajatahojen aineistoa etsien siitä yhtäläisyyksiä ja eroja. Lopuksi haastatteluhavainnoista kirjoitettiin yhteenveto.

2.2.3 Tutkimuskysely

Tutkimuskyselyllä selvitettiin työpaikkojen riskien arviointia sekä riskien hallintatoimenpiteitä koronapandemian aikana. Lisäksi selvitettiin, minkä tahojen tuottamaa tietoa työpaikat hyödynsivät ja miten työpaikat kokivat julkisen ohjeistuksen toimivuuden pandemian aikana.

Tutkimuskysely toteutettiin marras-joulukuussa 2021. Kyselyt toteutettiin sähköisenä kyselynä Webropolilla. Kyselyn kohderyhmä on Nolla tapaturmaa -foorumiin kuuluvien työpaikkojen työsuojelupäälliköt. Kysely kohdennettiin Nolla tapaturmaa -foorumin yhteyshenkilöille. Kyselyyn osallistuminen oli vapaaehtoista ja mahdollista työajalla. Taulukko 3 esittää tutkimuskyselyn sisällön. Tutkimuskyselykysymykset vastausvaihtoehtoinen on esitettyä liitteessä 3.

Taulukko 3. Tutkimuskyselyn osiot ja sisältö.

Kysymysluokat	Kysymysten lkm	Kysymysten teemat
A. Taustatiedot	4	työpaikan toimiala ja vastaajan työsuojelurooli
B. Toiminta koronapandemian aikana	11	koronapandemian aikainen riskin arviointi ja hallintatoimenpiteiden toteutus
C. Viestintä	9	viestintätavat ja viestinnän toimivuus ja haasteet
D. Paluu uuteen normaaliin	3	perusteet normaaliin paluuseen sekä koronapandemian aikaisten riskien hallintakäytäntöjen säilyttäminen

Tutkimuskysely lähetettiin 470:lle Nolla tapaturmaa -foorumin jäsenyöpaikan yhteyshenkilölle. Kohdejoukon määräksi muodostui 448, kun vastaajista poistettiin Työterveyslaitos sekä 21 toimimatonta sähköpostia. Vastauksia kyselyyn saatiin 147, joten vastausprosentti oli 32,8. Vastaajien työpaikan toimialajakauma on linjassa Nolla tapaturmaa -foorumiin kuuluvien jäsenyöpaikkojen toimialajakauman kanssa.

Tutkimuskyselyä analysoitiin SAS for Windows 9.4 -ohjelman tuottamasta datasta. Kyselytuloksia arvioitiin yksittäisinä, kysymykohtaisina tuloksina sekä ristiintaulukoimalla.

2.2.4 Riskinarviointimallien tarkastelu

Toimintamalleja, joita työpaikat saattoivat käyttää hyödykseen SARS-CoV-2-viruksen aiheuttamassa riskinarvioinnissa, haettiin yleisesti internetistä ja muista tietolähteistä. Näiden lisäksi tarkasteltiin mm. AVI:n työsuojelun vastuualueen ja Työturvallisuuskeskuksen luomia biologisten tekijöiden riskinarviointimalleja ja niiden soveltuvuutta koronaviruksen aiheuttaman riskin arviointiin. Samanaikaisesti

kuulosteltiin käyttäjäkokemuksia Työterveyslaitoksen tekemästä tarkistuslistasta, jolla voitiin arvioida koronatauditartunnan riskin todennäköisyyttä työpaikalla vastaamalla seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko työpaikalla saavutettu hyvä rokotekattavuus?
2. Onko työpaikalla huomioitu alueelliset rajoitukset ja suositukset?
3. Onko tunnistettu työpaikkaan tai työntekijöihin liittyviä tartuntoja?
4. Onko työpaikalla mahdotonta järjestää olosuhteet sellaisiksi, joissa lähikontakteihin liittyvät riskit pysyvät hallinnassa?
5. Voiko töihin tulla flunssaisena?
6. Kuuluuko työhön voimakasta äänenkäyttöä?
7. Onko työntekijät mahdotonta jakaa ryhmiin niin, että ryhmät pysyisivät töissä ja tauoilla erillään?
8. Onko työntekijöiden liikuttava työhön liittyen olosuhteissa, joita THL:n maskisuositus koskee? Esimerkiksi matkustettava työn vuoksi julkisilla liikennevälineillä?
9. Liittyykö työhön yhteiskuljetuksia?
10. Onko työntekijöiden oltava työpaikalla töiden tekemiseksi eli ei ole mahdollisuutta etätöihin?
11. Järjestetäänkö kokoukset tai tauot tiloissa, joissa osallistujat tapaavat toisensa kasvotusten?
12. Jääkö hygienian taso työpaikalla heikoksi?
13. Onko ilmanvaihto heikkotehoinen?
14. Onko työntekijöiden matkustettava ulkomailla?
15. Puuttuvatko työpaikaltanne matkustamista ja ulkomailta tulevia koskevat ohjeet?
16. Onko työntekijöissä kotinsa ulkopuolella, yhteisissä asunnoissa tai huoneissa väliaikaisesti asuvia henkilöitä? Vaihtuuko yhdessä asuvien kokoonpano usein?
17. Onko työssä hengitysteitä ärsyttäviä pölyjä tai muita aineita, jotka lisäävät tarvetta aivastaa ja yskiä?
18. Käytetäänkö työssä yhteisiä työvälineitä, joita ei voida puhdistaa käyttäjien välillä?

19. Onko työpaikalla jätetty tunnistamatta työterveyshuollon tai hoitavan lääkärin tuella riskiryhmiin kuuluvat tai ovatko tähän liittyvät riskien hallintatoimenpiteet toteuttamatta?

Mitä useammin vastaus on "kyllä" yllä oleviin kysymyksiin, sitä suurempi on altistumisen todennäköisyys koronavirukselle ja sen aiheuttama covid-19-tautiriski.

3 Tulokset

Tutkimustulokset esitetään luvuissa 3.1–3.4 kerättyjen aineistojen perusteella. Luvussa 4 tuloksista esitetään yhteenveto ja tulosten tarkastelu.

3.1 Aikajanat

3.1.1 Yleiset ohjeet ja viranomaismääräykset

Viranomaisten ja asiantuntijalaitosten tiedotteet ja ohjeet on kerätty liitteeksi 1. Liitteen luettelo verrattiin yritysten reagointiin pandemian hallitsemiseksi niiden haastatteluissa ja kyselyssä antamien tietojen perusteella.

Kuviin 3 ja 4 on kerätty tutkimuksen tarkasteluajalta THL:n raportoimat vuodehoidossa ja tehohoidossa olevien koronapotilaiden määrät. THL:n hoitoa tarvitsevien potilaiden määrien raportointi alkoi 25.3.2020 ja tutkimuksen tarkastelujakso päättyi haastattelututkimuksen alkuun 15.11.2021.

Pandemian alkupäivää ei tiettävästi ole määritetty Suomessa, mutta WHO:n julistuksen päivä 11.3.2020 sopinee Suomeen hyvin, sillä edellisenä päivänä oli todennettu laboratoriotestein 10 uutta tapausta ja yhteensä Suomessa oli todettu 40 tapausta (THL, 2020c).

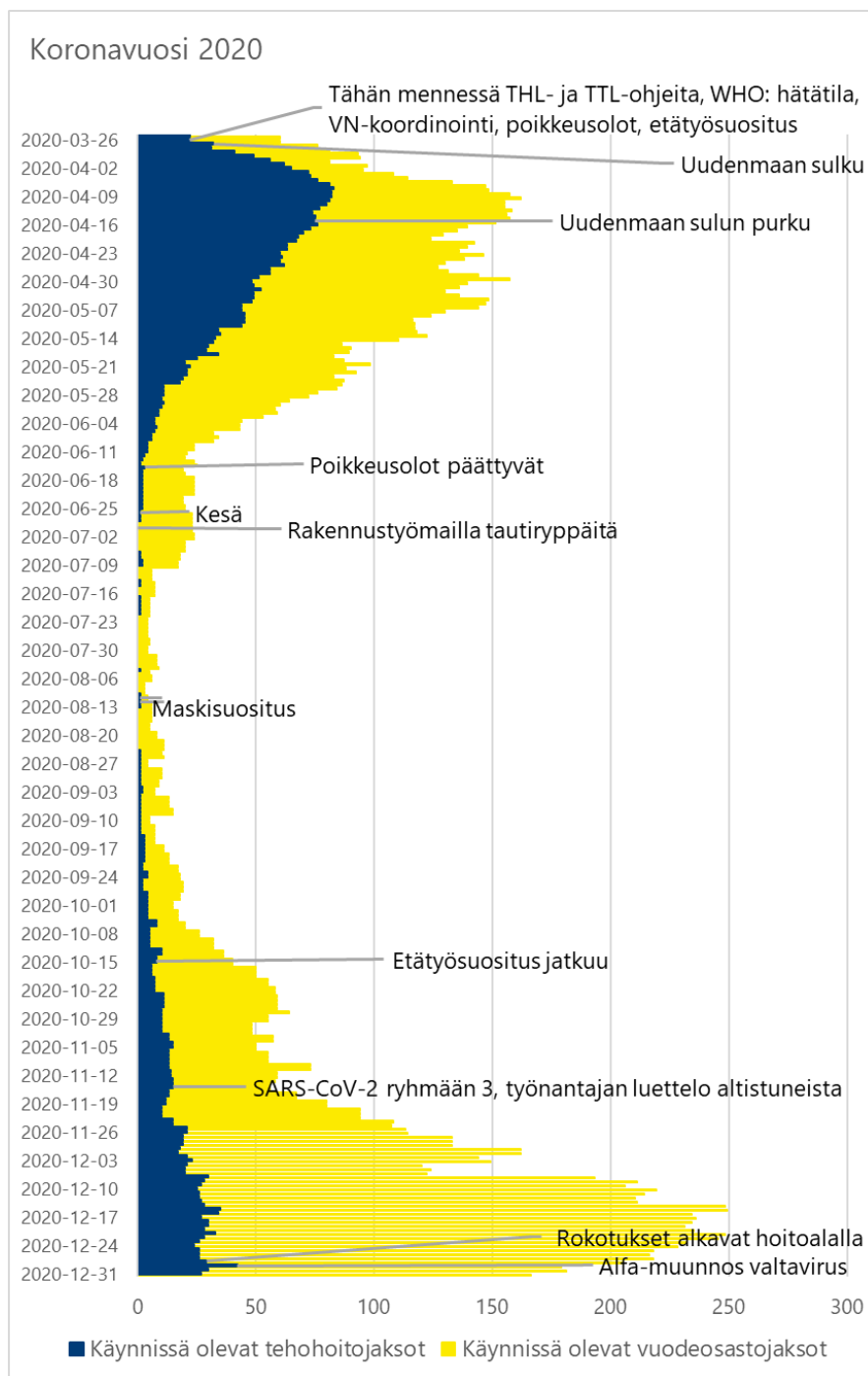
Moni työpaikkoihinkin vaikuttavista toimenpiteistä oli otettu käyttöön jo ennen 25.3.2020 (Kuva 3). Työterveyslaitoksen keskeisimmät ohjeet työpaikoille valmistuivat 5.3.2020 mennessä.

Kuviin 3 ja 4 lisättiin tapahtumia, jotka vaikuttivat pandemian kulkuun ja työpaikkoihin. Valmiuslain 1552/2011 mukaisten poikkeusolojen määrittäminen näkyy aikoina, jolloin tartuntoja oli eniten ja koronarokotetta ei vielä ollut yleisesti saatavana. Kesien lomaajat ja lämpimät jaksot erottuvat kuvassa vähäisenä sairaalakuormituksena. Rokotuskattavuus alkaa näkyä tehohoidon tarpeen tasaantumisenä syksyllä 2021. Lakimuutokset marraskuussa 2020 tarkensivat työnantajan velvollisuuksia biologisten tekijöiden osalta ja toivat edellytyksen, että covid-19-taudille altistuneet työntekijät oli kirjattava luetteloksi.

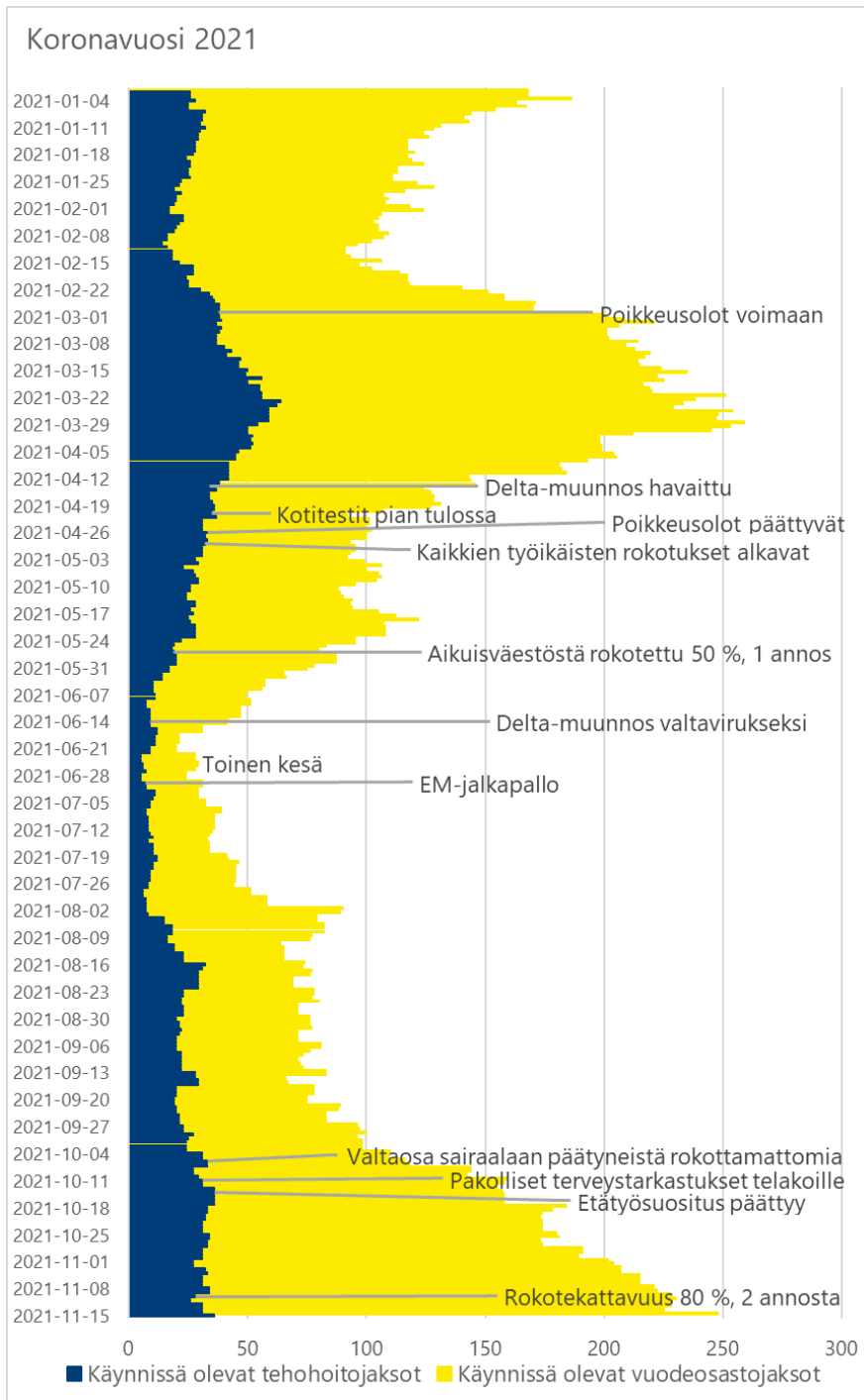
Seuraavaksi on lueteltu työpaikkojen kannalta keskeisiä pandemian alun tapahtumia.

9.1.2020 Wuhanin keuhkokuumeetapauksien taudinaiheuttaja on uusi koronavirus, eikä merkkejä siitä, että virus leviäisi ihmisestä toiseen, ei ollut havaittu.

- 23.1.2020 THL:n ohjeet matkailijoille. Matkailijoiden ohjeiden liitteeksi oli jo liitetty käsi- ja yskimishygienian ohjeet. THL:n ohjeet laajenivat huomattavasti tämän alun jälkeen.
- 24.1.2020 Työterveyslaitoksen ohje työntekijöille: käsi- ja yskimishygienia, sairaana kotona, etäisyyttä oireileviin, mitä teet, jos epäilet omaa koronatartuntaa ym.
- 29.1.2020 THL: koronatapaukset selvitetään; Lapin matkailijalla todettu koronavirustartunta.
- 30.1.2020 WHO: kyse on yleisestä terveyteen liittyvästä hätätilasta.
- 31.1.2020 Ruokavirasto: koronavirus ei tartu elintarvikkeiden välityksellä – muista silti käsienspesu.
- 13.2.2020 Työterveyslaitos: Ohjeistus jätevesityöntekijöille
- 13.2.2020 STM: Uusi koronavirus on yleisvaarallinen tartuntatauti. Altistuneet voidaan laittaa karanteeniin ja todennetut tartunnan saaneet voidaan laittaa eristykseen.
- 21.2.2020 Työterveyslaitos: tietoa suu-nenäsuojaimista ja hengityksensuojaimista. Käyttö perustuu työnantajan riskinarviointiin.
- 25.2.2020 THL: Ohjeet epidemia-alueilla oleskelleille ja uudistetut ohjeet terveydenhuoltoon.
- 26.2.2020 THL: HUS:n alueella ensimmäinen tartuntatapaus
- 3.3.2020 Työterveyslaitos: Ohje tehostettuun siivoukseen
- 4.3.2020 STM: Lentoasemille ja satamiin infopisteet. Puhelinneuvonta käynnistyy.
- 4.3.2020 Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat: Ohjeistusta työnantajille mahdollisen koronavirusepidemian varalle.
- 5.3.2020 Työterveyslaitos: Toimintaohje yrityksille pandemiaan varautumiseksi.
- 11.3.2020 WHO julisti pandemian alun.
- 12.3.2020 Hallituksen suositukset koronaviruksen leviämisen estämiseksi.
- 16.3.2020 Valtioneuvosto päätti, että maassa vallitsee poikkeusolot.
- Ks. lisää tapahtumia liitteessä 1.

Kuva 3. Covid-19:n aiheuttama sairaanhoito ja tapahtumia Suomessa vuonna 2020.

Kuva 4. Covid-19:n aiheuttama sairaanhoito ja tapahtumia Suomessa 1.1.2021-15.11.2021.

3.1.2 Haastateltujen yritysten toimenpiteet dokumentaation perusteella

Työpaikkojen turvallisuusdokumenttien perusteella niistä viisi kuudesta alkoi torjua tartuntoja hyvissä ajoin tammi-helmikuussa. Ensimmäinen työpaikka reagoi pandemiariskiä jo tammikuussa 2020.

Ensimmäiset toimet työpaikoilla olivat valmiusryhmän perustaminen ja matkustusrajoitukset Kiinasta. Helmikuussa näkyi osassa vastauksia myös luotettavien tietolähteiden määrittely, riskikartoitus, turvaväliohje ja sairaana kotiin jäämisen ohje, mutta myös koronaan liittyviin kysymyksiin vastaaminen kohdentamalla tätä varten sähköpostiosoite tai Teams:lla toteutettuja koronainfoja. Hygieni- ja siivousohjeita tehtiin yrityksissä helmi-maaliskuun vaihteessa. Maskeja suositeltiin käyttöön kahdessa työpaikassa.

Maaliskuun alussa matkustusrajoitukset laajenivat. Matkalla olleita työntekijöitä kutsuttiin takaisin Suomeen ja vierailuja yrityksiin kiellettiin. Maaliskuussa myös kokouksia siirrettiin verkkoon ja etätöyöt alkoivat. Siivousta työpaikoilla tehostettiin. Yritykset tekivät myös kirjallisia ohjeita.

Maaliskuun lopulla oli yhdessä yrityksessä ensimmäinen koronaan sairastunut työntekijä. Ohjeet työpaikoilla ihmisten kohtaamisten välttämiseksi tiukentuivat ja työpaikat ottivat käyttöön vuorojärjestelyjä. Yrityksissä tehtiin ohjeet myös urakoitsijoille ja vieraille käytössä olevista koronan hallintatoimenpiteistä. Vieraiden määrä minimoitiin ja vain pieniä kokouksia sallittiin.

Toukokuussa 2020 tehtiin ensimmäisiä suunnitelmia työpaikoille paluusta. Osa työpaikoista sopi työterveyshuollon kanssa koronatestauksista. Huhti-kesäkuun välillä 2020 tiukennettiin edelleen toimenpiteitä työpaikoilla, kuten istumisjärjestelyjä. Tartuntaketjuja yritettiin katkaista oma-aloitteisesti.

Syksyn 2020 aikana työpaikkojen toimenpiteisiin tulivat omaehtoinen koronakaranteeni ja maskisuositukset ja -määräykset. Toimintamalleja päivitettiin, kun epidemiavaiheen luokittelu perustaso, kiihtymisvaihe ja leviämisvaihe otettiin käyttöön.

Vuoden 2021 alkupuolella pyrittiin katkaisemaan tartuntaketjuja. Työpaikoilla muistutettiin toimintatavoista tartuntatapauksessa ja lisättiin keinoja tartunnasta tai altistumisesta ilmoittamiseen. Rokotuksista puhuttiin.

Kesäkuussa 2021 työpaikoilla tehtiin ensimmäisiä työhön paluun toimia (ns. exit-toimia) ja suunniteltiin paluuta ns. hybridityöhön syyskuussa. Myös maskien käytöstä luopumista suunniteltiin. Elokuussa 2021 työpaikoilla hyväksyttiin ensimmäisiä ulkomaan matkoja. Koronarokotuskattavuutta yritettiin selvittää kyselyllä työntekijöille.

3.2 Tutkimushaastattelu

Luvuissa 3.2.1–3.2.4 on esitetty koronapandemiaan liittyviä riskienhallintatoimia kuuden työpaikan ja tahojen, joiden tuottamaa tietoa nämä työpaikat hyödynsivät riskien arvioinnissaan sekä viranomaisten näkökulmasta.

3.2.1 Yrityshaastattelut

Kaikissa kuudessa haastattelussa työpaikassa oli tunnistettu biologisiin vaaratekijöihin liittyviä riskejä jo ennen pandemiaa, mutta sillä tarkoitettiin muita kuin tartuntatautiuhkia. Työpaikkojen riskinarvioinnissa pandemia oli tunnistettu aikaisemminkin, mutta ei koronapandemian mittasuhteessa. Aiempi pandemiavaaran tunnistaminen pohjautui sikainfluenssaan ja lintuinfluenssaan.

Haastatellut yritykset perustivat koronapandemiaa varten valmiusryhmiä. Osassa oli jo entuudestaan olemassa ryhmä, jonka vastuulla oli tilanteen tarkkailu ja tarvittavista toimenpiteistä päättäminen. Koronavalmiusryhmässä oli suurimmassa osassa haastatelluista työpaikoista työsuojeluorganisaation edustaja mukana.

Työpaikoilla tunnistettiin koronapandemian aiheuttama haaste henkilöstön hyvinvoinnille. Monissa työpaikoissa asiaa käsiteltiin työsuojelun yhteistoiminnassa. Lisäksi työpaikoilla luotiin monipuolisia menettelytapoja viestintää ja keskustelua varten, ja kokemuksia kartoitettiin erillisillä henkilöstökyselyillä. Työpaikoilla panostettiin henkilöstön kokemusten kuuntelemiseen ja huolenaiheita oli voinut esittää kasvotusten, puhelimitse ja virtuaalisilla kanavilla. Työpaikoilla myös tiedotettiin aiheesta aktiivisesti ja järjestettiin erilaisia tilaisuuksia. Työsuojelutoimikunnissa koronaan liittyviä asioita käsiteltiin aktiivisesti.

Haastatelluilla työpaikoilla koronaan liittyvä riskien arviointi oli olemassa kirjallisessa muodossa. Koronatartuntoja ja niiden jatkotartuntoja oli myös ilmennyt työpaikoilla. Tartuntatautilääkärin määräämiä karanteeneja esiintyi myös kaikilla haastatelluilla työpaikoilla. Riskinarvioinnin perusteella työpaikoilla myös ohjattiin työntekijöitä karanteeninomaisiin olosuhteisiin.

Työssään koronavirustartunnalle altistuneiden luettelointi tuli työnantajan velvollisuudeksi syksyllä 2020. Haastatteluiden perusteella kaikilla työpaikoilla luettelointiin oli olemassa käytäntö. Työpaikoilla oli myös käytäntö korona ammattitautina -epäilyihin liittyvissä toimintatavoissa ja työterveyshuolto oli asian hoitamisessa mukana.

Työpaikoilla otettiin jo pandemian alkuvaiheessa käyttöön hallintatoimenpiteitä, kuten hygieniakäytännöt ja turvavälit. Etätööhön siirtyivät ne henkilöt, joiden työssä se oli mahdollista. Samoin vierailija- ja matkustusrajoituksia tehtiin. Työpaikan ruokailu- ja sosiaalitilojen käyttöä porrastettiin siten että turvavälit saatiin pidettyä.

Työterveyshuollon asiantuntemusta oli työpaikoilla hyödynnetty koronaan liittyvissä asioissa.

Työpaikan sisäisen viestinnän merkitys korostui kaikilla haastatelluilla työpaikoilla. Työpaikan koronaohjeistuksen tekemiseen oli hyödynnetty koronavalmiusryhmää, johon kuului ylimmän johdon edustajia. Koronaan liittyvien asioiden tiedottamista toteutettiin Taulukko 4 mukaisesti sekä työpaikan omalle henkilöstölle että tiloissa käyville ulkopuolisille. Palaute viestinnän järjestämisestä henkilöstölle oli pääosin positiivista. Haasteelliseksi koettiin viestintä niille henkilöille, jotka eivät ole työssä esim. lomautuksen vuoksi. Tyypillisiä koronaan liittyviä kysymyksiä työpaikoilla olivat karanteenikäytännöt, yksilönsuoja tartuntatapauksissa, sääntöjen noudattamatta jättäminen, siivouksen taso, ristiriitainen viranomaisohjeistus, suojainten valinta, koronatesti ja henkinen jaksaminen. Haastateltavat arvioivat, että työpaikan sisäisessä viestinnässä tehdyillä toimenpiteillä ja koronariskien hallintatoimenpiteillä onnistuttiin lisäämään henkilöstön turvallisuuden tunnetta.

Taulukko 4. Koronaan liittyvien asioiden tiedotuskanava haastatelluilla työpaikoilla.

	Työpaikan oma henkilöstö	Tiloissa käyvät ulkopuoliset
Tiedotuskanava	Intra Teams Sähköposti Koronawebinaari Tiedotus kasvokkain Turvallisuustuokiot Ohjejärjestelmä Whatsapp -ryhmä	Infotaulut Urakoitsijoille lähetetty ohjeistus Webinaari Sähköposti Työsuojelupäällikön tiedotus

Haastatelluissa työpaikoissa oli tunnistettu tarve ohjeille ja julkisia ohjeita seurattiin aktiivisesti. Haastatteluiden perusteella tietoa on ollut hyvin saatavilla. Julkinen ohjeistus koettiin hyödylliseksi ja tarpeelliseksi. Kuitenkin julkisten ohjeiden soveltaminen työpaikkatasolla oli useimmilla haastavaa. Lisäksi haastateltavat kertoivat, että työpaikoilla seurattiin julkisen ohjeistuksen ohella omaa konserniviestintää.

3.2.2 Työterveyshuolto ja työterveyshuoltoa järjestävät organisaatiot

Työterveyshuollon asiantuntemusta hyödynnettiin koronapandemian aikana työpaikoilla. Työpaikat tarvitsivat tukea koronariskin terveydellisen merkityksen arvioinnissa. Työterveyshuollon asiantuntijoiden avulla työpaikat saivat lisätietoa riskien arvioinnin tueksi ja keskustelivat yhdessä riskienhallinnan käytännöistä.

Työterveyshuollon tukea tarvittiin myös työpaikan tiedotuksessa ja testauksen ja suojautumiskäytäntöjen neuvonnassa. Työterveyshuollon asiantuntijat myös ohjeistivat työpaikkoja esimerkiksi karanteenien, suojautumisen ja erityisryhmien huomioimisen osalta. Työpaikan henkilöstölle välitettävästä tiedosta vastaa työnantaja.

Työterveyshuoltoa järjestävien organisaatioiden haastatteluiden perusteella työpaikkojen tiedontarpeita ilmeni mm. taudin vakavuudesta, testaamisesta ja sairauspoissaoloajan pituudesta sekä asiakaspalvelutehtävien suojautumiskäytännöistä. Työterveyshuoltoa järjestävät organisaatiot mainitsivat parhaina tiedonvälitystapoina työpaikoille webinaarit, www-sivut, työpaikkojen omat intranetit ja infonäytöt. Ohjeiden tekemisen haasteena työterveyshuolto näki sen, että tietoa tuli koko ajan lisää ja sitä myötä tieto ja sen soveltaminen työpaikoille muuttui.

3.2.3 Työmarkkinajärjestöt

Työpaikkojen esittämät kysymykset työmarkkinajärjestöille keskittyivät pääosin työsuhdeasioihin ja määräysten ja suositusten tulkintaan, mutta myös tartuntojen ehkäisemiseksi tehtäviin toimenpiteisiin työpaikoilla oli tarvittu työmarkkinaosapuolten apua. Työmarkkinajärjestöt tekivät koronapandemiaan liittyviä ohjeistuksia mm. koronatartunnalta suojautumisen ja työsuhdeasioiden osalta. Haastatteluiden perusteella työpaikat tarvitsivat työmarkkinajärjestöjen apua ja tukea koronaan liittyvissä asioissa.

3.2.4 Viranomaiset

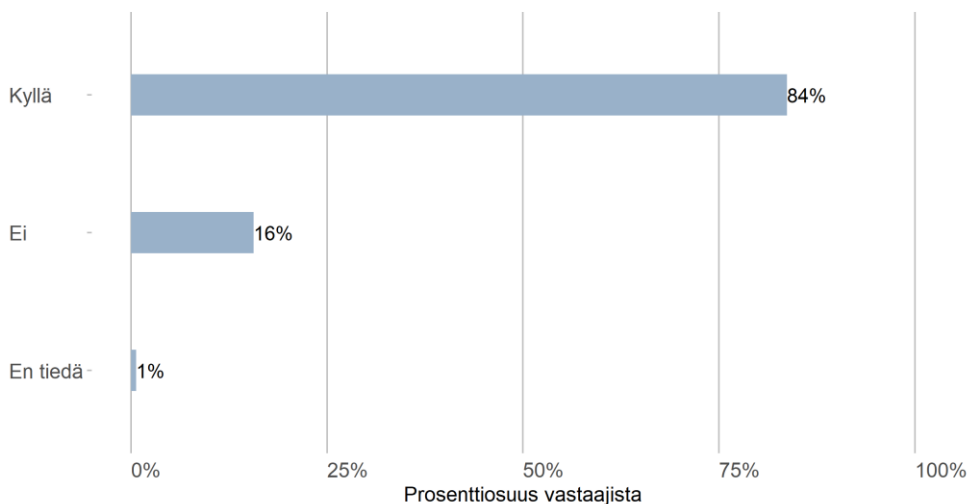
Työpaikoilta oli esitetty koronapandemiaan liittyviä kysymyksiä työsuojeluviranomaiselle. Kysymykset koskivat työsuhteita, ristiriitaisiksi koettujen ohjeistusten soveltamista työpaikalla sekä toimintaohjeita riskiryhmiin kuuluvien työntekijöiden osalta. Työsuojeluviranomaisten ohjeista seurattiin erityisesti biologisille tekijöille altistuneiden luettelointiohjetta sekä velvoitetta tehdä riskien arviointi. Haastatteluiden perusteella viranomaisellakin oli tarvetta uudelle tiedolle. Haastatellut arvioivat nettisivujen olevan toimiva kanava viranomaisten tiedon levittämiseen.

Haastateltavat nostivat esiin, että jos jotain olisi pitänyt tehdä toisiin, niin työpaikkojen näkökulmasta poikkeuksellisiin olosuhteisiin olisi pitänyt valmistautua etukäteen ja etätöskentelyä olisi kannattanut harjoitella aikaisemmin. Viranomaisten tiedotuksessa haastatteluissa tunnistettiin heikkouksia ja se, että tiedottamisen organisoinnissa on kehitettävää. Työpaikoille suunnattavaa ohjeistusta voisi jatkossa vahvistaa esim. kuvamateriaalilla. Myös perustietoa infektioiden torjunnasta olisi tarpeen vahvistaa työpaikoille.

Haastatteluissa nousi esiin eri tahojen tuottaman koronätiedotuksen kehittäminen. Yhteistyötä eri tahot tekivät nytkin koronapandemian aikana, mutta kehitettävää on siinä ajantasainen tieto tulisi yhdenmukaisesti julkaistua.

3.3 Tutkimuskysely

Kyselyyn vastanneista 84 % (Kuva 5) kertoi työpaikallensa perustetun erillisen koronavalmiusryhmän, ja heistä 76 % kuului itse työpaikkansa koronavalmiusryhmään. Vajaa puolet (43 %) työpaikoista arvioi koronan aiheuttamaa riskiä ensimmäisen kerran maaliskuussa 2020, ja reilu neljännes (27 %) jo helmikuussa 2020. Tätä aikaisemmin koronan aiheuttamaa riskiä arvioi 19 % työpaikoista.

Kuva 5. Perustettiinko työpaikallasi koronavalmiusryhmä?

Koronaan liittyvä riskinarviointiprosessi toteutettiin karkeasti sanottuna yhtä monella työpaikalla tavallisesta poikkeavalla tavalla ja tavallisesti. Ne vastaajat, jotka ilmaisivat, että koronaan liittyvä riskinarviointiprosessi poikkesi työpaikan muusta riskien arvioinnista, kuvailivat eroa. Osalla ero oli siinä, tarkasteltiinko riskiä numeerisesti. Koronariskiä arvioitiin nopeammalla syklillä kuin muita riskejä. Työkalu, jota koronariskien arvioinnissa käytettiin, poikkesi muiden riskien arvioinnissa käytettävästä työkalusta. Osa vastaajista ilmoitti, että ero on siinä, että koronariskien arvioinnissa oli työterveyshuolto mukana. Kyselytulosten perusteella vastaajatyöpaikoista 90% hyödynsi työterveyshuollon asiantuntemusta pandemian aikana.

Kyselyssä pyydettiin vastaajia valitsemaan eri koronariskien hallintatoimista ne, mitä heidän työpaikallaan oli käytössä ainakin jossain vaiheessa vuosien 2020–2021 aikana (Taulukko 5). Vastaajista 67 % ilmoitti, että heidän työpaikallaan oli käytössä kaikki luetellut hallintatoimet ainakin osan aikaa. Työpaikoista 44 % kertoi koronariskien hallintakeinojen muuttuneen virusmuunnosten myötä, ja 49 % vastasi päinvastoin.

Taulukko 5. Työpaikoilla käytetyt koronariskin hallintatoimet, jotka olivat käytössä vähintään jonkin aikaa vuosien 2020–2021 aikana.

Riskinhallintatoimi	Vastausten lkm	Hallintatoimi käytössä työpaikalla (%)
käsihuuhteiden saatavuus järjestetty	147	100
turvavälit otettu käyttöön	145	97,9
tehostetut siivoustoimenpiteet	144	97,9
etätyösuositus	147	97,2
työn järjestelyt siten, että työntekijät eivät kohtaa	145	96,6
maskinkäyttösuositus	144	96,5
vierailijarajoitukset	143	95,1
tauko- ja ruokailutilanteiden erillinen ohjeistus	144	93,8
kokoontumisrajoitukset	144	93,8
istuinvälien harventaminen ja järjestelyt	143	90,2
koronavalmiusryhmä olemassa työpaikalla	145	86,9
työpaikan suosittelu tai määräämä omaehtoinen karanteeni	142	85,9
matkustusrajoitus ulkomaille	142	85,2
riskiryhmien huomioiminen	145	84,4
rokottautumissuositus työntekijöille	143	83,9
matkustusrajoitus kotimaassa	140	79,3
maskinkäyttömääräys	142	77,5
kulkurajoituksia työpaikalla	140	75,0
työpaikan omia karanteeniehtoja ulkomailta tuleville ja palaaville	140	66,4
asiakastyöhön kiinteät suojat (esim. pleksit)	139	56,1
etätyömääräys	139	53,9
rokotetuille hallintatoimien helpotuksia	129	20,9

Kyselyvastausten perusteella suuri osa hallintatoimista otettiin käyttöön jo vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Jatkotartuntojen estämiseksi käytettiin eniten omaehtoista karanteenia ja etätyöskentelyä, mutta 46 % työpaikoista mainitsi myös työpaikalla tapahtuvien lähikontaktien estämisen yhtenä käytetyistä keinoista.

Kyselyvastausten perusteella 86 % työpaikoista huomioi riskiryhmiä koronariskin arvioinnissaan. Kokoontumisrajoitukset työpaikalla oli yleinen koronariskin hallintatoimi. Kyselyyn vastanneista työpaikoista 94 % ottivat käyttöönsä kokoontumisrajoitukset. Kokoontumisrajoitusten käyttö hallintatoinena väheni vuoden 2021 loppua kohti, jolloin käytössä oli muitakin hallintatoimia (kuten suojaimet ja rokotukset). Taulukko 6 osoittaa Q1/2020 yleisimmät ja vähiten yleiset koronariskin hallintatoimet.

Taulukko 6. Tutkimuskyselyn vastausten perusteella yleisimmät ja vähiten yleiset koronariskin hallintatoimenpiteet työpaikoilla vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

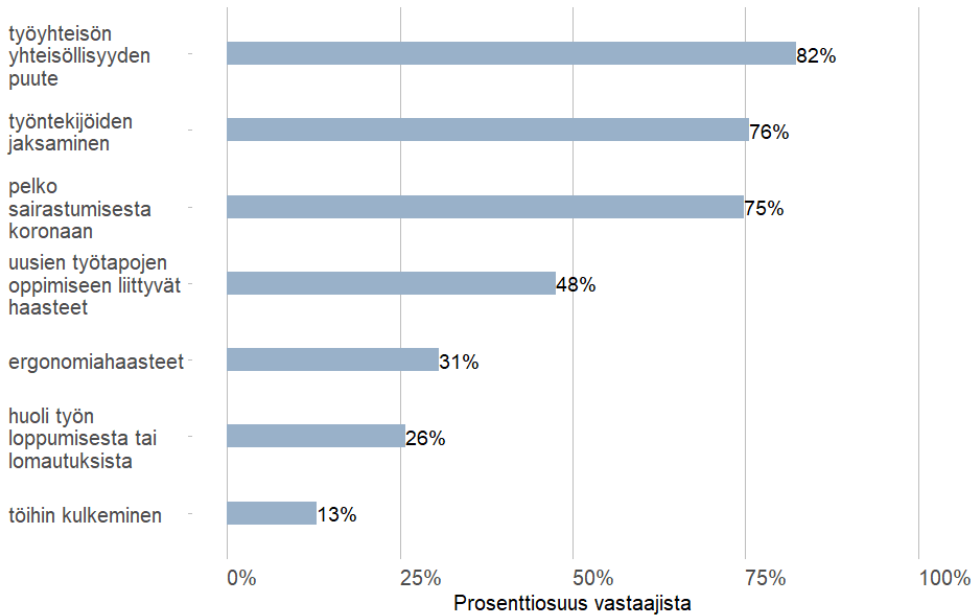
Yleisimmin käytetyt koronariskin hallintakeinot Q1/2020 (%)	Vähiten yleiset koronariskin hallintatoimenpiteet Q1/2020 (%)
käsihuuhteiden saatavuus järjestetty (59 %)	rokotetuille hallintatoimien helpotuksia (0 %)
koronavalmiusryhmä työpaikalla (57 %)	asiakastyöhön kiinteät suojat (13 %)
turvavälit otettu käyttöön (53 %)	rokottautumissuositus työntekijöille (13 %)
tehostetut siivoustoimenpiteet (49 %)	maskinkäyttömääräys (14 %)
etätyösuositus (44 %)	etätyömääräys (16 %)

Teollisuuden toimialalta vastauksia tuli 53 % kaikista vastauksista. Verrattaessa teollisuuden työpaikkojen vastauksia muuhun vastaajajoukkoon, on todettavissa ero kolmen kysymyksen kohdalla:

- Teollisuuden työpaikoilla riskienhallintakeinojen lukumäärä oli suurempi kuin muilla toimialoilla ($p < 0.01$)
- Teollisuuden työpaikoilla oli enemmän kulkurajoituksia kuin muilla toimialoilla ($p < 0.1$)
- Teollisuuden työpaikoilla oli muita toimialoja enemmän työpaikan omia karanteeneja ulkomailta tuleville ja palaaville ($p < 0.05$).

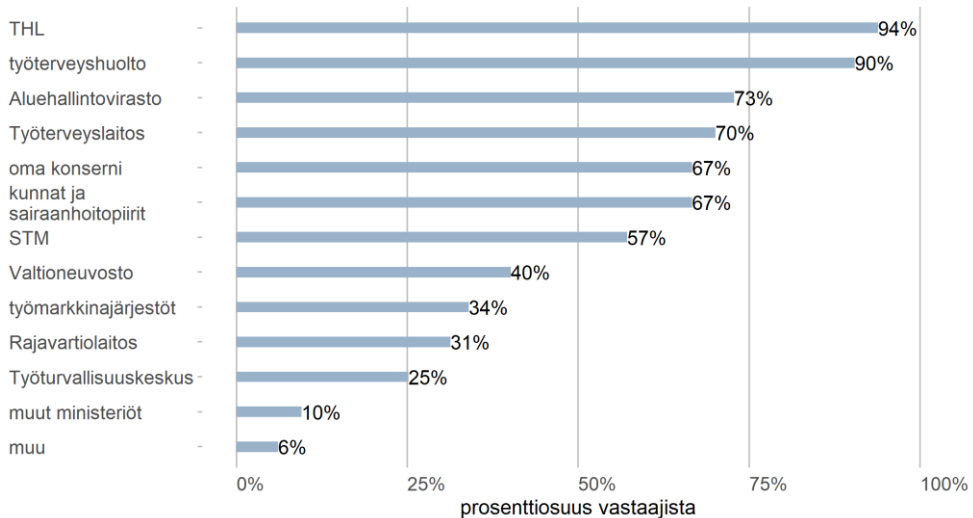
Työpaikoilla järjestettiin erinäisiä koulutuksia koronariskien hallitsemiseksi. Koronariskien arviointi ja hallinta, kuormituksen hallinta ja erityisesti etätyön johtaminen olivat suosittuja koulutuksen aiheita. Työpaikoista 36 % ei järjestänyt mitään koulutuksia.

Kysyttäessä mikä aiheutti työpaikoilla kuormitusta pandemian aikana (Kuva 6), yleisin kuormitustekijä oli työyhteisön yhteisöllisyyden puute. Toiseksi yleisin valinta oli "työntekijöiden jaksaminen".

Kuva 6. Pandemian aikaiset kuormitustekijät

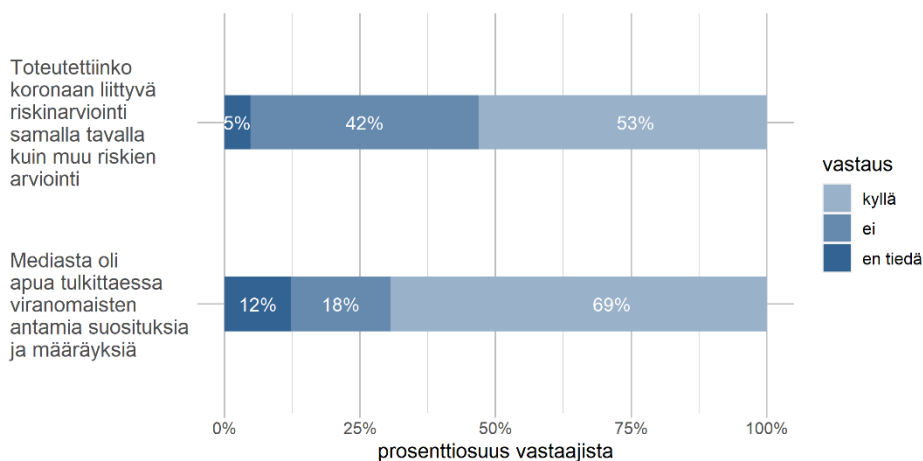
Pandemian aikana tietoa on ollut saatavilla useasta eri lähteestä. Viranomaisviestintä ja sen ajoittainen ristiriitaisuus sai pandemian aikana paljon huomiota. Kyselyssä kysyttiin, minkä tahon tuottamaa tietoa työpaikoilla hyödynnettiin koronataartuntojen riskien hallinnassa. Kyselyyn vastaajat saivat valita niin monta vaihtoehtoa kuin halusivat. Vastausvaihtoehtoina olivat kaikki olennaiset pandemiasta viestineet viranomaiset, mutta myös yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoita. Kuvassa 7 näkyy, että useamman tahon viestintä on saanut huomiota. THL ja työterveyshuolto olivat useimmille tärkeimmät tietolähteet.

Kuva 7. Minkä tahon tuottamaa tietoa työpaikoilla hyödynnettiin koronartuntojen torjumisessa

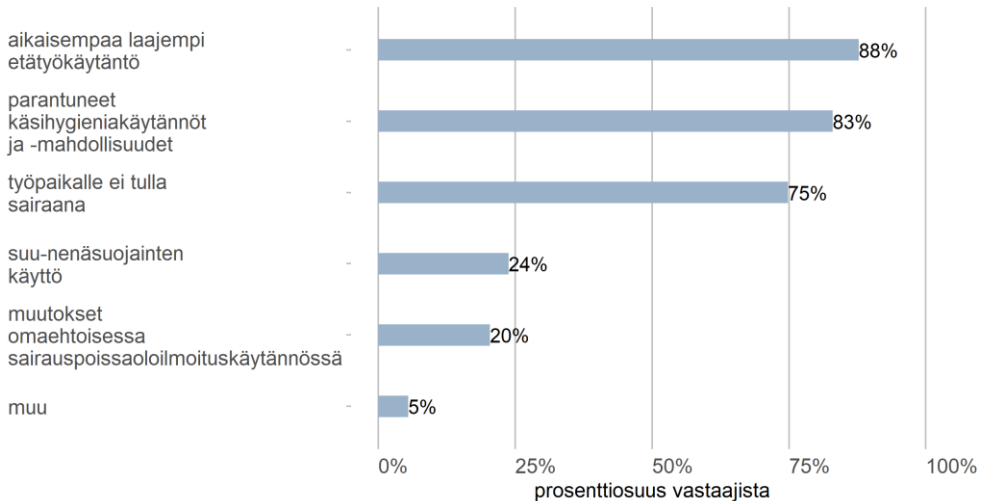
Vastaajista 61 % piti viranomaisten pandemiaan liittyvää tiedotusta ristiriitaisena ja lähes yhtä moni koki hankalana erottaa suosituksen ja määräysten ero. Puolet vastaajista piti oikean tiedon suodattamista vaikeana ja kolmasosa piti oikean tahon seuraamista vaikeana. Vastaajista 20 % ei pitänyt julkisen viestinnän tulkitsemista vaikeana, ja ymmärrystäkin löytyi viestintään liittyvistä haasteista.

Valtaosa vastaajista koki median uutisoinnin hyödylliseksi viranomaisten antamia suosituksia ja määräyksiä tulkittaessa (Kuva 8). Koronartuntojen ilmaantuvuusluku, koronartuntojen aiheuttamat sairauspoissaolot, työpaikalla altistuminen, turvavälit, työskentely maskien tai visiirin kanssa, ulkomailta palaavat työntekijät ja konsernin omat ohjeet olivat kyselyyn vastanneiden työpaikkojen keskuudessa laajasti huomioitu koronariskien arvioinnissa. Pisaroiden leviämisen mahdollistama voimakas äänenkäyttö ja heikko ilmanvaihto oli huomioitu harvemmin.

Kuva 8. Koronaan liittyvä riskinarviointi ja median hyödyllisyys

Kyselyyn vastanneet työpaikat ilmoittivat jatkavansa alun perin väliaikaiseksi tarkoitettuja käytäntöjä pysyvinä. Näitä käytäntöjä olivat etätyö, hygieniäkäytännöt, kotona sairastaminen, suu-nenäsuojainten käyttö sekä tietyillä työpaikoilla työntekijöiden välisten kontaktien minimoiminen esimerkiksi ruokaloissa ja taukutiloissa. Kuva 9 näyttää, miten laajalti nämä käytännöt jäivät vastaajajoukossa pysyviksi toimintatavoiksi.

Kuva 9. Pysyväksi jääneet käytännöt

Yksilönsuojaan liittyvät säännökset — kuten tartuntatietiedon tai rokotustiedon salassa pitäminen — vaikeuttivat vastaajista 48 %:n mielestä päätöksentekoa koronariskien torjunnassa; 42 % ei kokenut tätä haittaa.

Työpaikoista 36 % muutti vakuutusturvaansa etätyöhön siirtymisen seurauksena, 47 % ei muuttanut. Loput työpaikoista olivat huomioineet etätyöhön liittyvät vakuutusasiat jo ennen pandemiaa. Työntekijöiden tavoittaminen etätyöhön siirtymisen seurauksena oli haastavaa 33 % vastanneista työpaikoista, mutta 43 % ei kokenut viestinnässä haasteita. Lisäksi sisäiseen viestintään liittyi useita erinäisiä työpaikkakohtaisia haasteita.

Kun työpaikoilla alettiin palata niin sanottuun uuteen normaaliin, julkiset ohjeet olivat siihen perusteena 73 % työpaikoista. Noin puolet työpaikoista ilmoitti tässä monivalinnassa perusteeksi myös oman työpaikkansa riskinarvioinnin.

3.4 Riskinarviointimallien tarkastelu

Pandemian alussa WHO kehitti viranomaisten ja tapahtumien järjestäjien käyttöön covid-19-riskinarviointityökalun, jonka avulla voidaan arvioida kaikenkokoisiin joukkokokouksiin liittyvää SARS-CoV-2-tartuntariskiä. Sen ensimmäinen versio julkaistiin 20.3.2020, jonka jälkeen sitä on päivitetty kahdesti uuden pandemiatiedon pohjalta (WHO 2022). Vastaavanlainen riskinarviointityökalu kehitettiin urheilutapahtumiin (WHO 2020h). WHO:n covid-19-riskinarviointiprosessissa on kolme pääpilaria (riskinarviointi, riskien vähentäminen ja riskiviestintä) kansainvälisen riskinhallintastandardin ISO 31000:2018 mukaisesti. WHO:n riskinarviointityökalussa huomioidaan epidemiologisten seikkojen lisäksi yksilöön (mukaan lukien työntekijät), kokoontumisen olosuhteisiin sekä terveydenhuoltojärjestelmään liittyvät tekijät. Covid-19-riskin kokonaispistemäärä määritellään riskimatriisissa standardin mukaisesti viiteen eri tasoon (esim. erittäin alhainen, matala, kohtalainen, korkea tai erittäin korkea). WHO muistutti riskinarviointiohjeistuksissaan, että ihmisten kokoontumisia ei saa koskaan jättää johtamatta tai huonosti hallinnoituksi niiden koosta, tyypistä ja niihin arvioiduista riskitasoista huolimatta. Covid-19-taudin tartuntariskiä ei ole mahdollista vähentää nollaan, vaikka varotoimenpiteitä sovellettaisiin asianmukaisesti.

Työterveyslaitos julkaisi 28.8.2020 ohjeistuksen työpaikoille riskien arvioinnin tekemiseen, covid-19-tartuntoihin liittyvien vaarojen tunnistamiseksi. Tarkistuslistan kysymysten avulla pystyi subjektiivisesti arvioimaan covid-19-tartuntariskin todennäköisyyttä työpaikalla. Ohjeen tavoitteena oli auttaa työpaikkoja arvioimaan, missä tilanteissa työpaikoilla voi olla riski koronaviruksen leviämiselle ja millaisilla toimenpiteillä tätä riskiä voi pienentää hyväksyttävälle riskitasolle.

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu laati vuonna 2020 koronavirusohjeistuksen verkkosivuilleen muotoon ”Kysymyksiä ja vastauksia koronasta ja työsuojelusta”. Kysymykset on jaettu aiheittain otsikoiden alle ja näistä yksi on ”Riskien arviointi”. Näiden ohjeiden mukaisesti koronan riskinarvioinnissa on huomioitava työpaikoilla mm. alueellinen tartuntatilanne, työn luonne ja mahdollisuus etätööhön, lähikontaktien määrä ja kesto sekä mahdollisuus käyttää henkilönsuojaimia. Myös matkustamisen tarve ja siitä aiheutuva tartuntariski on huomioitava. Riskinarvioinnissa työnantaja voi käyttää apuna työterveyshuoltoa. Työterveyshuollon tehtävänä on arvioida riskin seurausten vakavuus ja terveydellinen merkitys sekä neuvoa työnantajaa riskiryhmien työsuojelullisissa toimenpiteissä.

AVI tehosti työsuojelutarkastajien toimesta vuonna 2021 koronan hallintatoimenpiteiden valvontaa työpaikoilla ja samalla työsuojelun vastualueiden hankeryhmä auttoi työpaikkoja luomalla heille biologisten tekijöiden

riskinarviointimallipohjan, jota pystyi käyttämään myös SARS-CoV-2-virusriskin arviointiin. Tässä mallissa riskinarviointi aloitetaan tunnistamalla biologinen tekijä, sen mahdollinen läsnäolo (esim. tartuntalähde) ja vaaraluokka sekä altistavat työvaiheet, joissa on sairastumisen vaara. Lisäksi arvioidaan altistumisen todennäköisyyttä, luonnetta, määrää ja kestoja sekä kerrotaan altistuvat työntekijät. Kirjataan ylös toteutetut suojelutoimenpiteet ja niiden seuranta (esim. työmenetelmät, perehdytys, henkilökohtainen suojautuminen, rokotukset), jotka vaikuttavat työntekijän altistumisen todennäköisyyteen ja haittavaikutusten toteutumiseen. Riskien tunnistaminen ja arviointi kohdistetaan kaikkiin työtehtäviin työpaikalla mukaan lukien ennakoitavissa olevat huollot, häiriötilanteet, työt työpaikan ulkopuolella sekä ulkopuolisten työskentely työpaikalla (esim. alihankintapalvelut).

Työturvallisuuskeskuksen verkkosivuilla on saatavilla Microsoft Excel -pohjainen riskin arviointi ja hallinta työpaikoilla -arviointityökalu, jota jotkut työpaikat ovat käyttäneet myös SARS-CoV-2-viruksen aiheuttaman riskin arviointiin. Riskinarviointiprosessissa tunnistetaan biologinen tekijä ja sen aiheuttamat vaaratilanteet, terveys-/turvallisuusvaikutuksen vakavuus sekä käytössä olevat toimenpiteet. Näiden jälkeen määritetään riskin suuruus, päätetään riskin merkittävydestä, suunnitellaan ja valitaan lisätoimenpiteet, joiden toteutumista seurataan ja arvioidaan jäännösriskiä. Riskin kriittisyys ja toimenpidetarpeiden kiireellisyys arvioidaan mallissa esitetyillä riskiluokilla (kriittinen, huomattava, kohtalainen, seurattava, siedettävä).

Työterveyteen ja -turvallisuuteen kohdistuvalla riskillä tarkoitetaan biologiselle tekijälle altistumisen todennäköisyyden ja siitä aiheutuvan seurauksen yhdistelmää. Riskin suuruus arvioidaan huomioimalla biologisen tekijän ominaisuudet ja altistumistilanteet, joiden merkitystä vähennetään käytettävissä olevilla riskienhallintakeinoilla. Riskin suuruutta voidaan kuvata monella eri tavalla. Yksi usein käytetyistä yksinkertaisista tavoista on käyttää riskitaulukkoa (STM ja Työturvallisuuskeskus 2021), jossa riskin suuruus ilmaistaan termein ja liikennevaloin merkityksetön/vähäinen (vihreä), kohtalainen (keltainen) tai merkittävä/sietämätön riski (oranssi/punainen). Jos seurauksena on terveydelle vähintään kohtalainen riski, määritellään korjaavat lisätoimenpiteet toteutusaikatauluineen ja vastuuhenkilöineen turvallisuuden varmistamiseksi.

Työterveyslaitos on kouluttanut pandemian aikana työpaikkoja arvioimaan riskin suuruutta käyttämällä riskitaulukkoa koronavirukselle altistumisen todennäköisyyden ja koronataudin seurausten suhteen esim. Taulukko 7 mukaisesti.

Taulukko 7. Riskin suuruuden määrittäminen koronavirukselle altistumisen todennäköisyyden ja taudin seurausten suhteen.

TODENNÄKÖISYYS	SEURAUKSET		
	Vähäiset Poissaolo < 3 vrk	Haitalliset Poissaolo 3-30 vrk	Vakavat Poissaolo > 30 vrk
Epätodennäköinen Altistumistilanteita ei ole tai käytössä olevat riskinhallintatoimenpiteet vähentävät altistumisen aiheuttamaa riskiä.	merkityksetön riski	vähäinen riski	kohtalainen riski
Mahdollinen Altistumistilanteita esiintyy satunnaisesti.	vähäinen riski	kohtalainen riski	merkittävä riski
Todennäköinen Altistumistilanteita esiintyy säännöllisesti.	kohtalainen riski	merkittävä riski	sietämätön riski

Riskinarviointi tehdään ensisijaisesti huomioiden ns. perusterve henkilö. Jos työpaikalla työskentelee erityisen alttiita työntekijöitä (esim. raskaana olevia tai tiettyjä sairauksia omaavia henkilöitä), jotka voivat saada vakavia terveyshaittoja vähäisenkin riskin työtehtävissä, heidän riskinarviointiaan on suositeltavaa tarkentaa terveydenhuollon avustuksella. Edellä mainitussa riskitaulukossa riskiryhmäläiset sijoitetaan covid-19-taudin vakavien seurausten sarakkeeseen, jolloin heidän osaltaan riskin suuruus vaihtelee vähintään kohtalaisesta sietämättömään altistumisen todennäköisyyden perusteella.

Riskiryhmäläisten työkyvyn arviointiin koronapandemian aikana on kehitetty terveydenhuollon ammattilaisille esim. Covid-age-nettilaskuri, jonka avulla voidaan määrittää vakavan terveydellisen seuraamuksen, kuten kuoleman todennäköisyyttä koronataudin sattuessa kohdalle (ALAMA 2022). Siinä tartuntariskin suuruus arvioidaan iän, etnisen tai sosioekonomisen taustan, sukupuolen, muiden terveydellisten sairauksien sekä rokotusten tai aiempien infektioiden tuoman immunitetin mukaan. Tärkeä riskiä määräävä tekijä on myös koronaviruksen paikallinen esiintyvyys. Jos tartuntariski on merkittävästi kohonnut, on työnantajan ryhdyttävä työsuojelullisiin

toimenpiteisiin. Jos riskiä ei voida työssä muun muassa suojaustoimenpiteillä laskea riittävän alhaiseksi, on työntekijälle pyrittävä järjestämään muuta työtä, jossa vastaavaa tartuntariskiä ei ole.

THL julkaisi 31.12.2021 riskipotentialin arviointitaulukon, jota oli mahdollista käyttää tukena arvioitaessa eri tilaisuuksiin ja ympäristöihin liittyvää koronaviruksen tartuntariskiä ja leviämispotentiaalia. Taulukossa on pyritty arvioimaan tartuntariskin suuruutta ja vaikutuksia erilaisissa tilanteissa, joissa ihmisiä kokoontuu yhteen ja joukkoon sattuu tartuttavassa vaiheessa oleva henkilö. Tartuntariskin astetta arvioidaan joukkoaltistumisia vastaavissa tilanteissa kolmiportaisesti: epätodennäköinen (pieni riski, 1 piste), mahdollinen (kohtalainen riski, 2 pistettä) ja todennäköinen (suuri riski, 3 pistettä). Leviämispotentiaali kuvaa todennäköistä tilaisuudesta aiheutuvien ensitartuntojen määrää niin ikään kolmiportaisesti: pieni (alle 5 jatkotartuntaa, 1 piste), kohtalainen (5–10 jatkotartuntaa, 2 pistettä) ja suuri (yli 10 jatkotartuntaa, 3 pistettä). Kokonaisriski lasketaan kertomalla tartuntariskin ja leviämispotentiaalın pisteet, jolloin korkein pistemäärä voi olla 9 pistettä. Kokonaisriski on merkittävä riskipisteillä 9, kohtalainen riskipisteillä 4-6 ja vähäinen riskipisteillä 1-3. Taulukossa ei ole mahdollista huomioida kohderyhmän haavoittuvuutta (esim. riskiryhmäläisiä) tai muita tilannekohtaisesti arvioitavia tekijöitä kuten koronarokotusten vaikutusta.

Merkittäviksi kokonaisriskin toimialoiksi on arvioitu THL:n taulukossa mm. kulttuuri- ja ravitsemusala sekä yhteismajoitusta käyttävät kuten kausityöntekijät, rakennustyöläiset ja varusmiehet. Kohtalaisen riskissä ovat palveluala ja julkisten liikenteen kuljetusala. Vähäiseksi riski on arvioitu mm. opetus- ja kasvatusaloilla sekä toimistotyötyypeillä työpaikoilla. Taulukon arvioinnit ovat vain suuntaa antavia, joten työpaikoilla on jouduttu tekemään omaa tapauskohtaista riskinarviointia, jossa otetaan huomioon kyseisessä ympäristössä käytettävissä olevat, riskiä vähentävät toimenpiteet sekä mahdolliset paikalliset riskiä vähentävät tai lisäävät olosuhteet.

Riskien arviointi ja hallinta työpaikalla -työkirjan (STM ja Työturvallisuuskeskus 2021) mukaan riskin merkittävydestä päättämässä on keskeistä tarkastella sitä, kuinka suureen joukkoon seuraukset vaikuttavat ja kuinka pitkäaikaisia seuraukset organisaatiolle ovat. Altistumisen kohteena voi olla esimerkiksi kaikki kohteen tai työpaikan työntekijät tai vain osa näistä. On myös tärkeää huomioida, voiko riski aiheuttaa seurauksia työpaikan ulkopuolisille henkilöille tai onko kohteessa vuokratyöntekijöitä, jotka riskille altistuvat. Riskin merkittävyys kasvaa sen mukaan, mitä suurempi joukko henkilöitä riskille altistuu. Lisäksi työpaikka voi tarkastella riskin merkittävyyttä koko organisaation kannalta arvioiden riskin toteutumisen vaikutuksia työn sujuvuuteen, kannattavuuteen ja tuottavuuteen sekä sidosryhmävaateisiin nähden.

Jos riski vaikuttaa suureen joukkoon ja riskistä aiheutuvat seuraukset ovat organisaatiolle pitkäaikaisia, riski on huomattava. Tällöin sen pienentäminen on välttämätöntä ja toimenpiteitä tulee toteuttaa pikaisesti. Jos riskille altistuvien henkilöiden joukko on pieni eivätkä siitä mahdollisesti aiheutuvat seuraukset ole organisaatiolle pitkäaikaisia, riskiä on seurattava ja sen pienentämiseksi voi tehdä myös helppoja ja edullisia toimenpiteitä.

4 Tulosten tarkastelu

Tulosten tarkastelu -luvussa kuvaillaan työpaikkojen pandemian aikaisia riskienhallintatoimenpiteitä tutkimuskysymysten perusteella huomioiden myös julkisten ohjeiden hyödyntämistä työpaikkojen ja ohjeiden tuottajien näkökulmasta.

Tutkimuskysymys: Miten arvioidaan epideemisesti leviävän taudin riskit työntekijöiden terveydelle ja työpaikan toiminnalle?

Yleisesti monet työpaikat joutuivat riskinarvioinnissaan biologisten riskitekijöiden eteen ensimmäistä kertaa. Biologisia riskejä oli tunnistettu ja arvioitu jonkin verran tutkimuksen kohdeorganisaatioissa jo ennen koronapandemiaa huomioiden esim. työprosessissa esiintyviä biologisia tekijöitä, mutta pandemian myötä biologisten tekijöiden riskien arviointi sai uuden painoarvon ja tiedontarve riskien arvioimiseksi ja hallintatoimien määrittämiseksi oli ilmeinen. Työpaikoilla tunnistettiin riski saada koronatartunta asiakaskontakteista, mutta pandemian myötä työtovereiden väliset tartuntaketjut tulivat myös arvioitavaksi. Siinä vaiheessa, kun alkoi ilmetä koronasta aiheutuvia kuolemantapauksia, niin ymmärrys taudin vakavuudesta ja riskin hallintatoimien merkityksestä vahvistui.

Työpaikkojen valmiusryhmissä seurattiin tiedotusta ja tapauksia Suomesta ja maailmalta. Työterveyslaitos ohjeisti Q1/2020 työnantajaohjeessaan muodostamaan koronavalmiusryhmä työpaikoille. Kyselyvastausten perusteella 87 % kohdeorganisaatioista oli koronavalmiusryhmä, joka oli otettu käyttöön jo pandemian varhaisessa vaiheessa. Kyselyvastausten perusteella oli heikko signaali nähtävissä, että Q3/2021 jälkeen työpaikoilla alettiin luopumaan koronavalmiusryhmästä.

Koronapandemian aikana koronavalmiusryhmä, työnantaja tai työsuojeluhenkilöstö tekivät riskinarviointia työpaikoilla subjektiivisesti arvioiden. Lisäksi työntekijät arvioivat omaa sairastumisriskiään joko henkilökohtaisesti tai työterveyshuollon avustuksella varsinkin silloin, jos heillä oli tieto kuulumisestaan joko itse tai läheisen osalta covid-19-taudin riskiryhmään.

Työhön liittyvässä koronariskin arvioinnissa työpaikat hyödynsivät viranomaisilta saatuja yleisiä ohjeita ja suosituksia sekä mm. Työterveyslaitoksen laatimaa tarkistuslistaa, jossa esitettiin altistumisen ja tartunnan todennäköisyyteen vaikuttavia seikkoja. Koronapandemian edetessä AVI, Työturvallisuuskeskus ja Työterveyslaitos kannustivat työpaikkoja koronariskin arviointiin samoilla malleilla kuin, mitä työpaikat ovat käyttäneet perinteisesti muiden altisteiden, kuten fysikaalisten ja kemiallisten tekijöiden, tai tapaturmariskien kohdalla. Riskin suuruuden ja merkityksen

määrittäminen oli kuitenkin haastavaa SARS-Cov-2-viruksen osalta. Kvantitatiivisia riskinarviointimalleja ei ollut saatavilla työpaikoille, vaan niitä käytettiin pääasiassa väestölle aiheutuvan pandemiaan liittyvään riskien arviointiin. Näiden mallien avulla työpaikat yrittivät myös tunnistaa tilanteita, joissa altistumisen ja siitä seuraavan sairastumisen aiheuttama riski oli suuri ja merkityksellinen työntekijöille ja heidän organisaatioilleen.

Pandemian aikana työpaikat kokivat haasteena sen, että epidemiatilanteen myötä riskin todennäköisyys muuttui usein ajallisesti ja paikallisesti, minkä vuoksi riskinarviointia piti pystyä nopeasti päivittämään. Siksi riskiviestinnän rooli korostui, kun riskin suuruus saattoi vaihdella tasolta toiselle hetkittäin pandemian aikana, jolloin varotoimenpiteetkin muuttuivat ja turvallisuusohjeistusta jouduttiin uusimaan.

Pandemian aikana asiantuntijat viestivät vakavan taudin riskistä riskiryhmäläisille. Riskiryhmien määritelmät tarkentuivat tutkimustiedon karttuessa. Riskiryhmiin kuuluvien henkilöiden tunnistaminen oli työpaikoilla haastavaa, koska terveystiedot eivät ole työnantajan saatavilla. Osittain riskiryhmään kuuluvien työntekijöiden pandemiariskiä voitiin hallita etätööhön siirtymisellä, mutta kaikkiin työtehtäviin etätöytä ei ollut mahdollista toteuttaa.

Seuraavan pandemian vakavuudesta ei ole tietoa. Todennäköisesti kuitenkin nyt olemassa olevia riskinarviointimalleja (ks. luku 3.4) voidaan soveltaa tulevilla pandemioissa ja epidemioissa.

Tutkimuskysymys: Miten työpaikat estivät tartuntoja työpaikalla?

Pandemian alussa ja aikana monilla työpaikoilla tehtiin ensimmäistä kertaa biologisten tekijöiden riskien arviointia. Työpaikoilla perustettiin valmiusryhmiä pandemian hallitsemiseksi. Monilla työpaikoilla hallintatoimenpiteitä otettiin käyttöön yleisten suositusten ja määräysten perusteella. Joillain toimialoilla pohdittiin yhteistyössä ratkaisuja ja ohjeiden soveltamista toimialan työpaikkojen terveysturvallisuuden varmistamiseksi.

Ensimmäisiä riskienhallintatoimia otettiin jo tammi-helmikuussa 2020 käyttöön. Niitä olivat käsihuuhteiden käyttö ja siivouksen lisääminen. Nämä keinot vaikuttivat olevan helpoimpia asioita järjestää työpaikoilla. Käsihuuhteiden käytön arveltiin jatkuvan pandemian jälkeenkkin.

Myös ihmisten välisiä kohtaamisia pyrittiin vähentämään. Työpaikoilla otettiin nopeasti käyttöön vierailijarajoituksia. Matkustusrajoitukset alkoivat yrityksissä viimeistään maaliskuun alussa dokumentaation perusteella.

Työpaikat pystyivät luomaan nopeasti järjestelyitä ja etätyökäytäntöjä työntekijöiden kohtaamisten rajoittamiseksi. Maaliskuussa 2020, julkisten etätyöohjeiden myötä, työpaikoilla kehitettiin sähköisten viestintätapojen käyttöä, ja asioiden hoitaminen onnistui sähköisten viestintävälineiden avulla. Lähes jokaisella kyselyyn vastanneella työpaikalla etätyösuositus oli hallintatoimenpiteenä pandemian aikana. Kaikissa työtehtävissä etätyö ei ole mahdollista, mutta etätyön mahdollistamalla työpaikoilla onnistuttiin vähentämään henkilöiden välisiä kohtaamisia, kun työpaikalle tulivat vain ne, joiden työtehtävät sitä edellyttivät.

Julkisessa ohjeistuksessa turvavälien merkitystä ja etäisyyksien pitämistä tähdennettiin koronapandemian alkuvaiheessa. Ensimmäisen vuosineljänneksen 2020 aikana turvavälien merkitystä ei työpaikoilla vielä tiedostettu, eikä tiedostettu sitä, että oireetonkin henkilö voi tartuttaa muita. Se tiedostettiin, että sairaana ei pidä tulla työpaikalle. Turvavälit olivat kyselytulosten perusteella yksi kolmesta eniten käyttöönotetusta hallintakeinosta. Kaikissa työpaikoissa tai työtehtävissä etäisyyksien varmistaminen ei toki ollut mahdollista työn luonteen vuoksi. Kesällä 2021 tartuntamäärät pienenivät ja rokotuksia jaettiin työikäisille. Syksyllä 2021 moni yritys luopui turvaväleistä.

Aivan koronapandemian alkuvaiheessa kehoitettiin, että oireileviin tulee pitää etäisyyttä. Julkisessa ohjeistuksessa turvavälien merkitys muuttui maaliskuun alkuun mennessä siten, että myös oireeton tartunnan kantaja saattoi tartuttaa. Työpaikoilla tiedostettiin kyllä alusta alkaen, että sairaana ei pidä tulla työpaikalle. Turvavälit otettiin työpaikkojen ohjeisiin ennen maaliskuun puoliväliä. Työntekijöiden jakamista ryhmiin tehtiin maaliskuun vaihteessa. Turvavälit oli kyselytulosten perusteella yksi kolmesta eniten käyttöönotetusta hallintakeinosta. Kaikissa työpaikoissa tai työtehtävissä etäisyyksien varmistaminen ei toki ollut mahdollista työn luonteen vuoksi. Työntekijöiden kohtaamisen minimoiminen otettiin käyttöön lähes kaikissa kohdetyöpaikoissa. Turvavälien ylläpitämisen haasteena oli myös ruokailu- ja kahvitaukojen sekä vuoronvaihtojen järjestäminen. Tähän monilla työpaikoilla toteutettiin porrastettuja taukoja sekä tilassa samanaikaisesti olevien henkilöiden määrän rajoittamista.

Maskien ja hengityksensuojainten käyttö oli monella työpaikalla yleinen hallintatoimi. Suojainten käytöstä oli julkista ohjeistusta, mutta työpaikan toimintatavoista tuli työnantajan päättää. Monella työpaikalla oli käytössä maskinkäyttösuositus, mutta osa työpaikoista teki suosituksesta määräyksen työnantajan yleisen turvallisuudesta huolehtimisen velvollisuutensa perusteella (työturvallisuuslaki 738/2002) ja ehkä myös Työterveyslaitoksen ohjauksesta (Työterveyslaitos, 2020b).

Pandemian alkuvaiheessa esim. asiakastyöhön otettiin hallintatoimeksi kiinteät suojat ja ne olivat käytössä tutkimuskyselyn ajan ja niiden käyttöä on jatkettu monilla työpaikoilla. Kiinteitä suojia nähtävästi pidettiin hyvänä hallintakeinona ja ne olivat suhteellisen helposti järjestettävissä. Mahdollisesti kiinteät suojat voivat toimia muidenkin kuin biologisista vaaratekijöistä aiheutuvien riskien hallintatoimena, kuten esim. uhkaavat tilanteet.

Työntekijöiden kohtaamisen minimoiminen otettiin käyttöön lähes kaikissa kohdetyöpaikoissa, ja esimerkiksi vuorotyössä työpaikat pyrkivät pitämään vuorot erillään työntekijöiden kohtaamisten vähentämiseksi. Haasteena oli ruokailu- ja kahvitaukojen sekä vuoronvaihtojen järjestäminen ja tähän monilla työpaikoilla toteutettiin porrastettuja taukoja sekä tilassa samanaikaisesti olevien henkilöiden määrän rajoittamista. Istuinvälien harventaminen väheni Q3/2021, ja tähän saattoi myötävaikuttaa muiden hallintatoimien käyttö (esim. suojainten käyttö ja koronarokotukset).

Pandemian alkuvaiheessa esim. asiakastyöhön otettiin hallintatoimeksi kiinteät suojat ja ne olivat käytössä tutkimuskyselyn ajan. Kiinteitä suojia nähtävästi pidettiin hyvänä hallintakeinona ja ne olivat suhteellisen helposti järjestettävissä. Mahdollisesti kiinteät suojat voivat toimia muidenkin kuin biologisista vaaratekijöistä aiheutuvien riskien hallintatoimena, kuten esim. uhkaavat tilanteet, joten monella työpaikalla suojat pysyvät käytössä.

Kesällä 2021 tartuntamäärät pienenivät ja työikäisille annettiin rokotuksia. Tämän myötä syksyllä 2021 työpaikat alkoivat vähentää pandemian torjuntakeinojen käyttöä.

Tutkimuskysymys: Miten henkilöstö koki tehdyt toimenpiteet, tuottivatko ne luottamusta, vaikuttivatko ne turvallisuuden tunteeseen?

Koronapandemian aikana kuormitusta työpaikoilla aiheutti tartuntapelon lisäksi yhteisöllisyyden puute ja työntekijöiden jaksaminen. Monille korona saattoi aiheuttaa muutoksia työn tekemisen tapaan ja työn sisältöön. Samanaikaisesti kohtaamisten väheneminen ja muuttuminen sähköisten viestintävälineiden varaan saattoi aiheuttaa henkistä kuormitusta. Aikaisemmat käytännöt työtehtävien hoitamisessa ja yhteistyön tekemisessä muuttuivat, ja työhön liittyvän tuen saaminen ja perehdytys saattoi aiheuttaa haasteita. Työpaikat onnistuivat luomaan käytäntöjä sähköisten viestintävälineiden kautta viestinnän ja koulutuksen toteutukseen.

Ensimmäisten hallintatoimien käyttöönoton jälkeen, työpaikat tunnistivat muitakin riskejä kuin virustartunnan. Tällöin työpaikat kehittivät keinoja tukeakseen

työntekijöiden jaksamista ja varmistivat viestintäkäytäntöjään. Monet työpaikat tehostivat sisäistä viestintää koronapandemian aikana, ja henkilöstölle tarjottiin kanavia tuoda näkökulmiaan ja huoliaan esiin. Työsuojelun yhteistoiminnassa korona oli tyypillisesti asialistalla. Haastatteluvastausten perusteella koronariskien hallintakeinoilla ja työpaikan viestinnällä onnistuttiin luomaan turvallisuuden tunnetta työpaikoilla.

Tutkimuskysymys: Toimivatko samat riskinhallintatoimet hyvin työpaikoilla?

Työpaikat käyttivät pääosin samoja koronariskin hallintatoimia kaikilla toimialoilla. Tyypillistä oli varmistaa hygienia ja minimoida ihmisten välisiä kohtaamisia, ja mikäli tämä ei ollut mahdollista niin käyttää suojaimia. Haasteita saattoi aiheutua eri suojainten yhteiskäytöstä, kuten esim. silmä- ja hengityksensuojainten. Työpaikat sovelsivat hallintatoimia omalle työpaikalleen sopiviksi. Pandemian jatkuessa koronariskin hallintatoimia pidettiin välillä käytössä ja välillä niistä luovuttiin (esimerkiksi suu-nenäsuojainten käyttö).

Etätöiden johdosta kontaktien määrä väheni, ja tämä koettiin myös työpaikoilla yhteisöllisyyden vähenemisenä, mikä kuormitti henkilöstöä ja aiheutti haasteita työhyvinvoinnille. Tulos on yhtenevä Työterveyslaitoksen Miten Suomi voi - tutkimustulosten kanssa, jossa etätö koettiin pandemian alussa lisäävän hyvinvointia työssä, mutta pandemian edetessä niiden työntekijöiden, jotka tekivät pelkästään etätöitä, työhyvinvointi heikkeni (Virtanen ym., 2022).

Tutkimuskysymys: Voivatko työpaikat valmistautua pandeemisiin uhkiin tai miten valtio voi työpaikkojen näkökulmasta valmistautua työpaikkojen toimintaedellytysten varmistamiseksi pandemiatilanteissa?

Työpaikat onnistuivat soveltamaan suosituksia ja määräyksiä hallitukseen tartuntariskiä, vaikka Onnettomuustutkintakeskuksen ja THL:n tutkimusten mukaan viranomaistoimijoilla oli vaikeuksia pandemian laaja-alaisessa kriisiviestinnässä. Mediassa näkynyt poliittinen yhteisymmärrys ja valtioneuvoston nopea reagointi todennäköisesti tukivat luottamusta tarvittaviin rajoituksiin. Suomalaisten riittävät tietotekniikan taidot ja muu ammattitaito varmistivat kyvyn siirtyä laajasti etätöihin, etäopiskeluun ja etäpalveluihin, mikä auttoi pandemian hallinnassa (Onnettomuustutkintakeskus, 2021, Kihlström 2022). Koronapandemian hallinnasta saatujen oppien tallentaminen auttaa työpaikkoja varautumaan erilaisiin pandeemisiin uhkiin tulevaisuudessakin.

Pandemianaikaista tietoa oli saatavilla sekä viranomaisilta, asiantuntijaorganisaatioista että yleistajuisesta mediasta. Työpaikoilla tietoa tuli soveltaa siten, että mitä eri ohjeet tarkoittavat työpaikan näkökulmasta. Työpaikat hakivat ja saivat tietoa pandemiariskin

hallintaan useilta eri tahoilta, kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta, Aluehallintovirastolta, Työterveyslaitokselta, valtioneuvostosta, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, muista ministeriöistä järjestöistä, liitoista, omasta konsernistaan sekä työterveyshuollostaan. Tietoja välittivät usein uutismediat.

Tutkimushaastattelun ja -kyselyn perusteella työpaikat hyödynsivät työterveyshuollon asiantuntemusta koronaan liittyvissä kysymyksissä. Työterveyshuollon asiantuntemuksen hyödyntäminen työpaikkojen riskien arvioinnissa olikin tarpeen, kun kyseessä oli uusi, helposti tarttuva tartuntatauti ja kaikki lääketieteellinen tieto oli tarpeen.

Työmarkkinajärjestöjen asiantuntemusta työpaikat hyödynsivät koronariskien hallintakeinojen lisäksi työsuhteisiin ja karanteeneihin liittyvissä juridisissa kysymyksissä. Järjestöt tuottivat tietoa toimialakohtaisesti alojen erityiskysymyksiin. Palautetta ja kysymyksiä työnantaja- ja työntekijäliitoille tuli useita kanavia pitkin, ja lisäohjeistusta ja -viestintää toteutettiin kysymysten ja palautteiden pohjalta.

Viestinnän hyödyntämisestä tuloksissa nousi vastakkaisia mielipiteitä. Toisaalta positiiviseksi koettu viestinnän selkeys, säännöllisyys ja luotettavuus sai myös kommentteja ristiriitaisuudesta tai siitä, että viestiä oli vaikea tulkita. Samanlaisia viestintäkokemuksia oli tunnistanut myös työsuojeluviranomainen. Haasteita julkisessa viestinnässä koettiin myös siinä, että monilla työpaikoilla oli hankalaa erottaa suositusten ja määräysten välinen ero. Tämä osoittaa, että kaikilta osin julkinen viestintä ei onnistunut täysin. Mediassa asiantuntijat lähestyivät asiaa oman asiantuntemuksensa näkökulmasta, mikä saattoi kuulijoissa aiheuttaa viestinnän ristiriitaisuuden tunnetta. Täytyy kuitenkin muistaa erot viestin vastaanottajien välillä, sillä viidesosa tutkimuskyselyyn vastanneista ei pitänyt viranomaisten viestintää liian sekavana, ja ymmärrystäkin löytyi epätäydelliselle viestinnälle viestinnän aiheen erityisluonteen takia.

Tutkimuskysymys: Miten työpaikat saavat tehokkaasti oikean tiedon oikea-aikaisesti pandemiatilanteessa? Tuliko tieto perille ajantasaisesti, reagoitiinko siihen ajantasaisesti vai oliko siinä viivettä?

Haastateltujen työpaikkojen dokumentaation mukaan niistä 5/6 alkoi seurata pandemian kehittymistä ja torjua koronatartuntoja jo tammi-helmikuussa ennen viranomaisten ja asiantuntijalaitosten tai työmarkkinajärjestöjen ohjeita. Tehostetun siivouksen ja etätöyön ohjeet otettiin käyttöön julkisten ohjeiden myötä. Valmiusryhmät perustettiin ja myös matkustusrajoituksia tehtiin

Maaliskuussa pandemia alkoi virallisesti maailmassa ja käytännössä myös Suomessa. Etätyöt ja tehostetun siivouksen käytänteet otettiin käyttöön, kun niistä saatiin ohjeistusta. Valmiuslain käyttöönoton vaikutukset näkyivät työpaikkojen dokumentaatiossa viiveettä.

Tartuntojen lisääntyessä keväällä 2020 korona-asioiden jatkuva seuranta ja työpaikkatiedotus tiivistyi. Työpaikoilla ohjeet ihmisten kohtaamisten välttämistä ja turvavälien pitämisestä tiukentuivat. Etätyökäytännöt saivat työpaikoilla ohjeita julkisten ohjeiden myötä. Suositukset saattoivat muuttua velvoitteiksi. Työterveyshuoltojen tehtäväksi tuli kartoittaa työntekijöitä, joiden mahdollinen koronaan sairastumiseen liittyi muita vakavampi riski. Myös ohjeet sairaslomien omailmoituskäytäntöjen tarkistuksista huomioitiin.

Julkisissa ohjeissa oli suositeltu maaliskuun alussa 2020 että työntekijöitä tulee jakaa ryhmiin, jotka eivät kohtaa toisiaan. Työpaikoilla ryhmiin jakaminen alkoi huhtikuun alkupuolella. Kyselyvastausten perusteella Q2/2020 työpaikoista 63 % tekivät työn järjestelyihin liittyviä toimenpiteitä varmistaakseen, että työntekijät eivät kohtaa toisiaan ja 67 % antoivat tauko- ja ruokailutiloihin erillisiä ohjeistuksia.

Kun tiukimmista rajoituksista alettiin luopua toukokuussa, työpaikkojen dokumentaatiossa huomioitiin työntekijöiden hyvinvointi ja tehtiin työntekijöille kyselyä koronan vaikutuksista. Osalla työpaikoista oli tartuntoja, jolloin tehtiin työkohdekohtaisia testauksia ja tiukennettiin koronatoimia. Ohjeistukseen vaikutti myös lähimaihien suunnattujen matkojen rajoituksista luopuminen.

Elokuussa työpaikkojen dokumentaation mukaan THL:n maskisuositus otettiin käyttöön ravintola-alalla työnantajan määräämänä velvoitteena. Lisäksi kahdessa haastatelluista yrityksistä maskit otettiin käyttöön lokakuussa ja parissa yrityksessä maskisuosituksia oli jo tammikuussa. Myöhemmin syksyllä osa maskin käytön suosituksia muuttui velvoitteiksi. Maskien käyttöön tehtiin tarkennuksia ja lisää velvoitteita myös talven 2020–2021 aikana.

Työssään koronavirustartunnalle altistuneiden luettelointi tuli työnantajan velvollisuudeksi syksyllä 2020. Haastatteluiden perusteella kaikilla työpaikoilla luettelointiin oli olemassa käytäntö.

Kevään 2021 koronaan liittyvät viranomaisten päätökset matkustamisesta aiheuttivat muutoksia ohjeisiin. Otettiin käyttöön esim. kahden negatiivisen testituloksen käytäntö ennen töihin pääsemistä.

Koronarajoituksia purettiin työpaikoilla loppukeväästä ja alkukesästä 2021, kun myös viranomaispäätöksiä purettiin. Korona-exit suunnitelmat alkoivat.

5 Johtopäätökset

Pandemia lisäsi työpaikkojen huomiota terveyteen ja turvallisuuteen. Työpaikoilla tunnistettiin tarve arvioida biologiset riskitekijät ja varautua niiden kohtaamiseen. Lisäohjeistusta ja -tietoa kuitenkin vielä tarvitaan biologisten tekijöiden riskinarviointiin, sillä työsuojeluviranomaisten valvonnassa on selvinnyt, että työpaikoilla on runsaasti puutteita biologisiin vaaroihin varautumisessa (Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu 2022). Valvonnassa oli selvinnyt myös, että lähes yhdeksän työpaikkaa kymmenestä tarkastetusta on saanut viranomaisilta velvoitteita asiasta, mikä kertoo siitä, että työpaikoilla riittää työnsarkaa biologisten tekijöiden tunnistamisen, riskien arvioinnin ja työntekijöiden suojaamisen kanssa. Mitä paremmin työpaikat pystyvät biologisten tekijöiden riskinarviointiin, sitä valmiimpia he ovat tarvittaviin toimenpiteisiin myös seuraavan pandemian koittaessa. Tiedämme, millaisen pandemian covid-19 on aiheuttanut. Vaikka emme tiedä millainen seuraava pandemia on, pitäisi siihen kuitenkin valmistautua. Käytössä tulevien pandemioiden varalta on ainakin tässä raportissa esitetyt riskinarvioinnin keinot (ks. luku 3.4).

Pandemian aikana työpaikat pystyivät hallitsemaan pandemian tuomia riskejä julkisten ohjeiden ja oman riskien arviointinsa perusteella siitä huolimatta, että Suomessa hallinnon ja asiantuntijoiden kesken koettiin, että pandemiaan ei ollut valmistauduttu riittävästi, siihen herätettiin hitaasti ja että tiedotus oli ristiriitaista (Kihlström, ym., 2022, Onnettomuustutkintakeskus, 2021). Jo pandemian alkuvaiheessa työpaikoilla tunnistettiin ja toteutettiin toimivia riskin hallintakeinoja, kuten siivous- ja hygieniakäytäntöjen tehostaminen, turvavälit ja ihmisten välisten kohtaamisten vähentäminen. Työpaikat toteuttivat myös matkustusrajoituksia tartuntavaaran välttämiseksi.

Kaikkia muita torjuntatoimia toteutettiin työpaikoilla joko ennen ohjausta tai julkisten ohjeiden ilmestyessä lukuun ottamatta työntekijöiden ryhmiin jakamista, jonka käyttöönotossa havaittiin pieni viive. Ryhmiin jakaminen piti ilmeisesti kokea tarpeelliseksi ennen toteutusta, koska toteutus vaati tarkkaa suunnittelua, jotta toimenpiteestä huolimatta työpaikalla voitiin tehdä työtä.

Ihmisten välisen kohtaamisen vähentämiseksi toteutettu etätyö koettiin aluksi toimivaksi, mutta koronapandemian jatkuessa työntekijöiden kokemaa yhteisöllisyyden puute nousi esiin. Alun perin yhden riskin (koronatartunta) hallitsemiseksi tehdyt toimenpiteet nostivat esiin muita riskejä (esim. yhteisöllisyyden vähenemisestä aiheutuva henkinen kuormitus). Tämä osoittaa jäännösriskin arvioinnin merkityksen. Kimmoiset työntekijät muuttuvassa työelämässä -tutkimuksen perusteella etätyön

hyödyt ovat ilmeisiä, mutta yhteisöllisyyden ylläpitämiseksi on suositeltavaa kehittää hybridityön tekemisen käytäntöjä (Virtanen ym., 2022).

Kesällä 2020 tartuntojen vähetessä alettiin julkisuudessa ohjaamaan torjuntatoimien hallittua lopettamista. Moni yritys otti tämän ohjeen omakseen ja alkoi suunnitella pandemian jälkeistä aikaa. Torjuntatoimet piti kuitenkin ottaa syksyllä käyttöön uudelleen. Pandemioiden tartunta-aallot tulee jatkossa huomioida suunnitelmissa paremmin. Ehkä suunnitelmista oli jotain hyötyä kuitenkin loppusyksystä 2021, kun rokotuskattavuus kasvoi ja vakavien koronatautien riski siten väheni.

Työpaikkojen huoli pandemian vaikutuksesta työpaikan turvallisuuteen sai työpaikat ottamaan käyttöön torjuntatoimia pandemiaa vastaan osin jopa nopeammin kuin suomalaiset viranomaiset ja asiantuntijalaitokset pystyivät ohjaamaan.

Omaehtoinen karanteeni oli haastava ohjeistaa julkisessa viestinnässä ja työpaikoilla oli siihen liittyviä tietotarpeita. Myös matkustamiseen liittyvät asiat koettiin haastaviksi työpaikoilla.

Yksi koronapandemian opeista oli, että tautitartuntoja pystytään työpaikoilla hallitsemaan torjuntatoimilla. Työpaikoilla tartuntojen ehkäisy on oleellista, koska työnantaja on velvollinen huolehtimaan työntekijöiden terveydestä ja turvallisuudesta työssä sekä myös työn jatkuvuudesta ja henkilöresursseista. Työturvallisuuslain työnantajille säädetty huolehtimisvelvoitteen noudattaminen on haastavaa, kun työpaikalla ei ole tiedossa ketkä työntekijät hengitystieinfektion aiheuttamassa epidemiatilanteessa ovat tartuntavaarallisia. Jotta työnantaja voisi tehokkaasti ehkäistä tartuntoja työpaikalla, voisi olla hyvä käytäntö, jos hänen tiedossaan olisi työntekijöiden todetut tartunnat. Kynnys säättää työntekijöille lakiperusteinen ilmoittamisvelvoite kyseisessä tilanteessa lienee kuitenkin yksityisyydensuojasta johtuen hyvin korkea. Olisi myös hyvä harkita työpaikoilla mahdollisuutta sairauspoissaolojen omailmoituskäytännön käyttöönottamiseksi infektiotilanteessa, jotta tartunnat työpaikalla eivät lisääntyisi.

Alkupalvella 2020 yhteiskunnassa ja työpaikoilla vallitsi huoli sairastumisesta ja työpaikan toiminnan jatkuvuudesta, jos niissä ilmaantuisi koronatartuntoja. Tilanteen vakavuuden ymmärtämiseen vaikuttivat myös valtioneuvoston suositukset lähikontaktien vähentämistä, monien tilaisuuksien peruuttaminen ja matkustuksen rajoittaminen. Ei siten ollut yllättävää, että työpaikoilla otettiin nopeasti käyttöön, jopa ennen julkisia ohjeita, käsi- ja yskimishygienian ohjeet sekä valmiusryhmät. Turvavälejä ja tiloihin liittyviä rajoituksia otettiin käyttöön vaihtelevasti ja niitä lisättiin pandemiatilanteen pahentuessa. Haastateltujen työpaikkojen dokumentaation mukaan

myös siivous- ja etätyökäytänteet muuttuivat nopeasti julkisten ohjeiden myötä. Sairauslomien oimailmoituskäytänteitä muutettiin myös jonkin verran. Maaliskuinen ohje työntekijöiden jakamisesta omiin ryhmiinsä sen sijaan jäi ilmeisesti huomaamatta, ennen kuin korona tuli tartuntojen myötä omille työpaikoille. Työterveyshuoltoja käytettiin ainakin määrittelemään riskiryhmiä, kun niiden määrittelystä ja etätyöstä tuli ohjeita. Poikkeusoloihin liittyviin rajoituksiin työpaikkojen ohjeistus reagoi viiveettä. Maskisuositusten käyttöönotto vaihteli työpaikoilla, mikä saattoi liittyä kevään 2020 tiedotukseen, jonka mukaan maskien hyödyistä muualla kuin terveydenhuollossa ei ole tietoa. Koronatilanteen pahentuessa moni työpaikka kuitenkin huomasi, että työnantaja pystyi muuttamaan THL:n yleisen maskisuosituksen maskien käytön veloitteeksi. Haastatellut työpaikat eivät Työterveyslaitokselle lähettämänsä dokumentaation perusteella juuri reagoineet biologisten riskien arvioinnin lakisäätöihin muutoksiin marraskuussa 2020. On myös mahdollista, että lakimuutokset eivät vaikuttaneet jo tehtyyn riskien arviointiin, tai että Työterveyslaitokselle ei lähetetty riskien arvioinnin dokumentaatiota, vaan esimerkiksi työntekijöille tarkoitettuja ohjeita.

Tammi-toukokuulla haastatellut yritykset tekivät runsaasti ohjeita. Syksyllä esimerkiksi maskisuosituksia otettiin voimaan, mutta pandemian edetessä keväästä 2020 eteenpäin, yritysten uusien pandemiaohjeiden ilmestyminen harveni. Työpaikan omat tartunnat tuottivat kuitenkin omaa ohjeistusta. Muutoin ilmeisesti pandemiatorjunnan ohjeita otettiin aina uudelleen käyttöön tarvittaessa, muistutettiin ohjeista myös tarpeen mukaan ja torjuntatoimia löysättiin, kun se oli mahdollista.

Suomalainen kriisiviestintä on monikanavaista ja kaipaa yhtenäistämistä. Koordinaation kehittäminen on erityisen tärkeää, jotta viestintää ei koettaisi ristiriitaisena. THL on koonnut verkkosivuilleen koronapandemiaan liittyvää viranomaisten ja asiantuntijalaitosten viestintää. Viestinnän yhtenäisyyden ja saavutettavissa olemisen eteen on tämän tutkimuksemme ja THL:n tutkimustulosten sekä Onnettomuustutkinnan mukaan edelleen tehtävä työtä (Kihlström ym. 2022, Onnettomuustutkintakeskus, 2021). Valtionhallinnon kriisiviestinnän kehittämishanke luo onnistuessaan kanavan, josta saa keskitetysti eri viranomaisten kesken harkitut viestit (Valtioneuvosto, 2021).

Viestintää tulisi pohtia tiedon käyttäjien näkymästä. Erityisesti työpaikat haluavat eritellyn tiedon, mikä on määräys ja mikä suositus. Työnantajille voi olla haasteellista seurata viestintää, jos yritys toimii hyvin monessa eri kunnassa, joissa kaikissa pandemian aikainen tautitilanne on erilainen ja suositukset ja rajoitukset ovat paikallisia.

Työympäristössä työpaikalla pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan tulee yhdessä sopimalla huolehtia muiden työpaikalla toimivien työnantajien kanssa, että tärkeimmät erilaisiin kriiseihin liittyvät turvallisuusviestit menevät kaikille työpaikalla toimiville työntekijöille ymmärrettävästi perille. Työpaikalla on huomioitava myös työntekijät, joille viestiminen on haastavaa.

Työpaikat noudattavat kriisitilanteessa tämän tutkimuksen mukaan ohjeita, kun ohje on selkeä. Hankalasti kommunikoitavia asioita varten tarvitaan hyvin selkeät, ristiriidattomat ja perustellut ohjeet. Ohjeiden muutosten syiden viestiminen saattaisi auttaa ohjeen noudattamisen motivaatioon. Ohjeiden muutokset ovat hyvin odotettavia, kun ollaan tilanteissa, joita koko maailma ei ole kohdannut kymmeneen tai sataan vuoteen. Mahdollisuus, että ohjeet muuttuvat tutkimustiedon lisääntyessä kriisitilanteissa, tulisi jatkossa muistaa.

5.1 Rajoitukset

Tutkimuksen kohdejoukkona oli Nolla tapaturmaa -foorumien jäsenyöpaikat, jotka ovat sitoutuneita turvallisuuden edistämiseen, ja sitä kautta riskien arvioinnissa ja riskien hallintatoimien toteutuksessa edelläkävijöitä. Täten tulokset saattavat antaa hieman todellisuutta positiivisemmän vaikutelman.

Tutkimusaineiston kerääminen työpaikoilta ajoittui syksyn 2020 ja joulukuun 2021 välille, ja pandemiaan tuli vielä aineiston keräämisen jälkeen uusia vaiheita uusien koronavirusvarianttien myötä. Niitä ei kuitenkaan tämän tutkimuksen tuloksissa käsitelty. Tutkimushaastattelut toteutettiin huhti-kesäkuussa 2021, ja kysely marras-joulukuussa 2021. Haastatteluiden ja kyselyn välisenä aikajaksona tieto koronaviruksesta lisääntyi, mikä vaikutti työpaikkojen hallintatoimiin. Täten haastattelu- ja kyselyvastaukset eivät ole täysin verrattavissa, mutta kuitenkin ne täydentävät toisiaan.

Tutkimuskyselyssä vastaajia pyydettiin merkitsemään vuosineljännekset, jolloin luetellut hallintatoimenpiteet olivat työpaikalla käytössä. Osa työpaikoista oli kuitenkin merkinnyt vain ajankohdat, jolloin toimenpide otettiin käyttöön. Näin ollen tutkimuksessa ei saatu tarkkaa tietoa, missä vuosineljänneksessä kukin toimenpide oli voimassa työpaikoilla.

Työterveyslaitos oli keskeinen toimija pandemian torjunnassa ja osa tutkimusryhmän jäsenistä osallistui tähän Työterveyslaitoksen toimintaan. Kun tutkijat hyvin tunsivat Työterveyslaitoksen pandemiaohjeet ja -tiedotuksen, tutkimuksessa todennäköisesti korostuu Työterveyslaitoksen asema. Tutkijat ovat kuitenkin yrittäneet asettaa

tutkimuskysymyksensä siten, että haastatteluun ja kyselyyn vastaajat näkivät Työterveyslaitoksen vain yhtenä pandemiatorjuntaan osallistuneista julkisista toimijoista.

6 Suosituksia ja ohjeita

Luku 6 sisältää suosituksia työpaikoille pandemiatilanteen riskien hallinnan varalta sekä julkisten ohjeiden tuottajille, jotta ohjeistus mahdollistaisi sen, että työpaikat pystyvät ajantasaisesti niitä hyödyntämään. Lopuksi on lisäksi lueteltu pandemian eri vaiheisiin liittyviä ohjeita.

Suosituksia työpaikoille

Pandemia- tai muun kriisin varhaisessa (varoittavassa) vaiheessa työpaikoilla on suositeltavaa olla nimettyjä henkilöt, joiden vastuulla on seurata tilannetta ja osallistua riskien arviointiin ja riskien hallintatoimien suunnitteluun. Varahenkilöiden nimeäminen on suositeltavaa, samoin kuin heidän tilannetietoisuutensa varmistaminen.

Kun kyseessä on riski, jolla voi olla vaikutusta henkilöstön terveyteen tai turvallisuuteen, asian käsittely on tärkeää työsuojelun yhteistoiminnassa.

Työpaikkojen on suositeltavaa selvittää, toimivatko koronapandemian aikana toimineet keinot seuraavien pandemioiden torjuntakeinoina:

- tehostetut hygienia- ja siivouskäytännöt
- turvavälit ja ihmisten välisten kohtaamisten vähentäminen
- henkilökohtainen suojautuminen
- ilmanvaihdon varmistaminen
- sairauspoissaolojen omailmoituskäytännön lisääminen
- rokottautuminen työaikana
- ohjeistaminen kotiin jäämisestä hengitystietulehduksen ensioireiden ilmaantuessa.

Työpaikan sisäisen viestinnän järjestäminen siten, että työpaikan oman henkilöstön lisäksi viestintä ulottuu myös muille samoissa tiloissa työskenteleville, tulee varmistaa.

Työpaikkojen on tärkeää huolehtia siitä, että matkustusohjeet ovat ajantasaisia ja että niissä on huomioituna mahdolliset tartuntataudit, ja kuvattuna toimintatavat mahdollisten riskien hallitsemiseksi. Työpaikoilla olisi suositeltavaa olla aina ohjeet epidemiatilanteiden varalta mm. epidemia-alueelta tuleville työntekijöille, jottei tauti leviä sairastuneiden tullessa työpaikoille

Huomioitavaa on henkilöstön hyvinvoinnista huolehtiminen. On tärkeää varmistaa myös tilannekuvasta vastuussa olevien ja ohjeita tekevien valmiusryhmän ja työsuojelehenkilöstön kuormituksen hallinta.

Suosituksia julkisten ohjeiden tuottajille

Kun tulee uusia pandemioita, tulee asiantuntijoiden selkeästi kertoa, mitä asioita riskien arvioinnissa tulee huomioida sekä miten riskin suuruus ja merkittävyys voidaan määrittää myös työpaikoilla. Altistumisen todennäköisyyden arviointiin työpaikat tarvitsevat tietoa taudinaiheuttajan tartuntareiteistä, taudinaiheuttamiskyvystä, leviämispotentiaalista ja sen toteamismahdollisuuksista sekä tartuntojen ilmaantuvuudesta työpaikan toiminta-alueilla. Tautitartunnat on pystyttävä nopeasti toteamaan ja jäljittämään työpaikoillakin ja sitä varten on luotava keinot, miten työnantaja saa tiedon työpaikalla toimivan henkilön tautitartunnasta tai sen epäilystä.

Asiantuntijaorganisaatioissa on tärkeää määrittää tiedotusvastuut pandemian aikana sekä nimetä viestinnän varahenkilöt.

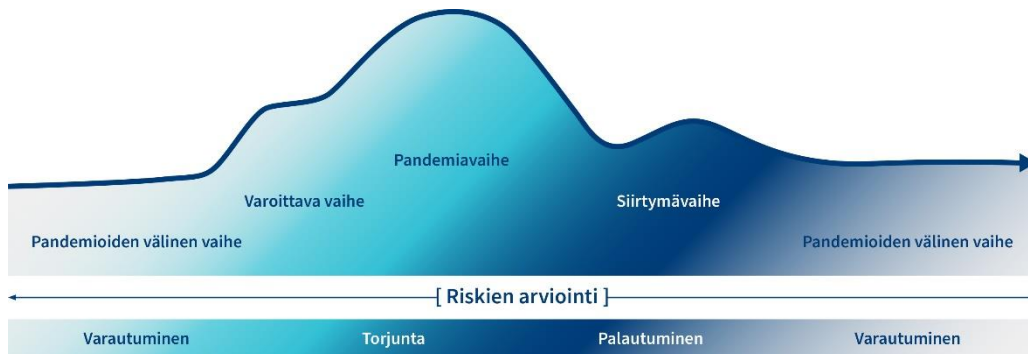
Asiantuntijoiden olisi hyödyllistä tuottaa työpaikoille tietoa pandemian lisäksi muidenkin infektioiden ja tartuntojen torjunnasta.

Pandemian jälkeen tulee edelleen seurata, palaako pandemia vielä uutena aaltona tai saadaanko uusia epidemioita tai pandemia.

Yhteiskunnalle tulee viestiä erityisen vaikeista asioista ja muuttuvista asioista selkeästi.

Ohjeita pandemiajatkumon eri vaiheisiin

Seuraavaksi on esitetty ohjeita työpaikoille toimenpiteistä pandemian eri vaiheisiin.

Kuva 10. Pandemian vaiheet (WHO, 2017). Huom. WHO ei ole tehnyt kuvion käännöstä, eikä vastaa sen oikeellisuudesta.

Siirtymävaihe pandemioiden väliseen vaiheeseen

- Huomioi, että uusi pandemia voi alkaa milloin vain tai edellinen voi jatkua uusina aaltoina.
- Merkitse muistiin pandemia-ajalta 1) torjuntatoimet, jotka olivat tehokkaita, 2) miten hallittiin torjuntatoimien aiheuttamia haittoja sekä 3) mitä olisi pitänyt tehdä toisin.
- Pura torjuntatoimia harkiten. Mitä niistä jätät käyttöön?
- Mitä on uusi työn normaali? Miten työpaikan tulisi reagoida muuttuneeseen maailmaan?
- Tarkista viimeiset varastointipäivämäärät suojainten merkinnöistä. Hävitä vanhentuneet ja huonoiksi todetut.

Pandemioiden välinen vaihe

- Et tiedä, kauanko vaihe kestää. Valmistaudu.
- Pidä tallessa vanhat pandemiaopit.
- Muista aina "Ei sairaana töihin" –periaate ja "Toipilaana töihin, onko varotoimenpiteiden tarvetta?"
- Pidä yllä riskinarviointia tartuntataudeista ja muista biologisista tekijöistä.
- Koulututa työyhteisön jäseniä tunnistamaan biologisia riskitekijöitä, tekemään riskinarviointia ja vähentämään riskejä sekä työnjohto ja kriittiset työntekijät sekä varahenkilöt toimimaan erityistilanteissa
- Pohdi, kannattaako työpaikallasi hankkia suojaimia varastoon.
- Suojaimet vanhenevat varastossa. Pystyisitkö kierrättämään suojaimia varaston kautta normaaliin käyttöön?
- Jos suunnittelet työpaikan uusia toimitiloja, huomioi niiden turvallisuus myös biologisten tekijöiden osalta: käsi- ja ilmahygienia; testauksen hyödyntämisen mahdollisuus, jos se on tarpeen.
- Rokotusten suosittelu, jos rokotteita on saatavilla.

Varoittava vaihe

- Varoittava vaihe voi jäädä lyhyeksi tai kokonaan väliin. Varoittavasta vaiheesta saatetaan myös palata pandemioiden väliseen aikaan.
- Tässä vaiheessa työpaikan pandemiaryhmä aloittaa tilanteen seurannan.
- Valmistaudu kansallisten ohjeiden mukaisesti. Käytä tarvittaessa myös muuta tietoa. Varo väärää tietoa.
- Päivitä työpaikan ohjeet.
- Huomioi erityisesti lomalta ja työmatkoilta paluun ohjeet.
- Tiedota työpaikalla ajantasaisesti.
- Hanki tarvittavia suojaimia, jos pystyt.

Pandemiavaihe

- Torjuntatoimet on suhteutettava tartuntojen seurauksiin.
- Seuraa kansallisia ohjeita ja määräyksiä. Torju väärää tietoa.
- Ohjeistuksen jatkuva päivitys tilanteen mukaan.
- Tiedota tavoilla, jotka saavuttavat kaikki työntekijät.
- Käsi- ja yskimishygienia
- Etätyö ja etäisyydet työssä, tauolla ja työmatkalla, vierailijarajoitukset, työnjohdon haasteet kohdattava.
- Kasvomaskien käyttöönotto, jos kyse on hengitystieinfektiosta. Tarvittaessa hengityksensuojaimet.
- Käytä uusinta tietoa tehostetun ilmanvaihdon ja ilman puhdistamisen hyödyistä.
- Testauksen hyödyntäminen, jos se on tarpeen ja mahdollista.
- Rokotusten suosittelu, jos rokotteita on saatavilla.

Lähteet

Euroopan tautienhäikäisy ja valvontakeskus, European Centre for Disease Prevention and Control [ECDC]. (2023). Risk and outbreak communication. Luxemburg: European Centre for Disease Prevention and Control. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: <https://www.ecdc.europa.eu/en/health-communication/risk-communication>

Aluehallintovirasto. (2020). Työsuojeluviranomaisen kysely työpaikoille toukokuussa 2020 koronan vaikutuksista. Vierailtu 6.9.2021. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/documents/14660/722333/Kyselyn+tulokset+2020.pdf/e414cbb1-ad69-78ce-d98f-bf14a33e1db7?t=1592232107518>

Anttila, V.-J. (2022). SARS-CoV-2 koronaviruksen aiheuttama epidemia. Duodecim Terveyskirjasto: Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01257>

Chu, D. K., Akl, E. A., Duda, S., Solo, K., Yaacoub, S., & Schünemann, H. J. (2020). Physical distancing, face masks, and eye protection to prevent person-to-person transmission of SARS-CoV-2 and COVID-19: a systematic review and meta-analysis. *Lancet*. 395(10242), 1973–1987. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)31142-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)31142-9)

Chung, S.-C., Marlow, S., Tobias, N., Alogna, A., Alogna, I., You, S.-L., Khunti, K., McKee, M., Michie, S., & Pillay, D. (2021) Lessons from countries implementing find, test, trace, isolation and support policies in the rapid response of the COVID-19 pandemic: a systematic review. *BMJ Open*. 2021; 11:e047832. doi:10.1136/. Viitattu 19.1.2021. Saatavissa: <https://bmjopen.bmj.com/content/11/7/e047832>

Elinkeinoelämän keskusliitto (EK). (2023). Uutiset ja tiedotteet. Helsinki: Elinkeinoelämän keskusliitto. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: <https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/>

European Centre for Disease Prevention and Control [ECDC]. (2022). Response Measures Database (RMD). Luxemburg: European Centre for Disease Prevention and Control. Viitattu 25.1.2023. Saatavissa: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/response-measures-database-rmd>.

Keränen J., Molarius R., Heikkilä AM., Poussa L. ja Partanen J. Varautumisen kehitystarpeet turvallisessa yhteiskunnassa, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 12/2016, Viitattu: 19.1.2021. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-245-6>

Kihlström, L., Huhtakangas M., Karreinen, S., Keskimäki, I., & Tynkkynen, L-K. (2022). "Kenenkä vastuulla tää nyt sitten on? Ei ehkä ainakaan meidän": COVID-19-pandemian hallinta ja johtaminen Suomessa. THL – Tutkimuksesta tiiviisti 27/2022. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 19.1.2021. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-731-9>

Lewis, D. (2021). The challenges of making indoors safe. *Nature*. 592, 22–15. <https://doi.org/10.1038/d41586-021-00810-9>

Lionello, L., Stranges, D., Karki, T., Wiltshire, E., Proietti, C., Annunziato, A., Jansa, J., & Severi, E. on behalf of the ECDC–JRC Response Measures Database working group. (2022). Non-pharmaceutical interventions in response to the COVID-19 pandemic in 30 European countries: the ECDC–JRC Response Measures Database. *Euro Surveill*. 27(41). <https://doi.org/10.2807/1560-7917.ES.2022.27.41.2101190>.

Lumio, J. (2022). Käsihygieniä, hengityssuojaimet ja suojakäsineet virusinfektion torjunnassa. *Duodecim Terveyskirjasto: Lääkärikirja Duodecim*. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01193/kasihygienia-hengityssuojaimet-ja-suojakasineet-virusinfektion-torjunnassa>.

Onnettomuustutkintakeskus. (2021). Koronaepidemian ensimmäinen vaihe. Helsinki: Onnettomuustutkintakeskus. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa: <https://turvallisuustutkinta.fi/fi/index/tutkintaselostukset/poikkeuksellisettapahtumat/p2020-01koronaepidemianensimmainenvaihesuomessavuonna2020.html>

Pohjola, P., Voipio-Pulkki, L-M., Koskela, S., & Siikavirta, J. (2021). Toimintasuunnitelma covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamiseen. *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021:21*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5414-4>

Sosiaali- ja terveysministeriö [STM]. (2012) Kansallinen varautumissuunnitelma influenssapandemiaa varten, *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:9*. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3347-7>

Sosiaali- ja terveysministeriö [STM]. (2014), *Ympäristöterveyden erityistilanteet. Opas ympäristöterveydenhuollon työntekijöille*, *Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2014:21*, Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 17.1.2023. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3546-4>.

Sosiaali- ja terveysministeriö [STM] (2020), Uusi koronavirus lisätään yleisvaarallisten tartuntatautien joukkoon – tavoitteena estää taudin leviäminen. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Vierailtu 17.1.2023. Saatavissa: <https://stm.fi/-/uusi-koronavirus-lisataan-yleisvaarallisten-tartuntatautien-joukkoon-tavoitteena-estaa-taudin-leviaminen>.

Sosiaali- ja terveysministeriö [STM]. (2023). Varautuminen pandemiaan. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: <https://stm.fi/valmiusasiat/pandemia>.

Sosiaali- ja terveysministeriö [STM]. (2020). Koronavirustilannetta koskevat sosiaali- ja terveysministeriön tiedotteet. Vierailtu 17.1.2023. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: <https://stm.fi/stm-koronavirustiedotteet>

Sosiaali- ja terveysministeriö, työsuojeluosasto ja Työturvallisuuskeskus (2021). Riskien arviointi ja hallinta työpaikalla –työkirja. 78 s. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/04/Riskien-arviointi-tyopaikalla-tyokirja.pdf>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2020a). Yhdellä henkilöllä todettu koronavirustartunta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä. Tiedote 29.1.2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://www.thl.fi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2020b). Matkailijalla todettu koronavirustartunta Lapin keskussairaalassa. Tiedote 26.2.2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://www.thl.fi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2020c). Suomessa on todettu kymmenen uutta koronavirustartuntaa. Tiedote 30.3.2020. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://www.thl.fi>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2021). THL on päivittänyt koronavirusepidemiaan liittyvää tapahtumien ja kokoontumisten riskinarviota. Ajankohtaista. Tiedotteet ja uutiset 31.12.2021. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/-/thl-on-paivittanyt-koronavirusepidemiaan-liittyvaa-tapahtumien-ja-kokoontumisten-riskinarviota>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2022). Sairaalahoidossa olevat potilaat (COVID-19). Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 27.9.2022. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/tilastot-ja-data/aineistot-ja-palvelut/avoin-data/sairaalahoidossa-olevat-covid-19-potilaat>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2022). Koronaepidemian vaikutukset hyvinvointiin, palveluihin ja talouteen. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu

23.1.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/ajankohtaista/koronan-vaikutukset-yhteiskuntaan-ja-palveluihin>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos [THL]. (2023) Tiedotteet ja uutiset. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 2.1.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/ajankohtaista/tiedotteet-ja-utiset>

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2023). Ajankohtaista koronaviruksesta. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/infektiaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19>

The Association of Local Authority Medical Advisors (ALAMA). (2022). Covid-19 Medical Risk Assessment. Viitattu 25.1.2023. Saatavissa: <https://alama.org.uk/covid-19-medical-risk-assessment/>

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. (2020). Kysymyksiä ja vastauksia koronasta ja työsuojelusta. Viitattu 25.1.2023. Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/tyoolot/biologiset-tekijat/korona>

Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu (2022). Työsuojeluviranomaiset: Biologisiin vaaroihin varautumisessa puutteita työpaikoilla. Viitattu 13.1.2023 Saatavissa: <https://www.tyosuojelu.fi/-/tyosuojeluviranomaiset-biologisiin-vaaroihin-varautumisessa-puutteita-tyopaikoilla>

Työterveyslaitos. (2020a). Toimenpiteet koronaviruksen leviämisen ehkäisemiseksi suomalaisilla teollisuustyöpaikoilla. Helsinki: Työterveyslaitos 2020.

Työterveyslaitos. (2020b). Miten ehkäiset koronavirustartuntaa? Tarvitsetko suunäsuojusta tai hengityksensuojainta? Helsinki: Työterveyslaitos. Viitattu 27.1.2023. Päivitetty ohje saatavissa: <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-suu-ja-nenasuojus>.

Työterveyslaitos. (2021). Näin työelämä pärjää korona-aikana ja sen jälkeen. Helsinki: Työterveyslaitos. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa: <https://www.ttl.fi/ajankohtaista/tiedote/nain-tyoelama-parjaa-korona-aikana-ja-sen-jalkeen>.

Työterveyslaitos. (2023a). Koronaohjeita työpaikoille ja työterveyshuolloille. Helsinki: Työterveyslaitos. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirusohjeistus>.

Työterveyslaitos. (2023b). Ajankohtaista. Helsinki: Työterveyslaitos. Viitattu 25.1.2023. Saatavissa: <https://www.ttl.fi/ajankohtaista>.

Työturvallisuuskeskus, Kuntaryhmä. (2020). Työsuojelun yhteistoiminta koronaepidemiatilanteessa kunta-alalla. Viitattu 15.12.2021. Saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/tyosuojelun-yhteistoimintaa-on-hyodynnettava-enemman-koronapandemian-aikana?publisherId=58138424&releaseld=69882330>

Työturvallisuuskeskus. Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi. Viitattu 27.1.2023. Saatavissa: <https://ttk.fi/tyoturvallisuus/vastuut-ja-velvoitteet/tyonantajan-yleiset-velvollisuudet/vaarojen-tunnistaminen-ja-riskien-arviointi/>

Valtioneuvosto. (2020a). Koronakriisin vaikutukset ja suunnitelma epidemian hallinnan hybridistrategiaksi. Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti. Viitattu 15.12.2021. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162214/VN_2020_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Valtioneuvoston julkaisuja 2020:12. Helsinki: Valtioneuvosto. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-894-6>.

Valtioneuvosto. (13.8.2020b). Valtioneuvoston periaatepäätös VNK/2020/99. Valtioneuvoston periaatepäätös kansalaisten kasvomaskien käyttöä koskevan suosituksen antamisesta. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://vnk.fi/ajankohtaista/paatos?decisionId=0900908f806d178d>

Valtioneuvosto. (20.9.2021). Valtionhallinnon kriisiviestinnän kehittämishanke asetettu. Helsinki: Valtioneuvoston viestintäosasto. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/-/10616/valtionihallinnon-kriisiviestinnan-kehittamishanke-asetettu>.

Valtioneuvosto. (2022). Rajoitukset ja suositukset koronaepidemian aikana. Helsinki: Valtioneuvosto. Viitattu 23.1.2023. Saatavissa: <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset>.

Virtanen, A., Kaltiainen, J. & Hakanen, J. (2022). Kimmoiset työntekijät muuttuvassa työelämässä. Tutkimushankkeen loppuraportti. Viitattu 3.1.2023. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-391-058-4>.

Winkelmann, J., Webb, E., Williams, G.A., Hernández-Quevedo C., Maier, C.B., & Panteli, D. European countries' responses in ensuring sufficient physical infrastructure and workforce capacity during the first COVID-19 wave. *Health Policy*. 126(5). 362-372. doi: 10.1016/j.healthpol.2021.06.015.

World Health Organization, [WHO], (2017) Pandemic influenza risk management: a WHO guide to inform and harmonize national and international pandemic preparedness and response. Geneva: World Health Organization. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. Viitattu 13.1.2023. Saatavissa: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/259893>

World Health Organization, [WHO], (2020a). Coronavirus disease (COVID-19): Health and safety in the workplace. Vierailtu 20.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/news-room/questions-and-answers/item/coronavirus-disease-covid-19-health-and-safety-in-the-workplace>

World Health Organization, [WHO], (5.1.2020b). COVID-19 – China. Geneva: World Health Organization. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2020-DON229>

World Health Organization, [WHO], (5.1.2020c). Statement on the second meeting of the International Health Regulations (2005) Emergency Committee regarding the outbreak of novel coronavirus (2019-nCoV). Geneva: World Health Organization. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: [https://www.who.int/news/item/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-\(2005\)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-\(2019-ncov\)](https://www.who.int/news/item/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov)).

World Health Organization, [WHO], (5.1.2020d). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020. Geneva: World Health Organization. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020>

World Health Organization, [WHO], (2020e). Listings of WHO's response to COVID-19. Geneva: World Health Organization. Viitattu 17.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/news/item/29-06-2020-covidtimeline#:~:text=WHO%20published%20a%20comprehensive%20package%20of%20guidance%20documents,7%20Travel%20advice%208%20Clinical%20management%20More%20items>

World Health Organization, [WHO], (2020f). Getting your workplace ready for COVID-19: How COVID-19 spreads. Geneva: World Health Organization. Viitattu 20.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/publications/i/item/getting-your-workplace-ready-for-covid-19-how-covid-19-spreads>.

World Health Organization, [WHO], (2020g). Global Risk Communication and Community Engagement Strategy COVID-19, Interim Guidance, 23 December 2020—

May 2021. Geneva: World Health Organization. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. WHO reference number: WHO/2019-nCoV/RCCE/2020.3. Viitattu 16.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/publications/i/item/covid-19-global-risk-communication-and-community-engagement-strategy>

World Health Organization, [WHO], (2020h). WHO mass gathering COVID-19 risk assessment tool – sports events. Viitattu 16.12.2022. Saatavissa: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/333187>

World Health Organization, [WHO], (2022). WHO mass gathering COVID-19 risk assessment tool - generic events, version 3. Viitattu 17.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-2019-nCoV-Mass-gathering-RAtool-2022.1>

World Health Organization, [WHO], (2023). Coronavirus disease (COVID-19) Weekly Epidemiological Updates and Monthly Operational Updates. Geneva: World Health Organization. Geneva: World Health Organization. Viitattu 20.1.2023. Saatavissa: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports>.

Liitteet

Liite 1. Viranomaisten ja asiantuntijalaitosten tiedotteet ja ohjeet

Liite 2. Haastattelukysymykset

Liite 3. Tutkimuskysely

Liite 1. Koronapandemiaa koskevia tiedotteita ja julkisia ohjeita Suomessa

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
9.1.2020	Kiinassa todetut keuhkokuumetapaukset mahdollisesti koronaviruksen aiheuttamia	THL		https://thl.fi/fi/-/kiinassa-todetut-keuhkokuumetapaukset-mahdollisesti-koronaviruksen-aiheuttamia
23.1.2020	Ohjeita matkailijoille: Miten Wuhan-koronavirukselta voi suojautua?	THL		https://thl.fi/fi/-/ohjeita-matkailijoille-miten-wuhan-koronavirukselta-voi-suojautua-
24.1.2020	Ohje työntekijöille	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyontekijalle
24.1.2020	Tiedote Toimintaohje työntekijöille uuden koronaviruksen tartunnan ehkäisyyn	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaisa/tiedote/toimintaohje-tyontekijoille-uuden-koronaviruksen-tartunnan-ehkaisyyn
29.1.2020	Uutinen: Mahdolliset koronavirustapaukset selvitetään matalalla kynnyksellä – löydökset varmistetaan THL:n laboratoriossa	THL	Kansainväliseen liikkuvuuteen ja matkailuun liittyvät koronavirustapaukset ovat Suomessa mahdollisia.	https://thl.fi/fi/-/mahdolliset-koronavirustapaukset-selvitetaan-matalalla-kynnyksella-loydokset-varmistetaan-thl-n-laboratoriossa
29.1.2020	Tiedote: Matkailijalla todettu koronavirustartunta Lapin keskussairaalassa	THL		https://thl.fi/fi/-/matkailijalla-todettu-koronavirustartunta-lapin-keskussairaalassa
30.1.2020	Tiedote: Tavara- tai elintarvikelahetyksiin ei nykytiedon perusteella liity koronavirustartunnan riskiä	THL		https://thl.fi/fi/-/tavara-tai-elintarvikelahetyksiin-ei-nykytiedon-perusteella-liity-koronavirustartunnan-riskia
30.1.2020	WHO-tiedotus maailman maille, että kyse on yleisestä terveyden liittyvästä hätätilasta, joka vaatii kansainvälisen huomion (PHEIC).	WHO	Kaikkien maiden tulee valmistautua tartuntojen eristämiseen, aktiiviseen tarkkailuun, varhaiseen toteamiseen	https://www.who.int/news/item/30-01-2020-statement-on-the-second-meeting-of-the-international-health-regulations-(2005)-emergency-committee-regarding-the-outbreak-of-novel-coronavirus-(2019-ncov)

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
31.1.2020	Tiedote: Nykytiedon mukaan Wuhanin koronavirus ei tartu elintarvikkeiden välityksellä – muista silti käsitellä ruokaa hygieenisesti	Ruokavirasto		https://www.ruokavirasto.fi/henkilöasiakkaat/tietoa-elintarvikkeista/elintarviketiedotteet/nykytiedon-mukaan-wuhanin-koronavirus-ei-tartu-elintarvikkeiden-valityksella--muista-silti-kasitella-ruokaa-hygieenisesti/
7.2.2020	Tiedote: Suomi on varautunut uuden koronaviruksen varalta tilanteen niin vaatiessa	STM		https://stm.fi/-/suomi-on-varautunut-uuden-koronaviruksen-varalta-tilanteen-niin-vaatiessa
13.2.2020	Ohjeistus jätevesityöntekijöille	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-jatevesityontekijoille
13.2.2020	Tiedote: Uusi koronavirus lisätään yleisvaarallisten tartuntatautiin joukkoon – tavoitteena estää taudin leviäminen	STM	Eistäminen ja karanteeni mahdollista	https://stm.fi/-/uusi-koronavirus-lisataan-yleisvaarallisten-tartuntatautiin-joukkoon-tavoitteena-estaa-taudin-leviaminen
21.2.2020	Miten ehkäiset koronavirustartuntaa? Tarvitsetko suu-nenäsuojusta tai hengityksensuojainta? => Tietoa suojautumisesta koronavirustartunnalta: kasvomaskit, suu-nenäsuojaimet ja hengityksensuojaimet	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-suu-ja-nenasuojus
25.2.2020	Tiedote: Koronavirustilanne on muuttunut – THL on päivittänyt ohjeet	THL	Ohjeet epidemia-alueilla oleskelleille. Uudistetut ohjeet terveydenhuoltoon. Tartuntariski on suurentunut Manner-Kiinassa, Iranissa, Etelä-Koreassa sekä Italian Veneton, Lombardian, Piemonten tai Emilia-Romagnan alueilla.	https://thl.fi/fi/-/koronavirustilanne-on-muuttunut-thl-on-paivittanyt-ohjeet-

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
26.2.2020	Uutinen: Koronavirukseen ja käsihygieniaan liittyvät viestintämateriaalit ovat vapaasti hyödynnettävissä – lataa suoraan THL:n aineistopankista	THL	Julisteet, videot yms.	https://thl.fi/fi/-/koronavirukseen-ja-kasihygieniaan-liittyvat-viestintamateriaalit-ovat-vapaasti-hyodynnettavissa-lataa-suoraan-thl-n-aineistopankista
26.2.2020	Uutinen: Yhdellä henkilöllä todettu koronavirustartunta Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä	THL	Tartunta on saatu Milanosta Pohjois-Italiasta.	https://thl.fi/fi/-/yhdella-henkilolla-todettu-koronavirustartunta-helsingin-ja-uudenmaan-sairaanhoitopiirissa
27.2.2020	Tiedote: Hallitus sai laajan katsauksen koronavirustilanteesta ja päätti lisäkoordinaatiosta	STM	Ministeriöiden koordinaatioryhmän perustaminen	https://stm.fi/-/10616/hallitus-sai-laajan-katsauksen-koronavirustilanteesta-ja-paatti-lisakoordinaatiosta
28.2.2020	Uutinen: HUSissa todettu toinen koronavirustartunta	THL	Tartunnan saanut on työikäinen suomalainen nainen. Tartunta on peräisin Pohjois-Italiasta.	https://thl.fi/fi/-/husissa-todettu-toinen-koronavirustartunta
3.3.2020	Ohje siivoukseen	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-siivoukseen
4.3.2020	Tiedote: Lentoasemille ja satamiin infopisteet koronaviruksesta	STM		https://stm.fi/-/lentoasemille-ja-satamiin-infopisteet-koronaviruksesta
4.3.2020	Tiedote: Puhelinneuvonta koronaviruksesta käynnistyy	STM		https://stm.fi/-/puhelinneuvonta-koronaviruksesta-kaynnistyy
4.3.2020	Ohje: Ohjeistusta työnantajille mahdollisen koronavirusepidemian varalle	KT eli Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat		https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/kvtes/koronavirus-kuntatyopaikoilla
5.3.2020	Toimintaohje yrityksille pandemiaan varautumiseksi	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-yrityksille
4.3.2020	Sosiaali- ja terveysministeriön ja Kuntaliiton 4.3.2020 antama ohje kuntiin, sairaanhoitopiireihin ja aluehallintovirastoihin koronavirustilanteeseen varautumisessa	STM, Kuntaliitto		https://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/kuntainfo-ohje-kuntiin-sairaanhoitopiireihin-ja-aluehallintovirastoihin-koronavirustilanteeseen-varautumisessa

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
4.3.2020	Kunnallisen työmarkkinalaitoksen 4.3.2020 antama ohjeistus työnantajille mahdollisen koronavirusepidemian varalle etätöiden tekemisestä ja henkilöstön tehtävien uudelleen järjestämisestä	Kunnallinen työmarkkinalaitos		https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/kvtes/koronavirus-kuntatyopaikoilla
11.3.2020	WHO julisti pandemian alun	WHO	WHO:n johtajan puhe	https://www.who.int/director-general/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020
12.3.2020	Tiedote: Hallitus päätti suosituksista koronaviruksen leviämisen hillitsemiseksi	STM	Yli 500 tilaisuudet, suositukset työpaikoille epidemia-alueelta palaavat, lähikontaktien välttäminen vapaa-ajalla, riskiryhmien kanssa asioiminen,	https://stm.fi/-/10616/hallitus-paatti-suosituksista-koronaviruksen-leviamisen-hillitsemiseksi
12.3.2020	Yli 500 henkilön yleisötilaisuuksien kieltäminen: STM on lähettänyt toimenpideohjeet aluehallintovirastoille tartuntatautilain mukaisten päätösten tekemiseksi	STM		https://stm.fi/-/yleisotilaisuuksien-kieltaminen-stm-on-lahettanyt-toimenpideohjeet-aluehallintovirastoille
12.3.2020	Tiedote: Suositus sosiaali- ja terveydenhuollon sekä oppilaitosten henkilöstölle ja työnantajille koronavirustilanteessa	STM	Koulutus, varhaiskasvatus ja sote-ala: jäätävä kotiin, jos palannut epidemia-alueelta tuntee flunssan oireita	https://stm.fi/-/suositus-sosiaali-ja-terveydenhuollon-seka-oppilaitosten-henkilostolle-ja-tyonantajille-koronavirustilanteessa
12.3.2020	Ohjeistus siivoukseen, lisäys mm. saniteettitilojen siivouksesta	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-siivoukseen
12.3.2020	Ohje kuljetusalalle henkilöliikenteeseen COVID-19-tautitartuntojen ehkäisemiseksi	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-kuljetusalalle
13.3.2020	Ohje etätöiden tekemisen tueksi	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-etatyohon
13.3.2020	Ohje työntekijöille uusittu			https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyontekijalle

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
13.3.2020	Tiedote: STM ja MMM ohjeistavat vesihuoltolaitoksia varautumaan koronaviruksen aiheuttamaan tautiepidemiaan	STM	Vesihuoltolaitokset ja kunnat varmistavat yhteistyössä muiden alueen vesihuoltolaitosten, viranomaisten sekä keskeisten vesihuollon asiakkaiden kanssa häiriötilannesuunnitelmansa.	https://stm.fi/-/stm-ja-mmm-ohjeistavat-vesihuoltolaitoksia-varautumaan-koronaviruksen-aiheuttamaan-tautiepidemiaan
13.3.2020	Koronavirustilanteeseen varautuminen suun terveydenhuollossa	STM		https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/sosiaali-ja-terveysministerio-antaa-kaytannon-ohjeita-varautumiseen-suun-terveydenhuollossa-koronavirustilanteessa
13.3.2020	Tiedote: Terveys ensin – koronan torjunnan ohella turvattava myös yritysten toiminta	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/yritystoiminnan-jatkuvuuden-turvaaminen-kaikista-tarkeinta-elinkeinoelama-tukee-iranomaisten-tarkeaa-tyota-epidemian-taltuttamiseksi/
13.3.2020	Kymmenen kysymystä koronasta ja työehdoista	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/kymmenen-kysymysta-koronasta-ja-tyoehdoista/
16.3.2020	Poikkeusolojen toteaminen VNK/2020/31	VN ja TP	Valtioneuvosto päätti, että maassa vallitsee poikkeusolot. Lähiopetus keskeytetään, 10 henkilön kokoontumisrajoitukset, suljetaan museot teatterit ym., kielletään vierailut riskiryhmien asumispalveluyksiköissä, ym., julkinen sektori etätöihin, jos mahdollista, 70-vuotiaiden erillään olo, sotekapasiteettia lisätään ja työaikalain säännöksistä poikkeukset mahdollisia kriittisen henkilöstön osalta.	https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/valmistelu-ennen-eduskuntakasittelya.aspx

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
17.3.2020	Valtioneuvosto antoi valmiuslain käyttöönottoasetukset sekä soveltamisasetukset eduskunnalle VN 18/2020	VN	Poikkeuksia sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä, valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönottoa, eräiden rajanylityspaikojen väliaikaista sulkemista, rajavalvonnan väliaikasta palauttamista sisärajoille, opetuksen, koulutuksen ja varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden rajoituksia, ym.	https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/valmistelu-ennen-eduskuntakasittelya.aspx
17.3.2020	Eräiden ulkorajan rajanylityspaikkojen sulkeminen ja rajanylitysliikenteen rajoittaminen sekä sisärajavälön palauttaminen 19.3.-13.4.2020 rajavartiolain sekä Schengenin rajasäännösten nojalla	VN	Päätökseen on tehty muutoksia ja päätöksen voimassaoloa on jatkettu moneen kertaan. Päätös on tällä hetkellä voimassa 19.9.2021 asti.	https://valtioneuvosto.fi/maat/okset/maat/decisionId=0900908f80750a9b
16.3.2020	Rajoitetoimenpiteet, ohjeet aluehallintovirastoille, VN/5772/2020	VN	Koulut, oppilaitokset, yliopistot, sivistystyön tilat suljetaan, lähiopetus keskeytetään. Esiopetus ja perusopetuksen 1-3 luokkien opetus kriittisellä aloilla toimivien vanhempien lapsille. Julkiset kokoontumiset rajoitetaan kymmeneen henkilöön. Vältettävä oleskelua julkisilla paikoilla.	https://stm.fi/documents/1271139/21078095/Yleisotilaisuudet+Kirje+Aveille+12032020.pdf/16f3d125-f05f-e478-9294-a5787adc00a1/Yleisotilaisuudet+Kirje+Aveille+12032020.pdf/Yleisotilaisuudet+Kirje+Aveille+12032020.p
18.3.2020	Toimintaohje työterveyshuolloille	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyoterveyshuolloille
19.3.2020	Ohje henkisen hyvinvoinnin tueksi	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-etatyohon

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
19.3.2020	Tiedote Ohje etätyöstä ja henkisestä hyvinvoinnista työpaikoille koronavirusepidemian aikana	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaisita/tiedote/ohje-etatyosta-ja-henkisesta-hyvinvoinnista-tyopaikoille-koronavirusepidemian-aikana
19.3.2020	Valtioneuvosto antoi valmiuslain käyttöönottoasetuksen muutoksen eduskunnalle VN 19/2020	VN	Eduskunta on 18.3.2020 päättänyt, että valmiuslain 86, 88, 93-95 ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 § on kumottava. Kumottava kohta koskee terveydenhuollon henkilökunnan työvelvoitteita.	https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/valmistelu-ennen-eduskuntakasittelya.aspx
19.3.2020	Tiedote: Sosiaali- ja terveysministeriö täsmentää aiemmin annettuja ohjeita varautumiseen suun terveydenhuollossa koronavirustilanteessa	STM		https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysministerio-tasmentaa-aiemmin-annettuja-ohjeita-varautumiseen-suun-terveydenhuollossa-koronavirustilanteessa
19.3.2020	Tiedote: Lääkkeiden riittävyyttä ja lääkejaketjun toimivuutta varmistetaan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksellä	STM		https://stm.fi/-/paatos
20.3.2020	Valtioneuvosto antoi valmiuslain soveltamisasetuksen muutoksen eduskunnalle VN 20/2020	VN	Varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuuden rajoitukset (126/2020). Asetusta ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan edellytys vanhempien toimimisesta yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla..	https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/valmistelu-ennen-eduskuntakasittelya.aspx

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
21.3.2020	Tiedote: Ensimmäinen koronavirustartunnan aiheuttama kuolema Suomessa	THL	Hyvin iäkäs Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin alueella asuva henkilö on menehtynyt.	https://thl.fi/fi/-/ensimmainen-koronavirustartunnan-aiheuttama-kuolema-suomessa
24.3.2020	Valtioneuvosto antoi hallituksen esityksen laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta VN 21/2020 eduskunnalle	VN	Esityksessä ehdotetaan ravitsemisliikkeiden aukiolon rajoittamista 31.5.2020 asti. Ravitsemisliikkeet olisi pidettävä suljettuna asiakkailta.	https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/valmistelu-ennen-eduskuntakasittelya.aspx
24.3.2020	Sosiaali- ja terveysministeriö täsmentää aiemmin annettuja ohjeita varautumiseen suun terveydenhuollossa koronavirustilanteessa	STM		https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysministerio-tasmentaa-aiemmin-annettuja-ohjeita-varautumiseen-suun-terveydenhuollossa-koronavirustilantees-1
24.3.2020	Valtio varmistaa suojarusteiden riittävyyden koko maassa	STM		https://stm.fi/-/valtio-haluaa-varmistaa-suojavarusteiden-riittavyyden-koko-maassa
24.3.2020	STM: Ohjeet työntekijöiden terveyden suojelemiseksi koronavirustilanteessa	STM	Eryteisesti riskiryhmien suojeleminen	https://stm.fi/-/stm-ohjeet-tyontekijoiden-terveyden-suojelemiseksi-koronavirustilanteessa
25.3.2020	Valtioneuvosto antoi kaksi uutta valmiuslain käyttöönottoasetusta eduskunnalle VN 22/2020	VN	Terveydenhuollon henkilökunnan työveloitteesta määrääminen.	https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/valmistelu-ennen-eduskuntakasittelya.aspx
25.3.2020	Liikkumis- ja oleskelurajoitukset väestön suojaamiseksi - käyttöönottoasetus, valmiuslaki 118§	VN		https://valtioneuvosto.fi/maat/okset/paatos?decisionId=0900908f8069401d
26.3.2020	EK:n käytännön ohjeistuksia ja suosituksia yrityksille koronatilan-teessa (päivittyvä)	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/ek-suosittelee-yrityksia-varautumaan-koronaviruksen-mahdolliseen-laajamittaiseen-leviamiseen/

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
27.3.2020	Valtioneuvosto antoi valmiuslain käyttöönottoasetuksen eduskunnalle VN 25/2020	VN	Valmiuslain liikkumisrajoituksia koskevat toimivaltuudet päätetään ottaa käyttöön. Tulevat voimaan 28.3.2020	https://www.eduskunta.fi/FI/naineduskuntatoimii/kirjasto/aineistot/kotimainen_oikeus/LATI/valmiuslain-kayttoonottaminen-koronavirustilanteessa/Sivut/valmistelu-ennen-eduskuntakasittelya.aspx
27.3.2020	Liikkumisen tilapäiset rajoitukset väestön suojaamiseksi - soveltamisasetus, valmiuslaki 118§	VN	"Uudenmaan sulkua" 28.3.-15.4.	https://valtioneuvosto.fi/documents/10184/1058456/Valmiuslaki+soveltamisasetus+118+%C2%A7+perustelumui+20200327+klo+2205.pdf/ff2f63c3-79af-2e23-6ccb-24f5880a6b2f/Valmiuslaki+soveltamisasetus+118+%C2%A7+perustelumui+20200327+klo+2205.pdf
30.3.2020	Ohjeistus palvelualoille COVID-19-tartuntojen ehkäisemiseksi	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-palvelualalle
30.3.2020	Ohje työterveyshuolloille: Keuhkojen toimintakokeita tehdään rajoitetusti koronaepidemian aikana	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-tyoterveyshuolloille
31.3.2020	Valtioneuvosto antoi asetuksia valmiuslain toimivaltuuksien käytön jatkamisesta sekä käyttöönotosta eduskunnalle VN 31/2020	VN	Ravintolarajoitukset 4.4.-31.5., etäopetus jatkuu, sote palvelusuhteen ehdot, lääkkeiden tavaroiden, palvelujen myynnin rajoittaminen, työvelvollisuus.	https://valtioneuvosto.fi/paatokset/istunto?sessionId=0b00908f80697263
31.3.2020	Sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistaa kuntia kotiin annettavista palveluista koronavirustilanteessa	STM		https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysministerio-ohjeistaa-kuntia-kotiin-annettavista-palveluista-koronavirustilanteessa

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
31.3.2020	Lakityösopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta 167/2020	Eduskunta	Lomautuksen toteuttamisessa voitiin noudattaa viiden päivän ilmoitusaikaa poiketen normaalista lainmukaisesta 14 vrk:n ilmoitusajasta. Työnantaja sai lomauttaa myös määräaikaisen työntekijän. Ym.	https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200167
1.4.2020	Sosiaali- ja terveysministeriö täsmentää kuntiin annettua ohjetta kotiin annettavista palveluista koronavirusilanteessa	STM		https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysministerio-tasmentaa-kuntiin-annettua-ohjetta-kotiin-annettavista-palveluista-koronavirusilanteessa
2.4.2020	Hallituksen esitys 36/2020 eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	VN, Eduskunta	Huoltovarmuuden kannalta kriittisissä työtehtävissä maahanpääsy tulee varmistaa.	https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200036.pdf
2.4.2020	Työnantajan työeläkevakuutusmaksuja esitetään alennettavaksi koronaviruksen aiheuttaman vaikean taloustilanteen vuoksi	STM		https://stm.fi/-/tyonantajan-tyoelakevakuutusmaksuja-esitetaan-alennettavaksi-koronaviruksen-aiheuttaman-vaikean-taloustilanteen-vuoksi
2.4.2020	Toimintaohje rahtilaivoille epäillyn koronavirustapauksen varalle	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-rahtilaivat
2.4.2020	Ohje koronavirustartunnan ehkäisyyn satamissa	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-samat
3.4.2020	Tiedote Itse tehty maski ei suojaa koronavirukselta – hengityksensuojainten pitää olla turvallisia ja taata riittävä suoja)	Työterveyslaitos, Tukes, Fimea		https://www.ttl.fi/ajankohtaiset/tiedote/itse-tehty-maski-ei-suojaa-koronavirukselta-hengityksensuojainten-pitaa-olla-turvallisia-ja-taata

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
3.4.2020	Koronavirustartuntoja ehkäistävä monin tavoin sosiaalihuollon ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköissä	STM		https://stm.fi/-/koronavirustartuntoja-ehkaistava-monin-tavoin-sosiaalihuollon-ymparivuorokautisen-hoidon-toimintayksikoissa
6.4.2020	Valtioneuvosto antoi asetuksia valmiuslain soveltamisesta eduskunnalle VN 33/2020: sote-alan työsopimukset ja työaika, koulutuksen järjestäminen	VN	Asetuksella A 16/2020 pyritään osaltaan varmistamaan työnantajan käytössä oleva riittävä henkilöstömäärä virusepidemian aikana. Asetus OKM/2020/19 koskee etäopetuksen jatkamista.	https://valtioneuvosto.fi/maat-okset/istunto?sessionId=0b00908f8069a97f
6.4.2020	Valtioneuvosto antoi asetuksen valmiuslain soveltamisesta eduskunnalle VN 34/2020	VN	Kunnalle oikeus olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja.	https://valtioneuvosto.fi/maat-okset/istunto?sessionId=0b00908f8069a980
7.4.2020	Ohje vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännösten poikkeuksista sote-alalla - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	STM		https://stm.fi/-/ohje-vuosilomalain-tyoikalain-ja-tyosopimuslain-saannosten-poikkeuksista-sote-alalla
7.4.2020	Varustamoille tilapäistä joustoa työeläkevakuutusmaksujen maksamiseen	STM	Merimieseläkekassa voi varustamon pyynnöstä siirtää merimieseläkelain mukaisen eläkevakuutusmaksun eräpäivää enintään kolmella kuukaudella. Lakia sovelletaan ajalla 10.4.2020 - 31.7.2020.	https://stm.fi/-/varustamoille-tilapaista-joustoa-tyoelakevakuutusmaksujen-maksamiseen

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
7.4.2020	Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti KORONAKRIISIN VAIKUTUKSET JA SUUNNITELMA EPIDEMIAN HALLINNAN HYBRIDISTRATEGIAKSI	VN	Kaikille rajanylittäjille on viimeistään 7.4.2020 lukien annettu ohjeistus pysymisestä karanteenia vastaavissa olosuhteissa. Suomen ja Ruotsin sekä Suomen ja Norjan välisillä rajoilla on sallittu vain välttämättömin työmatkaliikenne. TEM:n laatima lista välttämättömistä töistä.	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162214/VN_2020_12.pdf?sequence=1&isAllowed=y
7.4.2020	Suomi lisää materiaalivalmiuttaan STM - Myös kotimainen tuotanto käynnistymässä			https://stm.fi/-/suomi-lisaa-materiaalivalmiuttaan-myos-kotimainen-tuotanto-kaynnistymas-1
8.4.2020	Lisätalousarviossa varoja koronaan liittyviin suojarusteisiin, laitteisiin ja lääkkeisiin, sosiaaliturvaetuuksiin sekä palkatta töistä poissa olevien tukeen	STM		https://stm.fi/-/lisatalousarviossa-varoja-koronaan-liittyviin-suojarusteisiin-laitteisiin-ja-laakkeisiin-sosiaaliturvaetuuksiin-seka-palkatta-toista-poissa-olevien-tukeen
9.4.2020	Työnantajan pitää arvioida koronaviruksesta aiheutuvat terveysriskit	AVI Työsuojelu		https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69908045
9.4.2020	Vinkit etänä toteutettavaan neuvontaan ja ohjaukseen työterveyshuollossa	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-eta-neuvontas
9.4.2020	Sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistaa sosiaalihuollon ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköitä koronavirustilanteessa	STM		https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysministerio-ohjeistaa-sosiaalihuollon-ymparivuorokautisen-hoidon-toimintayksikoita-koronavirustilanteessa
11.4.2020	Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti KORONAKRIISIN VAIKUTUKSET JA SUUNNITELMA EPIDEMIAN HALLINNAN HYBRIDISTRATEGIAKSI	VN	Hallitus suositti Suomeen Ruotsista, Virosta ja Saksasta liikennöiviä laivayhtiöitä lopettamaan henkilöliikenteen lipunmyynnin.	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162214

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
13.5.2020	Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti KORONAKRIISIN VAIKUTUKSET JA SUUNNITELMA EPIDEMIAN HALLINNAN HYBRIDISTRATEGIAKSI	VN	Kielto yli 10 hlö kokoontumiset sisällä ja ulkona	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162214
14.4.2020	Aluehallintovirastot kieltävät sisä- ja ulkotiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet ja yleiset kokoukset, joihin osallistuu yli 10 henkilöä. Kiellot voimassa 14.4.2020 - 13.5.2020.	AVI	Päätös 8.4.2020	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162214
15.4.2020	STM ja YM: Ohjeet asuinrakennusten korjaushankkeisiin koronavirusepidemian aikana	STM, YM		https://stm.fi/-/stm-ja-ym-ohjeet-asuinrakennusten-korjaushankkeisiin-koronavirusepidemian-aikana
15.4.2020	Usein kysyttyjä kysymyksiä ja vastauksia työterveyshuolloille	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/usein-kysyttyja-kysymyksia
15.4.2020	Valtioneuvosto antoi asetuksen valmiuslain 118 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta annetun valtioneuvoston asetuksen ja liikkumisen tilapäisistä rajoituksista väestön suojaamiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen kumoamisesta	VN	Uudenmaan liikkumisrajoituksen purkaminen	https://valtioneuvosto.fi/paatokset/istunto?sessionId=0b00908f8069e858
18.4.2020	Sosiaali- ja terveysministeriö ja THL eivät ohjeista kangasmaskien käytöstä julkisilla paikoilla liikuttaessa	STM, THL		https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysministerio-ja-thl-eivat-ohjeista-kangasmaskien-kaytosta-julkisilla-paikoilla-liikuttaessa
23.4.2020	TYÖ2030 - Uutinen - Tutustu työelämän selviytymistarinoihin (ttl.fi)	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/tyo2030/uutinen/tutustu-tyoelaman-selviytymistarinoihin
27.4.2020	Tiedote (TTL, Tukes, THL) Älä käytä otsonointia koronan torjuntaan	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaiset/tiedote/ala-kayta-otsonointia-koronan-torjuntaan

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
28.4.2020	Tietoa kankaisista kasvomasteista	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/tietoa-itse-tehdyista-kasvomasteista
28.4.2020	Ohje kotihoidon työntekijöiden suojaamiseen	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-kotihoidon-tyontekijat
5.5.2020	Ohje jätehuollon työntekijöille henkilönsuojainten käyttöön	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-jatehuollon-tyontekijat-henkilosuojain
6.5.2020	Valtioneuvoston periaatepäätös suunnitelmasta koronakriisin hallinnan hybridistrategiaksi	VN	Laajamittaisista rajoituksista siirrytään hybridistrategiaan, eritoten: testaa, jäljitä, eristä ja hoida.	https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f806a9de2
6.5.2020	Hallitus linjasi kausityövoiman saatavuuden turvaamisesta	STM, VN		https://stm.fi/-/10616/hallitus-linjasi-kausityovoiman-saatavuuden-turvaamisesta
7.5.2020	Ohje käsi-ihottuman ehkäisyyn (PDF)	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/hubfs/Korona/tyoterveyslaitos-kasiensuojaus-ihottumariskialoilla.pdf
7.5.2020	Ohje käsi-ihottuman ehkäisemiseen terveydenhoitoalalla (PDF)	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/hubfs/Korona/tyoterveyslaitos-kasiensuojaus-terveydenhuollossa.pdf
7.5.2020	STM ohjeistaa aluehallintovirastoja päättämään koulutilojen hallitusta avaamisesta ja yleisötilaisuuksien rajoituksista	STM	10 henkilön kokoontumisrajoitukset voimassa toukokuun loppuun saakka. Sen jälkeen kokoontumisraja nousee 50 henkilöön. Koulujen tilat avataan 14.5.	https://stm.fi/-/stm-ohjeistaa-aluehallintovirastoja-paattamaan-koulutilojen-hallitusta-avaamisesta-ja-yleisotilaisuuksien-rajoituksista
11.5.2020	Ohje: Työntekijöiden paluu työhön peruskouluissa	KT		https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/ovtes/tyontekijoiden-paluu-tyohon-peruskouluissa
12.5.2020	Ohje maataloille COVID-19-epidemian aikana	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/ohje-maataloille

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
13.5.2020	Exit- ja jälleenrakennustyöryhmän 1. vaiheen raportti KORONAKRIISIN VAIKUTUKSET JA SUUNNITELMA EPIDEMIAN HALLINNAN HYBRIDISTRATEGIAKSI	VN; AVI	Kielto päättyy: yli 10 hlö kokoontumiset sisällä ja ulkona; koulujen lähiopetus alkaa 14.5.	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162214
14.5.2020	Tiedote Turvallinen paluu työpaikalle alkaa riskien arvioinnin päivittämisestä	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaiset/tiedote/turvallinen-paluu-tyopaikalle-alkaa-riskien-arvioinnin-paivittamisesta
15.5.2020	Yleisötilaisuuksissa noudatettava ohjeita koronavirustartuntojen ehkäisemisestä	OKM, STM	Yleisötilaisuuksien henkilömäärärajoitus muuttuu 10 henkilöstä enintään 50 henkilöön. Myös yli 50 henkilön yleisötilaisuuksia, jos turvallisuus voidaan varmistaa asiakasmäärien rajaamisen, turvaetäisyyksien ja hygieniaohjeistuksen avulla. Kaikki yli 500 henkilön yleisötilaisuudet kielletään poikkeuksetta 31.7. saakka.	https://stm.fi/-/yleisotilaisuuksissa-noudatettava-ohjeita-koronavirustartuntojen-ehkaisemisesta
15.5.2020	STM päivitti ohjetta koronavirustartunnan ehkäisystä ympärivuorokautisen hoidon toimintayksiköissä	STM		https://stm.fi/-/stm-paivitti-ohjetta-koronavirustartunnan-ehkaisysta-ymparivuorokautisen-hoidon-toimintayksikoissa-toimintakyky-ja-yhteydenpitoa-laheisiin-tuetaan-my
19.5.2020	Turvallinen työ, asiointi ja liikkuminen — hyviä käytäntöjä yrityksille	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/turvallinen-tyo-asiointi-ja-liikkuminen-hyvia-kaytantoja-yrityksille/

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
29.5.2020	Selvitys kasvosuojusten käytöstä koronavirustartuntojen ehkäisemisessä: laajaa vaihtelua maakohtaisissa linjauksissa ja vähän tutkimustietoa	STM		https://stm.fi/-/selvitys-kasvosuojusten-kaytosta-koronavirustartuntojen-ehkaisemisessa-laajaa-vaihtelua-maakohtaisissa-linjauksissa-ja-vahan-tutkimustietoa
29.5.2020	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi VN 65/2020	VN		https://valtioneuvosto.fi/paatoset/istunto?sessionId=0b00908f806b3ba4
29.5.2020	Hallitus linjasi: Kotimaassa voi matkailla, kun noudattaa terveys- ja turvallisuusohjeita	STM, TEM, VN		https://stm.fi/-/10616/hallitus-linjasi-kotimaassa-voi-matkailla-kun-noudattaa-terveys-ja-turvallisuusohjeita
29.5.2020	Ravintolat avataan 1. kesäkuuta – rajoituksilla estetään koronaviruksen tartuntariskiä	VN	Ravintoloiden sulkua päättyy. Rajoituksia.	https://stm.fi/-/10616/muutoksia-koronavirusepidemian-vuoksi-asetettuihin-rajoituksiin-1-kesakuuta
31.5.2020	Muutoksia koronavirusepidemian vuoksi asetettuihin rajoituksiin 1. kesäkuuta - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	STM, OKM, SM, TEM, VN	Yli 50 hengen tilaisuudet sallitaan erikoisjärjestelyin. Yli 500 tilaisuutta ei voi järjestää. Julkisia tiloja avataan.	https://stm.fi/-/10616/muutoksia-koronavirusepidemian-vuoksi-asetettuihin-rajoituksiin-1-kesakuuta
9.6.2020	Tiedote Poikkeusehdoin valmistetut suojaimet pian myynnissä	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaiset/tiedote/poikkeusehdoin-valmistetut-suojaimet-pian-myyynnissa
11.6.2020	Lähimatkailun rajoituksia puretaan osittain, ulkorajoilla rajoitukset pysyvät ennallaan	STM, SM, UM, VN		https://stm.fi/-/10616/lahimatkailun-rajoituksia-puretaan-osittain-ulkorajoilla-rajoitukset-pysyvat-ennallaan
11.6.2020	Hallitus tarkensi linjaustaan ulkotilaisuuksien yleisömääristä 1.7. alkaen	OKM, STM, VN	Kun yleisö on ulkotiloissa lohkoissa, jotka eivät kohtaa toisiaan, voi tilaisuuksissa olla yli 500 henkilöä.	https://stm.fi/-/10616/hallitus-tarkensi-linjaustaan-ulkotilaisuuksien-yleisomaarista-1-7-alkaen

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
15.6.2020	Valtioneuvosto antoi valmiuslain toimivaltuuksien käytön kumoamisasetukset ja totesi, että maassa eivät enää vallitse valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetut poikkeusolot VN 70/2020	VN	Poikkeusolot päättyvät.	https://valtioneuvosto.fi/maat-okset/istunto?sessionId=0b00908f806bee83
16.6.2020	Työpaikat aktiivisia koronaan liittyvissä toimissa – työsuojeluviranomainen työpaikkojen tukena (ESAVIn kysely huhti-toukokuussa 2020 työpaikkojen koronatoimista)	ESAVI		https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69887827
18.6.2020	Ohje työterveyshuollolle: Pelastussukelluskelpoisuus sairastetun COVID-19 infektion jälkeen	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-pelastussukelluskelpoisuus
17.6.2020	Hallitus linjasi lievennyksistä kokoontumisrajoituksiin, ravitsemisliikkeiden toimintaan ja vierailukäytäntöihin	OKM, STM, VN	Hallitus linjasi suunnitelmia ravintoloiden rajoitusten vähentämiseen ja poistoon, kokoontumisrajoitusten asteittaiseen poistoon ja sairaala- ja ympärivuorokautisen hoidon vierailuihin. Kaikki linjaukset eivät toteutuneet tartuntatautilanteen vuoksi.	https://stm.fi/-/10616/hallitus-linjasi-lievennyksista-kokoontumisrajoituksiin-ravitsemisliikkeiden-toimintaan-ja-vierailukaytantoihin-1
18.6.2020	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi	VN	Ravitsemusliikkeillä on oltava suunnitelma siitä, miten liike toteuttaa velvoitteet. Velvoitteet koskevat, omaa istumapaikkaa, turvavälejä, ja hygieniää.	https://valtioneuvosto.fi/maat-okset/istunto?sessionId=0b00908f806c0d5b
26.6.2020	Laki työsopimuslain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	VN, Eduskunta, AVI, Finlex		https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200498

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
30.6.2020	Tiedote: Rakennustyömailla todettu useita tautiryppäitä Suomessa – koronaepidemian torjuntaa tehostettava työmailla	THL	Sairaana ei saa tulla työpaikalle. Työnantajan on syytä päivittää työmaan vaarojen selvitys ja riskien arviointi sekä ohjeistaa työntekijöitä.	https://thl.fi/fi/-/rakennustyomaila-todettu-useita-tautiryppaita-suomessa-koronaepidemian-torjuntaa-tehostettava-tyomaila
30.6.2020	Tiedote: Asiointiliikenne rajan yli lisää tartuntariskiä länsirajalla – hakeudu koronatestiin matalalla kynnyksellä	THL		https://thl.fi/fi/-/asiointiliikenne-ajan-yli-lisaa-tartuntariskia-lansirajalla-hakeudu-koronatestiin-matalalla-kynnyksella
8.7.2020	Hallitus linjasi neuvottelussaan sisärajoitusten ja matkustusrajoituksista	STM	Sisärajoitusten luovuttamiseen tämänhetkisen epidemiatilanteen perusteella seuraavien maiden kohdalla: Alankomaat, Belgia, Italia, Itävalta, Kreikka, Malta, Saksa, Slovakia, Slovenia, Unkari, Liechtenstein ja Sveitsi.	https://stm.fi/-/10616/hallitus-linjasi-neuvottelussaan-sisaraajoitusten-ja-matkustusrajoituksista
10.7.2020	Uutinen: Koulujen ja päiväkotien sulkemisella vain vähän vaikutusta lapsilla ja nuorilla todettuihin koronavirustartuntoihin	THL		https://thl.fi/fi/-/koulujen-ja-paivakotien-sulkemisella-vain-vahan-vaikutusta-lapsilla-ja-nuorilla-todettuihin-koronavirustartuntoihin
23.7.2020	Tiedote: Hallitus päätti sisä- ja ulkorajaliikennettä koskevien rajoitusten jatkosta	VN Kanslia	Runsasti yksityiskohtaisia rajoituksia.	https://vnk.fi/-/hallitus-paatti-sisa-ja-ulkorajaliikennetta-koskevien-rajoitusten-jatkosta
27.7.2020	Tiedote: Matkailu epidemia-alueille lisää koronavirustartuntojen riskiä Suomessa	THL		https://thl.fi/fi/-/matkailu-epidemia-alueille-lisaa-koronavirustartuntojen-riskia-suomessa
31.7.2020	Uutinen: Selvitys kouluympäristössä koronavirukselle altistuneista: Oireisesta aikuisesta jatkotartuntoja, lievaoireisesta lapsesta ei	THL		https://thl.fi/fi/-/selvitys-kouluymparistossa-koronavirukselle-altistuneista-oireisesta-aikuisesta-jatkotartuntoja-lievaoireisesta-lapsesta-ei
3.8.2020	Ohje työpaikoille (=työnantajille) päivitetty	Työterveyslaitos	Työnantajan vastuu turvallisuudesta paremmin esiin	https://hyvatyto.ttl.fi/koronavirus/ohje-yrityksille

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
4.8.2020	Tiedote Turvallinen paluu työpaikalle edellyttää jatkuvaa riskien arviointia	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais/ta/tiedote/turvallinen-paluu-tyopaikalle-edellyttaa-jatkuvaa-riskien-arviointia
6.8.2020	Hallitus rajoittaa uudestaan maahantuloa kolmesta maasta	SM, STM, UM, VN	Valtioneuvosto päätti 6.8. ottaa rajavalvonnan uudelleen käyttöön Suomen ja Alankomaiden sekä Suomen ja Belgian välisessä liikenteessä sekä Andorrasta Suomeen saapuvaan liikenteeseen.	https://stm.fi/-/10616/hallitus-rajoittaa-uudestaan-maahantuloa-kolmesta-maasta
12.8.2020	Tiedote (Miten Suomi voi? - tutkimus) Koronakevään aikana suomalaisten työhyvinvointi jopa parani - Työterveyslaitos	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais/ta/tiedote/koronakevaan-aikana-suomalaisten-tyohyvinvointi-jopa-parani
13.8.2020	Valtioneuvoston periaatepäätös VNK/2020/99 kan salaisten kasvomaskien käyttöä koskevan suosituksen antamisesta	VN	Maskisuositus THL:n verkkosivuille.	https://vnk.fi/ajankohtaista/paatos?decisionId=0900908f806d178d
19.8.2020	Yleisimpiä kysymyksiä koronasta ja työehdoista (päivittyvä)	EK	Työehto-ohjeita	https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/kymmenen-kysymysta-koronasta-ja-tyoehdoista/
20.8.2020	Maahantulon rajoituksia tiukennetaan uudelleen sisä- ja ulkorajoilla	SM, STM, UM, VN	Runsaasti yksityiskohtaisia rajoituksia.	https://stm.fi/-/1410869/maahantulon-rajoituksia-tiukennetaan-uudelleen-sisa-ja-ulkorajoilla
26.8.2020	Tiedote: Liikennevalomalli auttaa arvioimaan ulkomaan matkustamiseen liittyviä tartuntariskejä	THL	Liikennevalot ulkomaan matkustamisen riskien arvioinnin tueksi. Terveysviranomaiset saattavat tarkistaa oransseista ja punaisista maista saapuvien terveydentilan. Malli ei korvaa hallituksen tekemiä rajapäätöksiä	https://thl.fi/fi/-/liikennevalomalli-auttaa-arvioimaan-ulkomaan-matkustamiseen-liittyvia-tartuntariskeja
27.8.2020	Opasteet ja huoneentaulut työpaikoille koronatartuntojen ehkäisemiseksi	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/opasteet-huoneentaulut

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
27.8.2020	Ravintoloiden koronarajoitukset pysyvät ennallaan	STM		https://stm.fi/-/ravintoloiden-koronarajoitukset-pysyvat-ennallaan-
28.8.2020	Tiedote ja ohje Miten arvioida koronatartunnan riskiä työpaikalla? Tutustu Työterveyslaitoksen uusiin ohjeisiin	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/miten-arvioida-koronatartunnan-riskia-tyopaikalla-tutustu-tyoterveyslaitoksen-uusiin-ohjeisiin
31.8.2020	Tiedote: Koronavilkku on nyt julkaistu – lataa sovellus puhelimeesi!	THL	Koronavilkku julkaistu	https://thl.fi/fi/-/koronavilkku-on-nyt-julkaistu-lataa-sovellus-puhelimeesi-
28.8.2020	Ohje työpaikoille COVID-19 riskinarvioinnin tekemiseen	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-riskien-arviointi
7.9.2020	Raportti: Toimintasuunnitelma hybridistrategian mukaisten suositusten ja rajoitusten toteuttamiseen covid-19-epidemian ensimmäisen vaiheen jälkeen Voipio-Pulkki, Liisa-Maria (2020-09-07)	STM		http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7176-9
7.9.2020	STM antoi toimintasuunnitelman koronavirustilanteen hillitsemiseksi	STM	Perustaso - kiihtymisvaihe - leviämisvaihe. Päätöksenteko alueellisesti ja valtakunnallisesti perustuu tilannekuvaan. Sairaanhoidopiirit organisoivat viranomaistyötä alueellaan ja seuraavat tilannetta yhdessä kuntien kanssa. THL:lle ilmoitetaan allueelliset päätökset. STM seuraa kokonais kuvaa.	https://stm.fi/-/stm-antoi-toimintasuunnitelman-koronavirustilanteen-hillitsemiseksi

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
11.9.2020	Hallitus teki periaatepäätöksen hybridistrategian toteuttamisesta rajaliikenteessä ja matkustamisessa	STM, LVM, SM, TEM, VN	Maahantulon edellytyksiä.	https://stm.fi/-/10616/hallitus-teki-periaatepaatoksen-hybridistrategian-toteuttamisesta-rajaliikenteessa-ja-matkustamisessa
11.9.2020	Maahantulon rajoituksia muutetaan koronatilanteen perusteella	SM, STM, UM, TEM	Yksityiskohtaisia rajoituksia.	https://stm.fi/-/1410869/maahantulon-rajoituksia-muutetaan-koronatilanteen-perusteella
15.9.2020	STM on antanut ohjauskirjeen koronavirusepidemian edellyttämien suositusten ja rajoitusten toteuttamiseen alueilla	STM	Alueiden ohjeistaminen hybridistrategian toteuttamiseksi viipymättä	https://valtioneuvosto.fi/en/-/1271139/stm-on-antanut-ohjauskirjeen-koronavirusepidemian-edellyttamien-suositusten-ja-rajoitusten-toteuttamiseen-alueilla
17.9.2020	Tiedote, (Miten Suomi voi? - tutkimus) Uuden oppiminen kannatteli koronan vuoksi etätöihin siirtyneiden työhy	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaista/tiedote/uuden-oppiminen-kannatteli-koronan-vuoksi-etatoihin-siirtyneiden-tyohyvinvointia
24.9.2020	Tiedote: Suositus kasvomaskien käytöstä on päivitetty - suositukseen on lisätty ohjeita tilanteeseen, jossa epidemia kiihtyy tai leviää	THL	Korkeamman ilmaantuvuuden maista tai alueilta maahan saapuvilta edellytettäisiin eräitä poikkeusryhmiä lukuun ottamatta todistus alle 72 tuntia sitten otetusta negatiivisesta koronatestistä. Maahan saapuvat voidaan tartuntatautilain mukaisesti määrätä karanteeniin.	https://thl.fi/fi/-/suositus-kasvomaskien-kaytosta-on-paivitetty-suositukseen-on-lisatty-ohjeita-tilanteeseen-jossa-epidemia-kiihtyy-tai-leviaa
24.9.2020	Tiedote: Koronavirusepidemian kiihtymisestä nähtävissä useita merkkejä - vastuullisuutta tarvitaan tartuntojen välttämiseksi	THL	Karanteenin voisi päättää aikaisintaan 72 tuntia maahantulosta tehtävän toisen testin negatiivisella tuloksella.	https://thl.fi/fi/-/koronavirusepidemian-kiihtymisesta-nahtavissa-useita-merkkeja-vastuullisuutta-tarvitaan-tartuntojen-valttamiseksi

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
24.9.2020	Maahantulon rajoituksia tiukennetaan koronatilanteen perusteella	SM, STM	Runsaasti yksityiskohtaisia rajoituksia.	https://stm.fi/-/1410869/maahantulon-rajoituksia-tiukennetaan-koronatilanteen-perusteella
29.9.2020	Hallitus linjasi ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta	STM, TEM, VN	Ravintolat auki 04-01. Anniskelu 09-24. Ei rajoituksia asiakaspaikkamäärään. Voimaan 8.10.2020.	https://stm.fi/-/10616/hallitus-linjasi-ravitsemisliikkeiden-toiminnan-valiaikaisesta-rajoittamisesta
30.9.2020	Tiedote: Useita koronatartuntoja eri puolella Suomea, tarkkaile oireita jos olet oleskellut Ylläksellä 14.–25.9.	THL		https://thl.fi/fi/-/useita-koronatartuntoja-eri-puolella-suomea-tarkkaile-oireita-jos-olet-oleskellut-yllaksella-14.-25.9.
1.10.2020	Koronavirusepidemian kiihtyminen näyttää jatkuvan – alueelliset torjuntatoimet avainasemassa tartuntojen leviämisen estämiseksi	STM	Tartuntoja on tapahtunut niin perhepiirissä, yksityisissä juhlissa, työpaikoilla, harrastuksissa kuin oppilaitoksissakin. Hyvin harva altistuminen kouluissa tai päiväkodeissa on johtanut jatkotartuntoihin. Lukuisten tartuntojen alkulähde on ravintoloissa tapahtuneet joukkoaltistumiset.	https://stm.fi/-/koronavirusepidemian-kiihtyminen-nayttaa-jatkuvan-alueelliset-torjuntatoimet-avainasemassa-tartuntojen-leviamisen-estamiseksi
1.10.2020	Maahantulon rajoituksia tiukennetaan koronatilanteen perusteella	SM, STM	Runsaasti yksityiskohtaisia rajoituksia.	https://valtioneuvosto.fi/-/1410869/maahantulon-rajoituksia-tiukennetaan-koronatilanteen-perusteella-1
1.10.2020	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia koskevan tartuntatautilain määräaikaisen pykälän voimassaolo jatkuu helmikuun loppuun 2021	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-koskevan-tartuntatautilain-maaraaikaisen-pykalan-voimassaolo-jatkuu-helmikuun-loppuun-2021
8.10.2020	Maahantulon rajoituksia tiukennetaan koronatilanteen perusteella	SM, STM	Runsaasti yksityiskohtaisia rajoituksia.	Maahantulon rajoituksia tiukennetaan koronatilanteen perusteella - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
9.10.2020	Ravitsemisliikkeille muuta maata tiukemmat rajoitukset voimaan kuudella alueella	STM	Uudenmaan, Varsinais-Suomen, Pirkanmaan, Kanta-Hämeen, Pohjanmaan ja Etelä-Pohjanmaan maakunnissa ravitsemisliikkeiden anniskelu päättyy klo 22 ja sulkemisaika on klo 23. Lisäksi ravitsemisliikkeet saavat ottaa sisään vain puolet tavanomaisesta asiakasmäärästä.	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeille-muuta-maata-tiukemmat-rajoitukset-voimaan-kuudella-alueella
15.10.2020	Hallitus linjasi valtakunnallisista ja alueellisista suosituksista koronaepidemian leviämisen estämiseksi	STM	Tilaisuudet ja ryhmäharrastus / epidemian vaihe.	https://stm.fi/-/10616/hallitus-linjasi-valtakunnallisista-ja-alueellisista-suosituksista-koronaepidemian-leviamisen-estamiseksi
23.10.2020	Periaatepäätös hybridistrategian toimintasuunnitelman toimeenpanoon liittyvistä suosituksista	VN	VN suositukset: etätyö, yleisötilaisuudet, ryhmäharrastustoiminta, opetusjärjestelyt, julkisten tilojen käyttö.	https://stm.fi/-/valtioneuvosto-teki-periaatepaatoksen-valtakunnallisista-ja-alueellisista-suosituksista-koronaviruksen-leviamisen-estamiseksi
29.10.2020	Tiedote: Koronavirustartuntojen kasvu näyttää taittuneen – nopeat käänneet epidemiatilanteessa mahdollisia	THL		https://thl.fi/fi/-/koronavirustartuntojen-kasvu-nayttaa-taittuneen-nopeat-kaanteet-epidemiatilanteessa-mahdollisia

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
29.10.2020	Työntekijöiden suojelua biologisten tekijöiden aiheuttamalta vaaralta tehostetaan	STM	Työnantajan tekemä selvitys ja arviointi on tarkistettava erityisesti, kun olosuhteet muuttuvat siten, että ne voivat vaikuttaa työntekijöiden altistumiseen biologisille tekijöille. Asetuksessa on tarkennettu, mitä tietoja työnantajan tulee merkitä luettelon biologisille tekijöille altistuneista työntekijöistä. Asetuksella on lisäksi päivitetty liitteitä II ja III.	https://valtioneuvosto.fi/en/-/1271139/tyontekijoiden-suojelua-biologisten-tekijoiden-aiheuttamalta-vaaralta-tehostetaan
29.10.2020	Ravitsemisliikkeiden yleiset velvollisuudet epidemiatilanteessa jatkuvat helmikuun loppuun 2021	STM	Tartuntatautilain väliaikainen lisäys 58a jatkuu	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-yleiset-velvollisuudet-epidemiatilanteessa-jatkuvat-helmikuun-loppuun-2021
29.10.2020	Ravitsemisliikkeiden rajoituksille joustoa alueen epidemiatilanteen ja ravintolan pääasiallisen toiminnan mukaan	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksille-joustoa-alueen-epidemiatilanteen-ja-ravintolan-paaasiallisen-toiminnan-mukaan
29.10.2020	Turkistarhalla asuvan tai työskentelevän henkilön covid-19-taudista pitää ilmoittaa vastedes eläinlääkintäviranomaisille	STM		https://stm.fi/-/turkistarhalla-asuvan-tai-tyoskentelevan-henkilon-covid-19-taudista-pitaa-ilmoittaa-vastedes-elainlaakintaviranomaisille?language=sv_SE
2.11.2020	Tiedote ja tiedotustilaisuus Suomalaiset työpaikat ovat selvinneet korona-ajasta hyvin	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaisia/tiedote/suomalaiset-tyopaikat-ovat-selvinneet-korona-ajasta-hyvin
5.11.2020	Täsmennys asetukseen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta: anniskelun saa aloittaa aikaisintaan klo 7	STM		https://stm.fi/-/tasmennys-asetukseen-ravitsemisliikkeiden-toiminnan-valiaikaisesta-rajoittamisesta-anniskelun-saa-aloittaa-aikaisintaan-klo-7

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
5.11.2020	Maahantulon rajoitukseen muutoksia	SM, STM	Kaikki voimassa olevat maahantulon rajoitukset jatkuvat 22. marraskuuta saakka. Ulkorajaliikenteen rajoituksissa runsaasti muutoksia.	https://stm.fi/-/1410869/maahantulon-rajoitukseen-muutoksia
15.11.2020	Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetus biologisten tekijöiden luokituksesta 15.11.2020.	STM, Finlex	Asetus tulee voimaan. SARS-CoV-2-virus on luokiteltu ryhmään 3 kuuluvaksi virukseksi.	https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2020/20200748
19.11.2020	Maahantulon rajoituksia jatketaan 13.12. asti	STM, SM	Sisärajaliikenteessä ei muutoksia. Ulkorajaliikenteessä pieniä muutoksia. Hallitus suosittelee edelleen välttämään tarpeetonta matkustamista riskimaihin.	https://stm.fi/-/1410869/maahantulon-rajoituksia-jatketaan-13.12.-asti
24.11.2020	STM ohjeistaa alueita toimissa koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi	STM	Ohjeet ja suositukset koskevat mm. kokoontumisia, tilojen sulkemista, harrastustoimintaa, riskiryhmien suojaamista, opetuksen järjestämistä, etätöitä ja maskin käyttöä. Ohjeistus koski erityisesti Uuttamaata.	https://valtioneuvosto.fi/en/-/1271139/stm-ohjeistaa-alueita-toimissa-koronavirusepidemian-leviamisen-estamiseksi
24.11.2020	Uudellamaalla ravitsemisliikkeiden rajoitukset tiukkenevat – öisiin aukioloaikoihin muutoksia	STM	Ravintoloiden ns. yökahvilatoimintaan puututtiin.	https://stm.fi/-/uudellamaalla-ravitsemisliikkeiden-rajoitukset-tiukkenevat-osiin-aukioloaikoihin-muutoksia
25.11.2020	Tiedote: Koronavilkku näyttää nyt THL myös altistumisilmoitusten määrän ja ajankohdat – pitkäaikaista altistumista koskenut vika korjattu		Valtioneuvoston asetus täsmentää työnantajan velvollisuuksia	https://thl.fi/fi/-/koronavilkku-nayttaa-nyt-myos-altistumisilmoitusten-maaran-ja-ajankohdat-pitkaaikaista-altistumista-koskenut-vika-korjattu

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
19.11.2020	Ravitsemisliikkeiden rajoitukset jatkuvat viidessä maakunnassa muuta maata tiukempina – Pohjanmaan muita tiukemmat rajoitukset lieventyvät	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoitukset-jatkuvat-viidessa-maakunnassa-muuta-maata-tiukempina-pohjanmaan-muita-tiukemmat-rajoitukset-lieventyvat
26.11.2020	Tiedote (Miten Suomi voi? - tutkimus) Reilu kohtelu ja yhteisöllisyys kannattelevat töissä myös korona-aikan	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais/ta/tiedote/reilu-kohtelu-ja-yhteisollisyys-kannattelevat-toissa-myos-korona-aikana
26.11.2020	Tiedote: Uusia koronavirustartuntoja huolestuttavasti kaikkien sairaanhoitopiirien alueilla – eniten pääkaupunkiseudulla	THL	Noin puolet jäljitetyistä tartunnoista tapahtui samassa taloudessa asuvilla. Työpaikoille tartunnoista jäljitettiin 14 %, oppilaitoksiin ja harrastuksiin molempiin 7 % ja ravitsemisliikkeisiin noin 3 % tartunnoista. Varhaiskasvatuksessa todettiin vain yksittäisiä tartuntoja, vaikka päiväkodeissa oli paljon joukkoaltistuksia. Näistä ja oppilaitosten lukuisista joukkoaltistuksista huolimatta jatkotartuntoja ei juuri ole raportoitu.	https://thl.fi/fi/-/uusia-koronavirustartuntoja-huolestuttavasti-kaikkien-sairaanhoitopiirien-alueilla-eniten-paakaupunkiseudulla
28.11.2020	Tiedote Yhteinen vetoamus: Työterveyden mukaanotto on avain koronarokotusten onnistumiseen	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais/ta/tiedote/yhteinen-vetoamus-tyoterveyden-mukaanotto-avain-koronarokotusten-onnistumiseen
1.12.2020	Ohje varhaiskasvatukseen, esiopetukseen ja perusopetukseen covid-19-tartuntojen ehkäisemiseksi (ttl.fi)	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-varhaiskasvatus-perusopetus

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
9.12.2020	Tiedote Työsuojeluosaamista hyödynnetty koronatilanteessa vaihtelevasti	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/tyosuojeluosaamista-hyodynnetty-koronatilanteessa-vaihtelevasti
3.12.2020	Koko maan epidemiatilanne on heikentynyt merkittävästi lyhyessä ajassa	STM, THL	Tartuntoja saavat edelleen eniten työikäiset aikuiset ja nuoremmat ikäluokat	https://stm.fi/-/koko-maan-epidemiatilanne-on-heikentynyt-merkittavasti-lyhyessa-ajassa
3.12.2020	Ravitsemisliikkeiden rajoitukset tiukkenevat useassa maakunnassa epidemiatilanteen vuoksi	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoitukset-tiukkenevat-useassa-maakunnassa-epidemiatilanteen-vuoksi
10.12.2020	Maahantulon rajoituksia jatketaan 12.1. asti - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	SM, STM		https://stm.fi/-/1410869/maahantulon-rajoituksia-jatketaan-12.1.-asti
10.12.2020	Ravitsemisliikkeiden rajoitukset jatkuvat 28.2.2021 saakka – rajoituksia myös Lapin ravitsemisliikkeille	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoitukset-jatkuvat-28.2.2021-saakka-rajoituksia-myo-lapin-ravitsemisliikkeille
17.12.2020	Webinaari: Koronariskien hallinta työpaikoilla	STM, Työterveyslaitos ja Työturvallisuuskeskus		https://stm.fi/-/miten-tyopaikat-voivat-torjua-koronariskeja-seuraa-suoraa-lahetysta-17.12.2020
17.12.2020	Ministeri Pekonen: Koronaviruksen torjunta on osa työpaikkojen työsuojelutoimintaa	STM		https://stm.fi/-/stm-muistuttaa-alueita-vain-nopeilla-ennakoivilla-toimilla-estetaan-koronaepidemian-leviaminen
18.12.2020	STM muistuttaa alueita: vain nopeilla, ennakoivilla toimilla estetään koronaepidemian leviäminen	STM	Alueellisten viranomaisten on syytä tarkistaa viipymättä tilaisuuksiin kohdistuvat rajoituspäätökset sekä suositukset. Iäkkäiden ja muiden riskiryhmiin kuuluvien asumispalveluissa ja laitoshoidossa on noudatettava tartuntoja ehkäiseviä käytänteitä.	https://stm.fi/-/stm-muistuttaa-alueita-vain-nopeilla-ennakoivilla-toimilla-estetaan-koronaepidemian-leviaminen

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
22.12.2020	Tiedote: THL:n esitys: Koronarokotetta tulisi tarjota ensin koronapotilaita hoitaville ja ympärivuorokautisen hoivan henkilöstölle ja asukkaille	THL	Rokotusjärjestys. Covid-hoito, ympärivuorokautinen hoiva, kriittinen sote, ikäihmiset ja perussairauksia jne.	https://thl.fi/fi/-/thl-n-esitys-koronarokotetta-tulisi-tarjota-ensin-koronapotilaita-hoitaville-ja-ymparivuorokautisen-hoivan-henkilostolle-ja-asukkaille
22.12.2020	Ravitsemisliikkeiden tiukimmat rajoitukset voimaan myös Ahvenanmaalla	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-tiukimmat-rajoitukset-voimaan-myo-ahvenanmaalla
22.12.2020	Vapaaehtoiset koronavirusrokotukset myyntiluvallisilla rokotteilla aloitetaan sote-alan ammattilaisista - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	STM	Rokotusasetus, rokotusjärjestys	https://stm.fi/-/vapaaehtoiset-koronavirusrokotukset-myyntiluvallisilla-rokotteilla-aloitetaan-sote-alan-ammattilaisista
23.12.2020	Uutinen: Koronatapausten määrän kasvu on tasoittunut – tilanne on kuitenkin edelleen vakava	THL		https://thl.fi/fi/-/koronatapausten-maaran-kasvu-on-tasoittunut-tilanne-on-kuitenkin-edelleen-vakava
23.12.2020	Ministeriöt tarkastelivat valtakunnallisen etätyösuosituksen voimassaoloa – perusteet voimassaololle ovat edelleen vahvat	STM, VVM	Etätyö jatkuu	https://stm.fi/-/ministeriot-tarkastelivat-valtakunnallisen-etatyosuosituksen-voimassaoloa-perusteet-voimassaololle-ovat-edelleen-vahvat
28.12.2020	Uutinen: Uusien virusmuunnosten aiheuttamaa koronavirustautia todettu myös Suomessa	THL		https://thl.fi/fi/-/uusien-virusmuunnosten-aiheuttamaa-koronavirustautia-todettu-myo-suomessa
28.12.2020	Uusien virusmuunnosten aiheuttamaa koronavirustautia todettu myös Suomessa	STM, THL, HUS	2 brittilinjan tartuntaa, 1 Etelä-Afrikan	https://stm.fi/-/uusien-virusmuunnosten-aiheuttamaa-koronavirustautia-todettu-myo-suomessa
31.12.2020	Tiedote: THL suosittaa, että Isosta THL Britanniaasta Suomeen saapuvan matkustajalentoliikenteen keskeytystä jatketaan	THL	Uusi virusmuunnos muodostaa merkittävän uuden epidemiauhan, jonka leviämistä Suomeen tulisi tehokkaasti torjua.	https://thl.fi/fi/-/thl-suositaa-etta-isosta-britanniasta-suomeen-saapuvan-matkustajalentoliikenteen-keskeytysta-jatketaan

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
5.1.2021	Toimintasuunnitelma covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamiseen tammi–toukokuussa 2021	STM	Tehokas tartunnanjäljitys ja tartuntojen leviämisen estämiseen sekä kohdennetut paikalliset ja alueelliset torjuntatoimet ovat avainasemassa valtakunnallisen epidemiatilanteen vaikeutumisen estämiseksi.	https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162641
7.1.2021	Maahantulon rajoituksia jatketaan 9.2. asti - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	STM		https://stm.fi/-/1410869/maahantulon-rajoituksia-jatketaan-9.2.-asti
15.1.2021	STM ohjeistaa kuntia ja kuntayhtymiä antamaan covid-19-rokotteet viipymättä – rokotustiedot tallennettava sähköiseen potilastietojärjestelmään	STM		https://stm.fi/-/stm-ohjeistaa-kuntia-ja-kuntayhtymia-antaman-covid-19-rokotteet-viipymatta-rokotustiedot-tallennettava-sahkoiseen-potilastietojarjestelmaan
22.1.2021	Kuntien ja sote-kuntayhtymien varautuminen COVID-19 pandemiassa –	ESAVI		https://avi.fi/documents/25266232/55310955/Julkaisu-104_Kuntien-ja-sote-kuntayhtymien-varautuminen_COVID-19-pandemiassa.pdf/25f894e1-b917-2bb3-c3cf-95d1e219c871/Julkaisu-104_Kuntien-ja-sote-kuntayhtymien-varautuminen_COVID-19-pandemiassa.pdf?t=1611300873989
22.1.2021	Koontisivu: Guidelines for workplaces to prevent covid-19 in different languages, koronaohjeita työpaikoille	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/en/koronavirus/koronaohjeita-tyopaikoille-eri-kielilla/
27.1.2021	Tiedote Koronavuoden kuormittavuus vaihteli kunta-alalla ammateittain – etätyö on auttanut sopeutumaan	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaiset/tiedote/koronavuoden-kuormittavuus-vaihteli-kunta-alalla-ammateittain-etatyo-on-auttanut-sopeutumaan

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
26.1.2021	Toimintasuunnitelmaa täydennetään - koronavirusepidemian hillintään uusia toimenpiteitä	STM	Hybridistrategian täydentäminen mahdollistaa entistä voimakkaammat torjuntakeinot.	https://stm.fi/-/toimintasuunnitelmaa-taydennetaan-koronavirusepidemian-hillintaan-uusia-toimenpiteita
27.1.2021	Hallitus linjasi koronarokottamisten korvaamisesta työterveyshuollossa	STM		https://stm.fi/-/10616/hallitus-linjasi-koronarokottamisten-korvaamisesta-tyoterveyshuollossa
2.2.2021	Tiedote Työterveyslaitos selvitti FFP-luokan suojainten laajempaa käyttöä	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/tyoterveyslaitos-selvitti-ffp-luokan-suojainten-laajempaa-kayttoa
2.2.2021	Ohjeistus lasten ja nuorten ryhmäharrastustoiminnasta	OKM, STM		https://stm.fi/-/1410845/ohjeistus-lasten-ja-nuorten-ryhmaharrastustoiminnasta
4.2.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia koskevan tartuntatautilain määräaikaisen pykälän voimassaolo jatkuu kesäkuun loppuun 2021	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-koskevan-tartuntatautilain-maaraaikaisen-pykalan-voimassaolo-jatkuu-kesakuun-loppuun-2021
8.2.2022	Tiedote: Suomalaisten työhyvinvointi kääntyi laskuun koronan pitkittyessä	STM		https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/suomalaisten-tyohyvinvointi-kaantyi-laskuun-koronan-pitkittyessa
18.2.2021	Suomen epidemiatilanne on jakautunut - muuntuneet virusmuodot herättävät huolta - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	STM	Tapausmäärät edelleen melko korkealla tasolla. Lähes 80 % tartunnoista alle 50-vuotiailla, miltei puolet alle 30-vuotiailla. Virusvariantit huolettavat.	https://stm.fi/-/suomen-epidemiatilanne-on-jakautunut-muuntuneet-virusmuodot-herattavat-huolta
18.2.2021	Hallitus esittää koronarokottamisten korvaamisen laajentamista työterveyshuollossa – myös matkakustannukset korvattaisiin	STM		https://stm.fi/-/hallitus-esittaa-koronarokottamisten-korvaamisen-laajentamista-tyoterveyshuollossa-myo-matkakustannukset-korvattaisiin

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
19.2.2021	Tartuntatautilain muutos on vahvistettu – alueiden viranomaiset saavat lisää keinoja koronavirustilanteen hillitsemiseksi	STM	Eristäminen. Tilajärjestelyistä. Aikataulujen porrastamisesta. Matkustajamäärien rajoittaminen. Elinkeinoharjoittajien tilojen sulkeminen. Toimet suhteessa perustasoon, kiihtymisvaiheeseen sekä leviämisvaiheeseen.	https://stm.fi/-/tartuntatautilain-muutos-on-vahvistettu-alueiden-viranomaiset-saavat-lisaa-keinoja-koronavirustilanteen-hillitsemiseksi
22.2.2021	Laki tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	STM, Eduskunta	Ks. STM 19.2.2020 + Tartuntatautilääkäri voi tehdä päätöksen sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn henkilön työstä poissaolosta yhtäjaksoisesti enintään kahden kuukauden ajaksi.	1 (stm.fi)
25.2.2021	Seitsemän sairaanhoitopiirin alueella ohjattiin heti otettavaksi käyttöön tason kaksi eli leviämisvaiheen tiukimmat rajoitukset. Lisäksi yhdeksälle kiihtymisvaiheen alueelle suositeltiin käyttöön samoja toimia.	VN	Valtioneuvoston periaatepäätös hybridistrategian toimintasuunnitelman täydennyksessä tarkoitettun tason kaksi täydennyksestä.	https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f807116a7
25.2.2021	Uutinen: Koronavirustartuntojen määrä on noussut merkittävästi, sairaalahoidon tarve kasvussa	THL	Eniten tartuntoja työikäisillä: viikolla 7 karanteenissa yli 11 000 henkeä	https://thl.fi/fi/-/koronavirustartuntojen-maara-on-noussut-merkittavasti-sairaalahoidon-tarve-kasvussa

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
25.2.2021	Tiedote: Hallitus linjasi siirtymisestä välittömästi koronaepidemian torjunnan tasolle kaksi, hallitus valmis ottamaan poikkeusolot käyttöön	VN	Leviämis- ja kiihtymisalueille annettiin suosituksia etäopetukseen siirtymiseksi yläkouluissa ja toisen asteen oppilaitoksissa. Ravintolat suljettiin 9.3.2021 tietyillä alueilla kolmeksi viikoksi. Yli 12-vuotiaiden harrastustoiminta suositeltiin keskeytettäväksi. Varhaiskasvatuksessa ja alakouluissa toimintaa jatkettiin lähiopetuksena.	https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-linjasi-siirtymisesta-valittomasti-koronaepidemian-torjunnan-tasolle-kaksi-hallitus-valmis-ottamaan-poikkeusolot-kayttoon
26.2.2021	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta VN 18/2021	VN	Vaatimuksia, joita ravitsemisliikkeiden on tehtävä tartuntataudin leviämisen estämiseksi.	https://valtioneuvosto.fi/maat/okset/istunto?sessionId=0b00908f8071089f
26.2.2021	Ministeri Pekonen: Työpaikoilla otettava kaikki keinot käyttöön koronaviruksen torjunnassa	STM	Työnantajan velvollisuus on kaikin keinoin minimoida riskejä työpaikoilla, ja tämä velvollisuus koskee myös koronatartuntojen ehkäisyä.	https://stm.fi/-/ministeri-pekonen-tyopaikoilla-otettava-kaikki-keinot-kayttoon-koronaviruksen-torjunnassa
1.3.2021	Poikkeusolojen toteaminen	VN ja TP	Valtioneuvosto ja tasavallan presidentti toteavat yhteistoiminnassa, että maassa vallitsevat poikkeusolot.	https://valtioneuvosto.fi/maat/okset/maat/okset/istunto?decisionId=0900908f80711e0a
1.3.2021	STM on antanut alueille ohjauskirjeitä tartuntatautilain muutoksista ja koronaepidemian torjunnasta	STM		https://stm.fi/-/stm-on-antanut-alueille-ohjauskirjeita-tartuntatautilain-muutoksista-ja-koronaepidemian-torjunnasta
5.3.2021	Valtioneuvosto antoi eduskunnalle esityksensä valmiuslain toimivaltuuksien käyttöönotosta VN 21/2021	VN		https://valtioneuvosto.fi/maat/okset/istunto?sessionId=0b00908f80713bf3

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
8.3.2021	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta VN 24/2021	VN	Ravitsemusliikkeet suljetaan.	https://valtioneuvosto.fi/maat/okset/paatos?decisionId=0900908f80714afb
9.3.2021	Työmarkkinajärjestöt: Etätyösuositus huomioitava mahdollisimman laajasti	EK	Etätyösuositusohje	https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tyomarkkinajarjestot-etatyosuositus-huomioitava-mahdollisimman-laajasti/
10.3.2021	Työnantajan tulee luetteloida koronalle työssä altistuneet työntekijät	AVI Työsuojelu		https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69903132
11.3.2021	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta VN 25/2021	VN	Asiakasmäärää rajoitetaan puoleen.	https://www.bing.com/search?q=Valtioneuvosto+antoi+asetuksen+ravitsemisliikkeiden+toiminnan+v%C3%A4liaikaisesta+rajoittamisesta+annetun+valtioneuvoston+asetuksen+muuttamisesta+VN+25%2F2021&cvid=6b9c6b489122459cbe6666f9043e0ce1&aqs=edge.0.69i59j69i11004.799j0j4&FORM=ANAB01&PC=U531
11.3.2021	Tartuntatautilain 58 g pykälää muutetaan – esimerkiksi kaikki ryhmäliikuntatilat voisi sulkea määräajaksi kokonaan	STM	Tietyt julkiset tilat voidaan sulkea kokonaan.	https://stm.fi/-/tartuntatautilain-58-g-pykala-muutetaan-esimerkiksi-kaikki-ryhmaliikuntatilat-voisi-sulkea-maaraajaksi-kokonaan
12.3.2021	Suora lähetys 16.3.2021: Miten työpaikat voivat torjua koronariskejä? – Esimerkkejä julkiselta sektorilta	STM, Työterveyslaitos, Työturvallisuuskeskus ja aluehallintovirastojen työsuojelun vastualueet	Webinaari	https://stm.fi/-/suora-lahetys-16.3.2021-miten-tyopaikat-voivat-torjua-koronariskeja-esimerkkeja-julkiselta-sektorilta
18.3.2021	Ohje sosiaali- ja terveydenhuoltoalalle covid-19 riskien arvioinnin tueksi (ttl.fi)	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-sote-alalle-riskinarviointiin

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
18.3.2021	Tiedote Työterveyslaitos: Uusi koronaohje sote-alalle julkaistu	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/tyoterveyslaitos-uuksi-koronaohje-sote-alalle-julkaistu
22.3.2021	Päivitetty ohje: Asuinrakennusten korjaaminen koronavirusepidemian aikana	STM, YM		https://stm.fi/-/paivitetty-ohje-asuinrakennusten-korjaaminen-koronavirusepidemian-aikana
23.3.2021	Hallituksen esitys HE 38/2021 eduskunnalle laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta	VN, Eduskunta		https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/KasittelytiedotValtiopai-vaasia/Sivut/HE_38+2021.asp x
25.3.2021	Koronarokottamisten korvaamista laajennetaan työterveyshuollossa – myös matkakustannukset korvataan	STM	Eduskunta hyväksyi sairausvakuutuslain muuttamisen väliaikaisesti siten, että sairaanhoitokorvauksiin lisätään koronarokottamisen korvaustaksa. Korvauksen suuruus on kymmenen (10) euroa. Lisäksi koronarokottamisen korvaaminen tekee rokotuksiin tehdyt matkat korvattaviksi.	https://stm.fi/-/koronarokottamisten-korvaamista-laajennetaan-tyoterveyshuollossa-myo-s-matkakustannukset-korvataan
25.3.2021	Pakollisia terveystarkastuksia ja tietojen antamista koskevat tartuntatautilain muutokset voimaan	STM	Vastedes tartuntataudille altistunut ja tartunnan saanut on velvollinen antamaan tietoja itsestään terveysviranomaisille. Muutokset laajentavat lisäksi Rajavartiolaitoksen mahdollisuutta antaa virka-apua.	https://stm.fi/-/pakollisia-terveystarkastuksia-ja-tietojen-antamista-koskevat-tartuntatautilain-muutokset-voimaan
28.3.2021	Tartuntatautilain muutos mahdollistaa kaikenkokoisten tilojen sulkemisen koronaepidemian vuoksi	STM	Jatkossa sääntely koskee myös tiloja, joita tavanomaisesti käyttäisi alle 10 (sisätilat) tai alle 50 (ulkotilat) henkilöä.	https://stm.fi/-/tartuntatautilain-muutos-mahdollistaa-kaikenkokoisten-tilojen-sulkemisen-koronaepidemian-vuoksi

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
28.3.2021	Valtioneuvoston asetus 258/2021 ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi	VN, Finlex	Ravitsemusliike suljettava, jos pääasiallinen toimiala on alkoholipitoisten juomien tarjoaminen.	https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210258
30.3.2021	STM ohjeistaa kuntia ja kuntayhtymiä tartuntatautilain uusista muutoksista liittyen pakolliseen terveystarkastukseen	STM	Lähtökohtana on, että kaikki maahan saapuvat ohjataan terveystarkastukseen. Tarkastukseen pitää sisältyä esimerkiksi covid-19-testi aina, kun se katsotaan tarpeelliseksi.	https://stm.fi/-/stm-ohjeistaa-kuntia-ja-kuntayhtymia-tartuntatautilain-uusista-muutoksista-liittyen-pakolliseen-terveystarkastukseen
1.4.2021	Koronatartuntojen määrä laski edellisviikkoon verrattuna – tiukat rajoitustoimet edelleen tarpeellisia	STM, THL	Viikolla 12 koronavirustapauksia todettiin edellisen viikon tapaan eniten työikäisillä ja erityisesti 20-29-vuotiailla.	https://stm.fi/-/koronatartuntojen-maara-laski-edellisviikkoon-verrattuna-tiukat-rajoitustoimet-edelleen-tarpeellisia
8.4.2021	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta VN 41/2021	VN	Jos rajoitus ei enää ole välttämätöntä jollain alueella, valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.	https://valtioneuvosto.fi/maatokset/paatos?decisionId=0900908f8071edec
9.4.2021	Suunnitelma koronarajoitusten purkamisesta ja tavoiteaikataulusta julkaistu, lausunto- ja kommenttikierros alkaa	OKM, SM, STM, TEM, VN	”Tehdään yhdessä parempi kesä”	https://stm.fi/-/10616/suunnitelma-koronarajoitusten-purkamisesta-ja-tavoiteaikataulusta-julkaistu-lausunto-ja-kommenttikierros-alkaa
15.4.2021	Tiedote Uusi ohje rakennustyömaille koronariskin arviointiin -	Työterveyslaitos, STM ja YM	Rakennustyömaalla päätoteuttaja on velvollinen laatimaan yleisen riskien arvioinnin. Kaikkien rakennustyömaalla työskentelevien on noudatettava arviointiin perustuvia toimenpiteitä. Työmaan muut työnantajat arvioivat lisäksi oman toimintansa.	https://stm.fi/-/uusi-ohje-rakennustyomaille-koronariskin-arviointiin-

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
15.4.2021	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta VN 44/2021	VN	Pohjois-Savon maakunta ei enää kuuluisi alueisiin, joilla ravitsemisliikkeet säädettäisiin suljettavaksi.	https://valtioneuvosto.fi/paatokset/istunto?sessionId=0b00908f806fcd14
15.4.2021	Ohje rakennuslalle covid-19 riskien arvioinnin tueksi	Työterveyslaitos		https://hyvatyo.ttl.fi/koronavirus/ohje-rakennuslalle-riskien-arvioinnin-tueksi
16.4.2021	Valtioneuvosto antoi asetuksen ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta VN 47/2021	VN	Ravitsemisliikkeiden asiakasmäärää sekä anniskelu- ja aukioloaikoja koskevia pykäläiä muutettaisiin tartuntataudin leviämisen estämiseksi alueellisen epidemiatilanteen ja ravitsemisliikkeen tyypin mukaisesti samalla, kun ravitsemisliikkeiden sulku päättyy 19.4.2021 alkaen.	https://valtioneuvosto.fi/paatokset/istunto?sessionId=0b00908f8072107b
20.4.2021	Tiedote: Nuorten työhyvinvointi on selvästi heikentynyt korona-aikana	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaiset/tiedote/nuorten-tyohyvinvointi-selvasti-heikentynyt-korona-aikana
20.4.2021	Suuntaviivat covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitustoimien ja -suositusten hallitulle purkamiselle	VN Hallituksen muistio		https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163030
22.4.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia muutettiin useilla alueilla	STM	Keski-Suomen maakunnassa ja Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä rajoitukset lievenevät perustason rajoituksiin. Satakunnan, Kanta-Hämeen ja Pohjanmaan maakunnissa ravitsemisliikkeiden anniskelu- ja aukioloaikoja vapautetaan. Muilla alueilla rajoitukset säilyvät ennallaan.	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-muutettiin-useilla-alueilla

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
27.4.2021	Valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien käytöstä luovutaan - Poikkeusolot päättyvät	VN, Eduskunta	Valmiuslain käytölle ei enää perusteita. Maassa ei enää vallitse poikkeusolot.	https://valtioneuvosto.fi/-/10616/valmiuslain-mukaisten-toimivaltuuksien-kaytosta-luovutaan-poikkeusolot-paattyvat-27.-huhtikuuta
29.4.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia kevennetään Pohjanmaalla ja Satakunnassa	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-kevennetaan-pohjanmaalla-ja-satakunnassa
30.4.2021	Hallitus esittää jatkoa tartuntatautilain väliaikaisille pykälille vuoden loppuun saakka	STM	Ainoa muutos: Lähikontaktin määritelmä koskisi jatkossa vain sisätiloja	https://stm.fi/-/hallitus-esittaa-jatkoa-tartuntatautilain-valiaikaisille-pykälille-vuoden-loppuun-saakka
6.5.2021	Koronaepidemian torjunnassa painotetaan jatkossa alueellisia rajoituksia ja suosituksia	STM	Valtioneuvosto puolsi periaatepäätöksellään valtakunnallisten toimenpidetasojen käytöstä luopumista.	https://stm.fi/-/koronaepidemian-torjunnassa-painotetaan-jatkossa-alueellisia-rajoituksia-ja-suosituksia
6.5.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin muutoksia Kymenlaaksossa ja Itä-Savon sairaanhoitopiirin alueella 7.5. lukien	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-kymenlaaksossa-ja-ita-savon-sairaanhoitopiirin-alueella-7.5.-lukien
10.5.2021	Valtakunnallisia koronarajoituksia lievennetään - suurimmat muutokset kiihtymisvaiheessa oleville alueille	STM		https://stm.fi/-/valtakunnallisia-koronarajoituksia-lievennetaan-suurimmat-muutokset-kiihtymisvaiheessa-oleville-alueille
12.5.2021	Tiedote: Etätyö ei ole vähentänyt aivotyön vaatimuksia – opetuslalla tarvitaan työtapojen kehittämistä	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/etatyo-ei-ole-vahentanyt-aivotyon-vaatimuksia-opetuslalla-tarvitaan-tyotapojen-kehittamista
12.5.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin kevennyksiä lähes koko maassa 13.5. lukien	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-kevennyksia-lahes-koko-maassa-13.5.-lukien

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
20.5.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin muutoksia Etelä-Karjalan, Kanta-Hämeen ja Keski-Pohjanmaan maakuntiin 21.5. lukien	STM		https://valtioneuvosto.fi/-/1271139/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-etela-karjalan-kanta-hameen-ja-keski-pohjanmaan-maakuntiin-21.5.-lukien?languaged=fi_FI
26.5.2021	Uutinen: Ensimmäiset Omakannan koronarokotustodistukset nyt saatavilla	THL		https://thl.fi/fi/-/ensimmaiset-omakannan-koronarokotustodistukset-nyt-saatavilla
27.5.2021	STM ohjeistaa viranomaisia torjumaan covid-19-tartuntoja rajat ylittävässä liikenteessä	STM	Terveysturvallisuustoimet maahan tullessa kohdistetaan ensisijaisesti henkilöihin, joilla ei ole mukanaan covid-19-ennakkotodistuksia.	https://stm.fi/-/stm-ohjeistaa-viranomaisia-torjumaan-covid-19-tartuntoja-rajat-ylittavassa-liikenteessa?languaged=fi_FI
31.5.2021	STM ohjeistaa viranomaisia torjumaan covid-19-tartuntoja rajat ylittävässä liikenteessä	OKM ja THL		https://stm.fi/-/stm-ohjeistaa-viranomaisia-torjumaan-covid-19-tartuntoja-rajat-ylittavassa-liikenteessa?languaged=fi_FI
1.6.2021	Yleistiedoksiannot	AVI Työsuojelu	Aluehallintoviraston päätökset annetaan tiedoksi hallintolain mukaisena yleistiedoksiannotona.	https://avi.fi/kuulutukset-ja-yleistiedoksiannot
1.6.2021	Tiedote: Näin työelämä pärjää korona-aikana ja sen jälkeen	Työterveyslaitos	Pandemia on synnyttänyt uudenlaista polarisaatiota ja työhyvinvointia horjuttavia ongelmia, jotka on ratkaistava pikaisesti.	https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/nain-tyoelama-parjaa-korona-aikana-ja-sen-jalkeen

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
3.6.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin kevennyksiä Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin alueella sekä Etelä-Karjalan ja Varsinais-Suomen maakunnissa 4.6. lukien	STM	Etelä-Karjalan maakunnassa ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiiri alueella siirrytään kiihtymisvaiheen rajoituksista perustason rajoituksiin ja Varsinais-Suomen maakunnassa siirrytään leviämisvaiheen rajoituksista kiihtymisvaiheen rajoituksiin.	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-kevennyksia-lansi-pohjan-sairaanhoitopiirin-alueella-seka-etela-karjalan-ja-varsinais-suomen-maakunnissa-4.6.-lukien
8.6.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin kevennyksiä - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	STM	Perus- ja kiihtymisvaiheen alueilta poistetaan erillinen "tanssi- ja karaokekielto", ym.. Keski-Pohjanmaa siirtyy leviämistasolta kiihtymistasolle.	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-kevennyksia-
8.6.2021	Tiedote: Sairauspoissaolot eivät lisääntyneet merkittävästi ensimmäisenä koronavuonna – ammattiryhmien väliset erot kasvoivat	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtaisia/tiedote/sairauspoissaolot-eivat-lisaantyneet-merkittavasti-ensimmaisena-koronavuonna-ammattiryhmien-valiset
10.6.2021	THL:n suositus maahantulon yhteydessä tehtävistä terveystarkastuksista SARS-CoV-2-viruksen leviämisen estämiseksi	THL	Saatavilla 30.3.2021 päivitetty ohje	https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/-/thl-julkaisi-ohjeen-maahantulon-yhteydessa-tehtaviin-terveystarkastuksiin-liittyen
10.6.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia kevennetään Pirkanmaalla ja Kymenlaaksossa	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-kevennetaan-pirkanmaalla-ja-kymenlaaksossa
11.6.2021	Uudenmaan ravintolarajoituksia kevennetään – kevennykset voimaan 11.6. klo 18	STM		https://stm.fi/-/uudenmaan-ravintolarajoituksia-kevennetaan-kevennykset-voimaan-11.6.-klo-18

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
16.6.2021	Tiedote: Kokemukset korona-ajasta polarisoituivat palvelualoilla – arvostus kasvoi, mutta osa kaipasi tukea	Työterveyslaitos	Merkittävä osa palvelualojen työntekijöistä ilmoitti, että esihenkilöiltä ja työkavereilta saatu tuki väheni korona-aikana. Korona-ajan työvoittona voidaan pitää uusien työtapojen oppimista sekä kasvanutta arvostusta sekä työnantajalta että asiakkailta. Työmäärän kasvusta ja taukojen vähenemisestä kertoi noin joka kolmas vastaaja.	https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/kokemukset-korona-ajasta-polarisoituivat-palvelualoilla-arvostus-kasvoi-mutta-osa-kaipasi-tukea
17.6.2021	EU:n koronarokotustodistus käyttöön Suomessa 22.6. - Sosiaali- ja terveysministeriö (stm.fi)	STM, THL, Kela		https://stm.fi/-/eu-n-koronarokotustodistus-kayttoon-suomessa-22.6
17.6.2021	Ministeriöt puoltavat etätyösuositusten jatkamista kiihtymis- ja leviämisvaiheen alueilla kesän yli	STM, VM		https://stm.fi/-/10623/ministeriot-puoltavat-etatyosuositusten-jatkamista-kiihtymis-ja-leviamisvaiheen-alueilla-kesan-yli
17.6.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia kevennetään Päijät-Hämeessä, Kanta-Hämeessä, Varsinais-Suomessa ja Keski-Pohjanmaalla	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-kevennetaan-paijat-hameessa-kanta-hameessa-varsinais-suomessa-ja-keski-pohjanmaalla
23.6.2021	Koronapandemia mullisti työelämää – uutta normaalia varten selvitetään muutoksessa syntyneet hyvät käytännöt ja riskit	STM		https://stm.fi/-/koronapandemia-mullisti-tyoelamaa-uutta-normaalia-varten-selvitetaan-muutoksessa-syntyneet-hyvät-kaytannot-ja-riskit
22.6.2021	EU:n koronarokotustodistus nyt saatavilla Omakannassa	STM, THL, Kela		https://stm.fi/-/eu-n-koronarokotustodistus-nyt-saatavilla-omakannassa

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
23.6.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia kevennetään edelleen	STM	Perustasolta poistetaan asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloaikojen rajoitukset. Kiihtymisvaiheen alueella ravintoloiden aukioloaika ja anniskeluaikaa laajennetaan. Kiihtymisvaiheeseen jää vain Uusimaa.	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-kevennetaan-edelleen
24.6.2021	Päivitys hybridistrategian toimintasuunnitelman toimenpidesuosituksista 31.8.2021 saakka	STM ohjauskirje 23.6.2021		https://valtioneuvosto.fi/documents/1271139/38741793/24.6.2021+Ohjauskirje+alueille+hybridistrategian+toimintasuunnitelman+p%C3%A4ivityksen+mukaiset+toimenpidesuosituksset.pdf/0825b1dc-510f-53e2-57ff-a26e289b427a/24.6.2021+Ohjauskirje+alueille+hybridistrategian+toimintasuunnitelman+p%C3%A4ivityksen+mukaiset+toimenpidesuosituksset.pdf?t=1624528894571
1.7.2021	Tiedote: Kasvava koronakuormakyttee sote-alan isoissa ammattiryhmissä	Työterveyslaitos	Noin joka kolmas sosiaali- ja terveysalalla työskentelevä kokee työmääränsä kasvaneem ja pelänneensä oman terveytensä puolesta.	https://www.ttl.fi/ajankohtaisia/tiedote/kasvava-koronakuorma-kytee-sote-alan-isoissa-ammattiryhmissa
2.7.2021	Uutinen: Ensimmäiset itärajalla testattujen koronavirusnäytteet Delta-muunnosta	THL	Tämä liittyy EM-jalkapallo-otteluissa kävijöihin.	https://thl.fi/fi/-/ensimmaiset-itarajalla-testattujen-koronavirusnaytteet-delta-muunnosta
6.7.2021	Terveysturvallisuus rajoilla: Suomeen ulkomailta saapuvien velvollisuuksista päätettiin	STM	Oltava todistus 2 rokotuksesta tai sairastetusta koronavirustaudista tai on saavuttava maasta, josta tuleminen ei aiheuta erityistä tartuntariskiä. Ym.	https://stm.fi/-/terveysturvallisuus-rajoilla-suomeen-ulkomailta-saapuvien-velvollisuuksista-paetetttiin

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
22.7.2021	Rajoituksia ravitsemisliikkeiden aukioloaikoihin useissa maakunnissa	STM	Ravintoloiden aukioloaikaa ja anniskeluaikaa rajoitetaan kiihtymisvaiheen mukaisesti Kymenlaakson, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Uudenmaan ja Varsinais-Suomen maakunnissa.	https://stm.fi/-/rajoituksia-ravitsemisliikkeiden- aukioloaikoihin-useissa- maakunnissa
22.7.2021	Terveysturvallisuus rajoilla: Matalan riskin maaluettelo on päivitetty	STM	Ei edellytetä testiä tai todistusta: maita ja alueita.	https://stm.fi/- /terveysturvallisuus-rajoilla- matalan-riskin-maaluettelo- on-paivitetty
23.7.2021	Uutinen: Matkustaessa syytä noudattaa varovaisuutta – korkean riskin maasta tullessa koronatestaus on nyt pakollista	THL	korkean riskin maasta tullessa koronatestaus on nyt pakollista	https://thl.fi/fi/- /matkustaessa-syyta- noudattaa-varovaisuutta- korkean-riskin-maasta- tullessa-koronatestaus-on- nyt-pakollista
29.7.2021	Muutoksia ravitsemisliikkeiden rajoituksiin useissa maakunnissa	STM		https://stm.fi/-/muutoksia- ravitsemisliikkeiden- rajoituksiin-useissa- maakunnissa
5.8.2021	Uusia ravitsemisliikerajoituksia alueille – kolme maakuntaa ja pääkaupunkiseutu leviämisvaiheeseen	STM		https://stm.fi/-/uusia- ravitsemisliikerajoituksia- alueille-kolme-maakuntaa-ja- paakaupunkiseutu- leviamisvaiheeseen
5.8.2021	Terveysturvallisuus rajoilla: Matalan riskin maaluettelo 9.8. alkaen	STM		https://stm.fi/- /terveysturvallisuus-rajoilla- matalan-riskin-maaluettelo- 9.8.-alkaen
5.8.2021	Voiko työnantaja kysyä työntekijältä koronarokotuksesta? 8 kysymystä ja vastausta koronarokotuksista	EK	Koronarokotusohje	https://ek.fi/ajankohtaista/uu- tiset/voiko-tyonantaja-kysya- tyontekijalta- koronarokotuksesta-8- kysymysta-ja-vastausta- koronarokotuksista/
11.8.2021	Tiedote: Syksyn koronatilanne edellyttää työpaikoilla malttia	Työterveyslaitos	Maltilla paluu tulevaisuuteen	https://www.ttl.fi/ajankohtais- ta/tiedote/syksyn- koronatilanne-edellyttaa- tyopaikoilla-malttia

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
12.8.2021	Valtioneuvosto päätti uusista ravitsemistoiminnan rajoituksista alueille	STM		https://stm.fi/-/valtioneuvosto-paatti-uusista-ravitsemistoiminnan-rajoituksista-alueille
13.8.2021	Valtioneuvosto päätti uusista ravitsemistoiminnan rajoituksista alueille – Satakunta leviämisvaiheeseen	STM		https://stm.fi/-/valtioneuvosto-paatti-uusista-ravitsemistoiminnan-rajoituksista-alueille-satakunta-leviamisvaiheeseen
19.8.2021	Terveysturvallisuus rajoilla: Matalan riskin maaluettelo 23.8. alkaen	STM		https://stm.fi/-/terveysturvallisuus-rajoilla-matalan-riskin-maaluettelo-23.8.-alkaen
19.8.2021	Uusia rajoituksia ravitsemisliikkeille useissa maakunnissa	STM		https://stm.fi/-/uusiarajoituksia-ravitsemisliikkeille-useissa-maakunnissa
19.8.2021	Tiedote: Työterveyslaitos muistuttaa työpaikkoja riskinarvioinnin päivittämisestä koronapandemian jatkuessa	Työterveyslaitos	Työnantajan tehtävä on arvioida koronatartuntojen riski työpaikalla ja päivittää riskinarviointia tartuntatilanteen muuttuessa ja rokotekattavuuden parantuessa.	https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/tyoterveyslaitos-muistuttaa-tyopaikkoja-riskinarvioinnin-paivittamisesta-koronapandemian-jatkuessa
19.8.2021	Tiedote: Työmarkkina-keskusjärjestöt kannustavat koronarokotteen ottamiseen	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/tiedotteet/tyomarkkinakeskusjarjestot-kannustavat-koronarokotteen-ottamiseen/
26.8.2021	Tiedote: Ravitsemisliikkeiden rajoitukset – Pohjanmaa siirtyy leviämisvaiheeseen	STM	Pohjanmaa leviämisvaiheessa.	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoitukset-pohjanmaa-siirtyy-leviamisvaiheeseen
26.8.2021	Etätyösuositus jatkuu syyskuun loppuun kiihtymis- ja leviämisvaiheen alueilla	STM		https://stm.fi/-/10623/etatyosuositus-jatkuu-syyskuun-loppuun-kiihtymis-ja-leviamisvaiheen-alueilla
27.8.2021	Tietosuojavaltuutetun tulkin mukaan tieto rokotuksesta on työelämän tietosuojalain tarkoittama terveystieto.	Tietosuojavaltuutettu	Tietosuojavaltuutetun kanta, missä tapauksissa työnantaja voi saada rokotustiedot työntekijältä.	https://tietosuoja.fi/koronavirus

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
31.8.2021	Tiedote: Etätöissä tylsistyminen kasvaa mutta hybridi voi tuoda helpotusta	Työterveyslaitos	Pientä helpotusta työelämän poikkeukselliseen tilanteeseen? voi tuoda hybridityö.	https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/etatoissa-tylsistyminen-kasvaa-mutta-hybridi-voi-tuoda-helpotusta
2.9.2021	Tiedote: Valtioneuvosto on päättänyt uusista ravitsemisliikkeiden rajoituksista alueille	STM	Etelä-Savo, Etelä-Pohjanmaa, Ahvenanmaa	https://stm.fi/-/valtioneuvosto-on-paattanyt-uusista-ravitsemisliikkeiden-rajoituksista-alueille
5.9.2021	Tiedote: Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin muutoksia – Satakunnan ja Rovaniemen rajoitukset lievenevät	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-satakunnan-ja-rovaniemen-rajoitukset-lievenevat
6.9.2021	Uutinen: THL on julkaissut arviointitaulukon, joka kuvaa eri tilaisuuksien koronariskiä	THL	Suuri riski yhteismajoituksessa, kausityöntekijät, rakennustyöntekijät; kohtalainen riski pitkän matkan julkinen liikenne, vähäinen riski toimistotyö (sosiaalitilat kuitenkin riski kohonnut)	https://thl.fi/fi/-/thl-on-julkaissut-arviointitaulukon-joka-kuvaa-eri-tilaisuuksien-koronariskia
6.9.2021	Ohjeet rajanylitykseen koronapandemian aikana 6.9.2021 alkaen	Rajavartiolaitos	Ei edellytetä testiä tai todistusta: maita ja alueita.	https://raja.fi/rajaliikenne-ohjeet-korona
9.9.2021	Päätökset: Valtioneuvoston periaatepäätös STM/2021/170	VN, STM	Kun rokotuskattavuus on 80 %, siirrytään epidemian torjuntaan paikallisin ja alueellisin toimenpitein.	https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f80754d69
9.9.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin muutoksia – rajoitukset poistetaan käytöstä Keski-Suomessa	STM	Keski-Suomi	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-rajoitukset-poistetaan-kaytosta-keski-suomessa
14.9.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksia kevennetään	STM	Anniskeluajan pidennys kiihtymis- ja leviämisvaiheessa. Perustasolla ei tarvita istumapaikkaa kaikille sisätiloissa. Pohjois-Karjala perustasolle.	https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-kevennetaan

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
14.9.2021	Kansallinen koronatestaus- ja jäljitysstrategia päivitettiin – testausta ja jäljitystä halutaan kohdentaa entistä paremmin	STM		https://stm.fi/-/kansallinen-koronatestaus-ja-jaljitysstrategia-paivitettiin-testausta-ja-jaljitysta-halutaan-kohdentaa-entista-paremmiin
16.9.2021	Uusia kevennyksiä ravitsemisliikkeiden rajoituksiin alueille	STM		https://stm.fi/-/uusia-kevennyksia-ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-alueille
20.9.2021	Kevennettyjen vaatimusten mukaisten henkilösuojainten käytölle takaraja	STM	Käytölle takaraja: 31.7.2022. Suomessa myytävien henkilösuojainten on tullut täyttää henkilösuojainasetuksen vaatimukset kaikilta osin 1.6.2021 alkaen.	https://stm.fi/-/kevennettyjen-vaatimusten-mukaisten-henkilonsuojainten-kaytolle-takaraja
20.9.2021	Valtionhallinnon kriisiviestinnän kehittämishanke asetettu	VN	Kun tilanteeseen liittyy lukuisia viranomaisia, jotka ohjeistavat kansalaisia ja sidosryhmiään oman toimialansa tiedoilla, tieto pirstoutuu ja kokonaiskuvan saaminen hankaloituu.	https://valtioneuvosto.fi/-/10616/valtionhallinnon-kriisiviestinnan-kehittamishanke-asetettu
23.9.2021	Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin muutoksia	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-muutoksia
24.9.2021	Tiedote: Valtakunnallinen etätyösuositus päättyy lokakuun puolivälissä – työpaikoilla voidaan alkaa valmistautua etä- ja läsnätyön yhdistämiseen	STM	15.10. etätyösuositus päättyy	https://stm.fi/-/10623/valtakunnallinen-etatyosuositus-paatty-lokakuun-puolivalissa-tyopaikoilla-voidaan-alkaa-valmistautua-eta-ja-lasnatyon-yhdistamiseen
27.9.2021	Tiedote: Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan talousarvioesitys vuodelle 2022	STM	Koronaan liittyvät julkisen talouden koronakulut korvataan täysimääräisesti 2021-2023	https://stm.fi/-/sosiaali-ja-terveysministerion-hallinnonalan-talousarvioesitys-vuodelle-2022
29.9.2021	Ohje: Korona, lomautus ja vuosiloman ansainta	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/bl-ogit/korona-lomautus-ja-vuosiloman-ansainta/

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
29.9.2021	Tiedote: Vahvempi työyhteisö koronan jälkeen – neljän kohdan ohjelma toipumiseen	Työterveyslaitos	Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto EU-OSHA korostaa resilienssin merkitystä mahdollisiin tuleviin terveystilanteisiin varautumisessa.	https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/vahvempi-tyoyhteiso-koronan-jalkeen-neljan-kohdan-ohjelma-toipumiseen
30.9.2021	Tiedote: Lähes 70 prosenttia 12 vuotta täyttäneistä on saanut kaksi rokoteannosta	STM		https://stm.fi/-/lahes-70-prosenttia-12-vuotta-tayttaneista-on-saanut-kaksi-rokoteannosta
30.9.2021	Tiedote: https://stm.fi/-/ravitsemissiikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-kiihtymis-ja-leviamisvaiheen-rajoituksia-kevennetaan	STM	Rajoitukset lieventyvät 1.10.. Mm. tanssi- ja karaokekielto poistuvat.	https://stm.fi/-/ravitsemissiikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-kiihtymis-ja-leviamisvaiheen-rajoituksia-kevennetaan
7.10.2021	Tiedote: Koronavirustartuntojen ja sairaalapotilaiden määrä on kasvanut – valtaosa rokottamattomia	STM	Tartuntojen määrä kasvuun. Sairaalaan joutuneista 74 % rokottamattomia.	https://stm.fi/-/koronavirustartuntojen-ja-sairaalapotilaiden-maara-on-kasvanut-valtaosa-rokottamattomia
7.10.2021	Tiedote: Koronarokottamisten ja - STM testausten sairausvakuutuslain mukaisia korvauksia esitetään jatkettavaksi	STM	Rokottamisen ja testauksen korvauksia jatketaan.	https://stm.fi/-/koronarokottamisten-ja-testausten-sairausvakuutuslain-mukaisia-korvauksia-esitetaan-jatkettavaksi
7.10.2021	Tiedote: Ravitsemissiikkeiden rajoituksiin muutoksia	STM	Päijät-Hämeeseen enemmän rajoituksia ja Etelä-Karjalassa rajoituksista luovutaan	https://stm.fi/-/ravitsemissiikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-1
7.10.2021	Tiedote: Lähikontaktin määritelmä poistetaan tartuntatautilaista	STM	Ilmaantuvuusluku ja lähikontaktin määritelmä poistetaan tartuntatautilaista 11.10.	https://stm.fi/-/lahikontaktin-maaritelma-poistetaan-tartuntatautilaista
8.10.2021	Webinaari-tallenne: Etätyösuositus päättyy – kuinka toteutamme terveysturvallisen paluun lähityöhön	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/webinaaritalenne-etatyosuositus-paatty-kuinka-toteutamme-terveysturvallisen-paluun-lahityohon/
8.10.2021	Tiedote: Kunnille korvataan covid-19-epidemiasta aiheutuneet kustannukset – valtionavustushaku aukeaa ensi viikolla	STM		https://stm.fi/-/kunnille-korvataan-covid-19-epidemiasta-aiheutuneet-kustannukset

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
11.10.2021	Tiedote: Koronavirusrokotteet ja lääkkeiden saatavuus aiheina EU-terveysministereiden epävirallisessa kokouksessa	STM	Koronavirusrokotteet ja terveysuhkiin varautuminen	https://stm.fi/-/koronavirusrokotteet-ja-laakkeiden-saatavuus-aiheina-eu-terveysministereiden-epavirallisessa-kokouksessa
12.10.2021	Tiedote: Aluehallintovirasto määrää pakolliset terveystarkastukset Turun telakan työmaille	AVI		https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69921477
13.10.2021	Tiedote: EU:n elpymisvälineen kautta valtionavustuksia hyvinvointialueille palvelujen kehittämiseen	STM	Valtion avustushaku koronavirus tilanteen aiheuttaman sosiaali- ja terveydenhuollon hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan vähentämiseksi.	https://stm.fi/-/eu-n-elpymisvalineen-kautta-valtionavustuksia-hyvinvointialueille-palvelujen-kehittamiseen
13.10.2021	Aluehallintovirasto määrää pakolliset terveystarkastukset myös Rauman telakan työmaille	AVI		https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69921605
14.10.2021	Tiedote: Koronaviruspotilaiden määrä sairaaloissa nousee edelleen - 74 prosenttia 12 vuotta täyttäneistä on saanut kaksi rokoteannosta	STM		https://stm.fi/-/koronaviruspotilaiden-maara-sairaaloissa-nousee-edelleen-74-prosenttia-12-vuotta-tayttaneista-on-saanut-kaksi-rokoteannosta
14.10.2021	Tiedote: Alaikäisten asiointi Omakannassa – EU:n koronatodistuksen saa tarvittaessa tulosteena terveydenhuollosta	STM	Koronatodistuksen saa myös terveydenhuollosta.	https://stm.fi/-/alaikaisten-asiointi-omakannassa-eu-n-koronatodistuksen-saa-tarvittaessa-tulosteena-terveydenhuollosta
14.10.2021	Tiedote: Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin muutoksia – Keski-Pohjanmaalla otetaan käyttöön ravintolarajoitukset	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-keski-pohjanmaalla-otetaan-kayttoon-ravintolarajoitukset
15.10.2021	Yleisiä kysymyksiä ja ohjeita etätyösuositusten päättyessä	EK		https://ek.fi/ajankohtaista/uutiset/yleisia-kysymyksiä-ja-ohjeita-etatyosuositusten-paattyessa/

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
15.10.2021	Tiedote: Koronapassi voidaan ottaa käyttöön, maahantulosäännösten voimassaoloa jatketaan	STM	Koronapassia voi käyttää vaihtoehtoisena toimena 16.10. alkaen, kun tilaa tai tilaisuutta koskevia rajoituksia on voimassa.	https://stm.fi/-/koronapassi-voidaan-ottaa-kayttoon-maahantulosaannosten-voimassaoloa-jatketaan
15.10.2021	Tiedote: Rajaterveysturvallisuus: Poikkeus velvollisuudesta esittää todistus ja osallistua testiin	STM	Valtioneuvoston asetuksella voidaan 16.10 alkaen vapauttaa matalan riskin maista saapuvat tartuntatautilain rajaterveysturvallisuustoimista	https://stm.fi/-/rajaterveysturvallisuus-poikkeus-velvollisuudesta-esittaa-todistus-ja-osallistua-testiin
15.10.2021	Tiedote: Työpaikalle paluu kannattaa tehdä harkiten	Työterveyslaitos	Kun valtakunnallinen etätyösuositus päättyy 15.10.2021, siirtyy vastuu terveellisestä ja turvallisesta työnteosta yhä vahvemmin työpaikoille.	https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/tyopaikalle-paluu-kannattaa-tehda-harkiten
20.10.2021	Tiedote: Etelä-Suomen aluehallintovirasto määrää Helsinki Shipyard Oy:n telakalla työskenteleville pakolliset terveystarkastukset koronatilanteen vuoksi	AVI		https://avi.fi/tiedote/-/tiedote/69922163
20.10.2021	Tiedote: Yrityksille maksutonta tukea muutokseen Pohjois-Pohjanmaalla – nopeimmille parhaat edut	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/ajankohtais-ta/tiedote/yrityksille-maksutonta-tukea-muutokseen-pohjois-pohjanmaalla-nopeimmille-parhaat-edut
21.10.2021	Tiedote: 76 prosenttia 12 vuotta täyttäneistä on saanut kaksi koronarokoteannosta – erikoissairaanhoidon kuormitus jatkuu huomattavan suurena	STM		https://stm.fi/-/76-prosenttia-12-vuotta-tayttaneista-on-saanut-kaksi-koronarokoteannosta-erikoissairaanhoidon-kuormitus-jatkuu-huomattavan-suurena
21.10.2021	Tiedote: Ravitsemisliikkeiden rajoituksiin muutoksia – Etelä-Pohjanmaalla ja koko Uudellamaalla otetaan käyttöön ravintolarajoitukset	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-muutoksia-etela-pohjanmaalla-ja-koko-uudellamaalla-otetaan-kayttoon-ravintolarajoitukset

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
28.10.2021	Tiedote: 78 prosenttia 12 vuotta täyttäneistä on saanut kaksi rokoteannosta – epidemiatilanne on olennaisesti ennallaan	STM		https://stm.fi/-/78-prosenttia-12-vuotta-tayttaneista-on-saanut-kaksi-rokoteannosta-epidemiatilanne-on-olennaisesti-ennallaan
28.10.2021	Tiedote: Ravitsemisliikkeiden rajoitukset jatkuvat 15.11. saakka	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoitukset-jatkuvat-15.11.-saakka
29.10.2021	Tiedote: THL:n ehdotus koronapassin laajentamisesta vaatii oikeudellista arviointia	STM	Koronapassi pohditaan otettavaksi käyttöön sote-alalla hauraimpien ihmisten hoiva- ja hoitotyössä.	https://stm.fi/-/thl-n-ehdotus-koronapassin-laajentamisesta-vaatii-oikeudellista-arviointia
29.10.2021	Tiedote: Suomi lähettää materiaaliapua Latvialle vaikean koronatilanteen hoitoon	STM	Kuusi hengityskonetta	https://stm.fi/-/1410869/suomi-lahettaa-materiaaliapua-latvialle-vaikean-koronatilanteen-hoitoon
2.11.2021	Artikkeli: Paluu toimistolle – pitäisikö työtiloille tehdä jotain?	Työterveyslaitos		https://www.ttl.fi/tyopiste/paluu-toimistolle-pitaisiko-tyotiloille-tehda-jotain
4.11.2021	Tiedote: 79 prosenttia 12 vuotta täyttäneistä on saanut kaksi rokoteannosta – tartuntoja on paljon, erikoissairaanhoidon kuormitus ei ole kasvanut	STM		https://stm.fi/-/79-prosenttia-12-vuotta-tayttaneista-on-saanut-kaksi-rokoteannosta-tartuntoja-on-paljon-erikoissairaanhoidon-kuormitus-ei-ole-kasvanut
4.11.2021	Tiedote: Muutoksia ravitsemisliikkeiden rajoituksiin – Kymenlaaksossa otetaan käyttöön ravintolarajoitukset	STM		https://stm.fi/-/muutoksia-ravitsemisliikkeiden-rajoituksiin-kymenlaaksossa-otetaan-kayttoon-ravintolarajoitukset
5.11.2021	Tiedote: EU:n koronatodistus nyt henkilöille, jotka ovat sairastaneet koronan ja saaneet yhden rokotuksen	STM		https://stm.fi/-/eu-n-koronatodistus-nyt-henkiloille-jotka-ovat-sairastaneet-koronan-ja-saaneet-yhden-rokotuksen

Pvm	Tiedotteen tai ohjeen otsikko	Julkaisija	Otsikon tietojen täydentäminen tarvittaessa	Linkki lähteeseen
11.11.2021	Tiedote: 80 prosenttia 12 vuotta täyttäneistä on saanut kaksi rokoteannosta - koronavirustartuntojen määrät ovat selvässä nousussa	STM	Rokotuskattavuuden merkkipaalu ei ehkäissyt tartuntuntojen määrien kasvua.	https://stm.fi/-/80-prosenttia-12-vuotta-tayttaneista-on-saanut-kaksi-rokoteannosta-koronavirustartuntojen-maarat-ovat-selvassa-nousussa
12.11.2021	Tiedote: STM on antanut alueille ohjauskirjeen hybridistrategian toimintasuunnitelman täysimääräisestä käyttöönotosta	STM	Päätökset epidemian hallintatoimista alueille.	https://stm.fi/-/stm-on-antanut-alueille-ohjauskirjeen-hybridistrategian-toimintasuunnitelman-taysimaaraisesta-kayttoonotosta
12.11.2021	Tiedote: Lausuntopyyntö tartuntatautilain väliaikaisista koronaan liittyvistä säännöksistä	STM	Hallitus suunnittelee tartuntatautilakiin tehtyjen muutosten jatkamista kesäkuun loppuun asti. Lausuntopyyntö.	https://stm.fi/-/lausuntopyynto-tartuntatautilain-valiaikaisista-koronaan-liittyvista-saannoksista
15.11.2021	Tiedote: Ravitsemisliikkeiden rajoituksia jatketaan vuoden loppuun saakka	STM		https://stm.fi/-/ravitsemisliikkeiden-rajoituksia-jatketaan-vuoden-loppuun-saakka

Liite 2. Haastattelukysymykset

Kohdeyrityksille esitettävät kysymykset

Kysymyksen perässä on ilmaistu kohderyhmä (johto = koronaryhmään kuuluva johdon edustaja, tsp = työsuojelupäällikkö, tsv = työsuojeluvastuuhenkilö)

Riskien arviointi ja hallinta työpaikalla

1. Oliko työpaikkanne riskien arvioinnissa tunnistettu biologisiin tekijöihin liittyvä riski ennen koronaa? (johto, tsp, tsv)
2. Oliko epidemia/pandemia tunnistettu riskien arvioinnissa ennen koronaa? (johto, tsp, tsv)
3. Onko työpaikallenne nimetty henkilöt/varautumisryhmä (joka seuraa valtakunnallista tilannetta, arvioi työpaikallanne tarvittavia lisätoimenpiteitä, jne) koronan aikana? (johto, tsp, tsv)
 - a. Missä vaiheessa valmiusryhmä muodostettiin? (johto)
4. Osallistuvatko työpaikkanne työsuojelutoimijat valmiusryhmään? (johto, tsp, tsv)
5. Miten olette selvittäneet koronariskin hallitsemiseksi tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta henkilöstön hyvinvointiin? (johto, tsp, tsv)
6. Millä tavoin olette käsitelleet henkilöstön huolia koronaan liittyvistä riskeistä? (johto, tsp, tsv)
7. Millä tavoin koronaan liittyviä asioita käsitellään työpaikkanne työsuojelutoimikunnassa? (tsp, tsv)
8. Onko viruksiin/epidemiaan/pandemiaan liittyvien riskien arviointi kirjallisessa muodossa?
9. Koronatartunnat (johto)
 - a. Onko työpaikallanne ollut koronatartuntoja?
 - b. Onko niistä seurannut työperäisiä jatkotartuntoja?
 - c. Onko työpaikkanne ohjannut työntekijöitä karanteeninomaiseen olosuhteisiin?
 - i. mikäli on, mitkä ovat olleet perusteet?
 - d. Onko ollut tartuntatautilääkärin määräämiä karanteeneja?
 - e. Onko työpaikallanne henkilöitä, jotka tulleet/käyneet ulkomailta?
10. Koronavirukselle altistuneiden luettelointi tuli syksyllä työnantajan velvoitteeksi. Miten työpaikallanne on sovittu luetteloinnista? (johto, tsp)
11. Onko korona-ammattitautiepäily -prosesseja laitettu työpaikallanne käyntiin? (johto, tsp, tsv)
12. Korona on luokiteltu ammattitaudiksi. Korona ammattitautina: onko työpaikallanne sovittu käytännöistä korona ammattitautina -epäilyistä? Onko sovittu käytännöstä työterveyshuollon kanssa ja ohjattu henkilöstöä kääntymään työterveyshuollon puoleen? (johto, tsp, tsv)

Aikajana

13. Milloin teitte ensimmäisen kerran koronariskiä liittyviä toimenpiteitä (esim. ohjeita) työpaikallanne? (johto, tsp, tsv)
14. Mitkä olivat ensimmäiset toimenpiteet, mitä teitte? (johto, tsp, tsv)
15. Mitkä ovat olleet keskeiset toimenpiteet työpaikallanne tartuntariskin hallitsemiseksi? (johto, tsp)
 - a. toimenpide 1: Millä perusteella hallintatoimenpide on valittu?
 - b. toimenpide 2:
16. Jouduttiinko edellisiä toimenpiteitä harkitsemaan uudestaan? (johto, tsp)
17. Oletteko hyödyntäneet työterveyshuollon asiantuntemusta/apua koronaan liittyvissä asioissa? (tsp, tsv)
18. Oletteko hyödyntäneet työsuojeluviranomaisen asiantuntemusta koronaan liittyvissä asioissa? (tsp, tsv)

Työpaikan sisäinen viestintä

19. Ketkä työpaikallanne osallistuivat sisäisten koronaohjeiden tekemiseen (esim. johtoryhmä, työsuojelu, hr)? (johto, tsp, tsv)
20. Miten tiedotatte työpaikallanne koronaan liittyvistä asioista? (esim. ohjeiden muuttuessa) (johto, tsp, tsv)
 - a. työpaikkanne omalle henkilöstölle? (myös nuoret ja lomautetut)
 - b. työpaikkanne ulkopuolisille henkilöille, jotka käyvät tiloissanne?
 - c. Oletteko velvoittaneet alihankkijanne noudattamaan työpaikkanne rajoituksia ja ohjeita? Mitä toimenpiteitä olette edellyttäneet (esim. testaus, karanteeninomaiset olosuhteet)?
21. Onko koronaviestintä työpaikallanne kaksisuuntaista? (johto, tsp, tsv)
 - a. mikäli on: miten työntekijät osallistuvat/pääsevät vaikuttamaan? (tsp, tsv)
22. Minkälaista palautetta olette saaneet koronaan liittyvästä viestinnästä? (tsp, tsv)
23. Minkälaisista koronaan liittyvistä asioista henkilöstö on ollut yhteydessä työsuojeluvaltuutettuun? (tsv)
24. Miten henkilöstö koki tehdyt toimenpiteet? (johto, tsp, tsv)
25. Vaikuttivatko tehdyt toimenpiteet turvallisuuden tunteeseen? (johto, tsp, tsv)

Julkinen viestintä

26. Kuka työpaikallanne seuraa valtakunnallisia ja alueellista koronaohjeita? (johto)
27. Mistä saatte tietoa niistä seikoista, jotka vaikuttavat työpaikanne koronariskien arviointiin sekä torjuntatoimien käyttöönottoon? (johto, tsp)
28. Onko koronaan liittyvien julkisten (esim. valtiohallinto, AVI, jne) ohjeiden seuraaminen helppoa? (johto, tsp) (Onko selkeästi ymmärrettävissä mitkä ohjeet ovat työnantajaa velvoittavia ja mitkä suosituksia?; Ovatko teitä koskevat ohjeet olleet helposti löydettävissä?)
 - a. Mitkä asiat julkisessa koronatieotamisessa on toteutettu hyvin? (johto, tsp)
 - b. Mitkä asiat julkisessa koronatieotuksessa ovat haastavia teidän työpaikallenne? (johto, tsp)
 - c. Muuta palautetta? (johto, tsp)
29. Onko viranomaisilta tulleet ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä? (johto, tsp)
 - a. ovatko valtioneuvostolta tulleet ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä?
 - b. ovatko sisäministeriöstä tulleet ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä?
 - c. onko sosiaali- ja terveysministeriöstä tulleet ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä? (johto, tsp)
 - d. onko AVI:sta tulleet ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä? (johto, tsp)
30. Ovatko asiantuntijalaitoksilta tulleet ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä? (johto, tsp)
 - a. onko THL:n ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä? (johto, tsp)
 - b. Onko Työterveyslaitoksen ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä? (johto, tsp)
 - c. onko työnantajajärjestöjen ja ammattiliittojen ohjeet olleet selkeitä ja hyödyllisiä? (johto, tsp)
31. Mistä olette itse hakeneet ohjeita/neuvoja koronaan liittyvissä asioissa?
 - a. mistä tahoista olette saaneet hyviä ohjeita, joista on ollut teille hyötyä? (johto, tsp)
 - b. miltä taholta olisitte toivoneet saavanne parempaa tukea? (johto, tsp)

Työterveyshuollolle esitettävät kysymykset

1. Millä tavoin olette ohjeistaneet työpaikkaa koronariskien hallinnassa?
2. Mitkä ovat olleet käytännön toimenpiteitä, joilla olette tukeneet/auttaneet työpaikkaa korona-aikana?
3. Mitkä ovat olleet työpaikan yleisimpiä kysymyksiä/avuntarpeita korona-asioissa?
4. Mitä muuta palautetta teillä työterveyshuoltona on työpaikan koronariskien ennakointiin/hallitsemiseen?
5. Onko työterveyshuolto ohjeistanut työpaikkaa olemaan työterveyshuoltoon yhteydessä työperäisten tartuntojen osalta?
6. Ovatko asiantuntijalaitoksilta tulleet ohjeet olleet hyödyllisiä työterveyshuollolle?
 - a. Ovatko THL:n ohjeet olleet hyödyllisiä?
 - b. Ovatko Työterveyslaitoksen ohjeet olleet hyödyllisiä?

Kysymykset julkisten ohjeiden tuottajille

1. Mitkä ovat olleet työpaikkojen yleisimpiä kysymyksiä/avuntarpeita korona-asioissa?
2. Oletteko tehneet ohjeita työpaikoille?
3. Ohjeiden tekeminen:
 - a. mitä ohjeita olette tehneet?
 - b. miten on tunnistettu tarve ohjeelle?
 - c. mistä ohjeiden taustalla olevat tiedot on saatu?
 - d. mikä oli tekemienne ohjeiden jakelukanava?
4. Onko ohjeista kerätty/pyydetty palautetta?
5. Mitä viestintäkanavaa pitkin palautetta on saatu?
6. Keneltä palaute on tullut?
7. Minkälaista palautetta ohjeista on tullut?
8. Onko palautteen perusteella tehty muutoksia ohjeisiin?
9. Mitä muuta haluaisit kertoa?

Kysymykset viranomaisille

Pandemia-aikana työpaikat hakeneet tietoa eri tahoilta ja hyödyntäneet sitä riskien arvioinnissaan. Altistuminen ollut poikkeuksellista, jonka vuoksi altistumisen arviointia on jouduttu tekemään myös työpaikan ulkopuolelta.

1. Mitkä ovat olleet työpaikkojen yleisimpiä kysymyksiä/avuntarpeita korona-asioissa?
2. Mitä teidän tekemiänne ohjeita työpaikoilla on erityisesti seurattu?
3. Oletteko kokeneet ristiriitaiseksi eri lakien (esim. tartuntatautilaki ja työturvallisuuslaki) vaatimukset työpaikkojen riskienarvioinnin näkökulmasta?
4. Tunnistitteko pandemian aikana lisätietotarpeita, joilla työpaikkoja olisi voinut auttaa?
5. Mitkä tahot / minkälaiset työpaikat erityisesti osoittivat tarvitsevansa tietoa?
6. Oletteko saaneet käsiinne koronapandemiaan soveltuvien terveysriskien arviointimallia, jota voisi hyödyntää suomalaisessa työelämässä?
7. Mikä mielestänne on ollut tehokkain viestintäkanava koronatiedon levittämisen kannalta?
8. Jälkikäteen ajateltuna: mitä olisi pitänyt tehdä toisin työpaikkojen näkökulmasta?
9. Mitkä tekijät vaikeuttivat oikea-aikaista, riittävää ja asiantuntevaa koronatiedotusta ja sen perille menoa?
10. Miten työpaikoille suunnattujen koronaohjeiden tekemistä tulisi kehittää?
11. Miten yhteistyötä eri koronatiedotusta tekevien tahojen kanssa voisi kehittää? (koronatiedotusta tekevät päättäjät, viranomaiset ja tutkimuslaitokset)
12. Miten pandemiatiedotusta yrityksille ja konserneille tulisi kehittää suhteessa kansalaisille ja muille organisaatioille suunnattuun tiedotukseen?
13. Mitä muuta haluaisit kertoa?

Kysymykset työterveyshuoltoa järjestäville organisaatioille

1. Mitkä ovat olleet työpaikkojen yleisimpiä kysymyksiä/avuntarpeita korona-asioissa?
2. Minkälaisissa asioissa olette tehneet yhteistyötä työpaikkojen kanssa?
3. Onko apuunne tarvittu koronan aiheuttaman terveydellisen merkityksen arviointiin?
Tarkenna.
4. Mitä ohjeita olette tehneet yhteistyössä työpaikkojen kanssa (esim. karanteenien määräämiseen, suojautumiseen, ym.)?
5. Oletteko saaneet riittävästi ohjeistusta siitä, mitä tapauksia on syytä epäillä ammattitaudiksi?
6. Mikä mielestänne on ollut tehokkain viestintäkanava työpaikoille koronatiedon levittämisen kannalta?
7. Tunnistitteko pandemian aikana lisätietotarpeita, joilla olisi voinut auttaa työpaikkoja?
8. Mitkä asiat ohjeiden tekemisessä olivat hankalia?
9. Mitkä ovat olleet pääasiallisia tietolähteitänne?
10. Mikä oli hankalaa tarpeellisten ohjeiden saamisessa työpaikkojen ja työntekijöiden tietoon?
11. Oletteko saaneet käsiinne koronapandemiaan soveltuvien terveysriskien arviointimallia, jota voisi hyödyntää suomalaisessa työelämässä?
12. Jälkikäteen ajateltuna: mitä olisi pitänyt tehdä toisin työpaikkojen näkökulmasta?
13. Miten tulevissa epidemia- ja pandemiatilanteissa tiedotustyötänne voitaisiin helpottaa?
14. Mitä muuta haluaisit kertoa?

Liite 3. Tutkimuskysely

1. Toimitko työpaikkasi työsuojelupäällikkönä?
 - kyllä
 - ei

2. Päätoimiala, johon työpaikkasi kuuluu
 - maatalous, metsätalous ja kalatalous
 - teollisuus
 - rakentaminen
 - tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus
 - kuljetus ja varastointi
 - majoitus- ja ravitsemistoiminta
 - informaatio ja viestintä
 - rahoitus- ja vakuutustoiminta
 - kiinteistöalan toiminta
 - ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
 - hallinto- ja tukipalvelutoiminta
 - taiteet, viihde ja virkistys
 - muu palvelutoiminta
 - kaivostoiminta ja louhinta
 - sähkö-, kaasu- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta
 - vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito
 - julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus
 - koulutus
 - terveys- ja sosiaalipalvelut
 - kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palvelujen tuottamiseksi omaan käyttöön
 - kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta

3. Onko työpaikallesi perustettu koronavalmiusryhmä tms.?
 - kyllä
 - ei
 - en tiedä

4. Kuulutko työpaikkasi koronavalmiusryhmään?
 - kyllä
 - ei

5. Milloin työpaikallanne arvioitiin ensimmäisen kerran koronan aiheuttamaa riskiä?
 - ennen tammikuuta 2020
 - tammikuu 2020
 - helmikuu 2020
 - maaliskuu 2020
 - huhtikuu 2020
 - joku muu ajankohta, mikä?

6. Onko koronaan liittyvä riskienarviointiprosessi työpaikallasi toteutettu samalla tavoin kuin muu riskien arviointi (työn haitta- ja vaaratekijöiden osalta)?
- kyllä
 - ei. Mikä on erilaista?
 - en osaa sanoa
7. Mitkä seuraavista on huomioitu työpaikallanne koronariskien arvioinnissa? Voit valita useamman vaihtoehdon.
- koronatartuntojen ilmaantuvuusluku
 - koronatartunnoista aiheutuneet sairauspoissaolot työpaikalla
 - altistuminen työpaikalla tai työmatkoilla
 - voidaanko työssä pitää turvavälit
 - voidaanko työskennellessä käyttää maskeja tai visiirejä
 - ulkomailta tulevat tai palaavat työntekijät
 - työhön liittyvä voimakas äänenkäyttö (joka mahdollistaa pisaroiden leviämisen)
 - tilat, joissa heikko ilmanvaihto
 - konsernin koronaohjeet
 - muu, tarkenna
8. Keskeiset koronariskien hallintakeinot ja niiden käyttöönotto työpaikallanne: Ovatko seuraavat toimenpiteet olleet käytössä työpaikallanne ja jos ovat niin milloin? Merkitse kaikki vuosineljännekset, jolloin toimenpide on ollut käytössä. Jos työpaikkanne toimii usealla toimipaikalla, vastaa päätoimipaikan mukaan. Q1-Q4 tarkoittaa vuosineljänneksiä.
- koronavalmiusryhmä olemassa työpaikalla
 - turvavälit otettu käyttöön
 - käsihuuhteiden saatavuus järjestetty
 - tehostetut siivoustoimenpiteet
 - riskiryhmien huomioiminen
 - etätyösuositus
 - etätyömääräys
 - asiakastyöhön kiinteät suojat (esim. pleksit)
 - työn järjestelyt siten, että työntekijät eivät kohtaa (esim. ryhmät, maksimihenkilömäärä -rajoitus)
 - kulkurajoituksia työpaikalla
 - istuinvälien harventaminen ja järjestelyt
 - tauko- ja ruokailutilanteiden erillinen ohjeistus
 - maskinkäyttösuositus
 - maskinkäyttömääräys
 - kokoontumisrajoitukset
 - työpaikan suosittelu tai määräämä omaehtoinen karanteeni
 - matkustusrajoitus kotimaassa
 - matkustusrajoitus ulkomaille

- työpaikan omia karanteeniehtoja ulkomailta tuleville ja palaaville
 - vierailijarajoitukset
 - rokottautumissuositus työntekijöille
 - rokotetuille hallintatoimien helpotuksia
 - muu: mikä
9. Ovatko koronariskin hallintakeinot muuttuneet virusmuunnosten myötä?
- ei
 - kyllä, suojautumiskäytäntöjen osalta
 - kyllä, muulla tavoin: tarkenna
10. Jos työpaikallanne on todettu tartuntoja, miten jatkotartunnat on estetty? Voit valita useamman vaihtoehdon.
- siirtymällä omaehtoiseen karanteeniin
 - työskentelemällä etänä
 - varmistamalla että työntekijöille ei tule lähikontakteja työpaikalla
 - muulla tavoin; kuvaa tarkemmin
 - työpaikallamme ei ole todettu tartuntoja
11. Mikä on aiheuttanut kuormitusta työpaikallanne koronan aikana? Voit valita useamman vaihtoehdon.
- huoli työn loppumisesta tai lomautuksista
 - pelko sairastumisesta koronaan
 - työntekijöiden jaksaminen
 - työyhteisön yhteisöllisyyden puute
 - fyysinen kuormittuminen (ergonomiahaasteet)
 - uusien työtapojen oppimiseen liittyvät haasteet
 - töihin kulkeminen
 - muu, mikä/mitkä:
12. Millä tavoin olette käsitelleet henkilöstön huolia koronaan liittyvistä riskeistä?
13. Koronavirukselle altistuneiden työntekijöiden luettelointi tuli pakolliseksi syksyllä2020. Onko luetteloinnissa ollut haasteita ja jos on, niin minkälaisia?
14. Ovatko yksilönsuojaan (esim. tartuntatieto tai rokotus) liittyvät säännökset vaikeuttaneet päätöksentekoa ja koronariskin torjuntaa?
- kyllä
 - ei
 - en tiedä

15. Muutitteko vakuutusturvaanne etätöihin siirtymisen seurauksena?

- kyllä
- ei
- ei, asia oli huomioitu työpaikallamme jo ennen koronaa

16. Mitä viestintäkanavia työpaikallanne käytettiin korona-aiheesta sisäisessä viestinnässä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- intra
- infotaulu
- sähköposti
- sosiaalisen median sovellus (esim. Yammer, whatsapp)
- webinaarit
- kasvokkain toteutetut palaverit/tiedotustilaisuudet
- ei mitään
- muu, mikä:

17. Mikä työpaikallanne toimi erityisen hyvin sisäisessä viestinnässä?

18. Mikä oli haastavaa sisäisessä viestinnässä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- viestiä ollut vaikea saada perille
- viestintäkanava oli puutteellinen
- työntekijöiden tavoittaminen oli haastavaa
- viestinnässä ei ollut haasteita
- Muu, mikä?

19. Mitä koulutuksia koronariskien hallitsemiseksi on järjestetty työpaikallanne? Voit valita useamman vaihtoehdon.

- riskien arviointi
- koronariskien arviointi ja hallinta
- etätöiden johtaminen
- kuormituksen hallinta
- koulutusta ei ole järjestetty
- muu, mikä?

20. Minkä tahon tuottamaa tietoa työpaikallanne on hyödynnetty koronatartuntojen riskien hallinnassa? Voit valita useamman vaihtoehdon.
- oma konserni
 - työterveyshuolto
 - toimialajärjestöt ja ammattiliitot
 - kunnat ja sairaanhoitopiirit
 - Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)
 - Työterveyslaitos
 - Työturvallisuuskeskus
 - Sosiaali- ja terveysministeriö
 - muut ministeriöt
 - Aluehallintovirasto (AVI)
 - Valtioneuvosto
 - Rajavartiolaitos
 - muu, mikä?
21. Mikä toimi hyvin julkisessa viestinnässä? Julkisella viestinnällä tarkoitetaan viranomaisten ja asiantuntijalaitosten viestintää.
22. Mikä on ollut haastavaa tulkitessanne julkista viestintää työpaikallanne? Voit valita useamman vaihtoehdon.
- ollut vaikea seurata oikeaa tahoa
 - ollut vaikea suodattaa oikea tieto
 - tiedotus ristiriitaista
 - hankaluutta erottaa suosituksen ja määräysten ero
 - julkisen viestinnän tulkitseminen ei ole ollut vaikeaa
 - muu, tarkenna:
23. Nimeä haastavin asia, mitä on ollut vaikea seurata
24. Onko mediasta (esim. lehdistö, radio) ollut apua tulkittaessa viranomaisten antamien suosituksia ja määräyksiä työpaikallanne?
- kyllä
 - ei
 - en osaa sanoa

25. Millä perusteella paluu uuteen normaaliin on tehty työpaikallanne? Voit valita useamman vaihtoehdon.
- konsernin riskien arviointi
 - oman yksikön riskinarviointi
 - julkiset ohjeet
 - muu, mikä
26. Mikä koronapandemian aikaisista riskien hallintakäytännöistä jäi pysyväksi toimintatavaksi työpaikallanne? Voit valita useamman vaihtoehdon.
- aikaisempaa laajempi etätyökäytäntö
 - työpaikalle ei tulla sairaana
 - parantuneet käsihygieniakäytännöt ja -mahdollisuudet
 - muutokset omaehtoisessa sairauspoissaoloilmoituskäytännössä
 - suu-nenäsuojainten käyttö esim. kausi-influenssan yhteydessä
 - muu, tarkenna
27. Mitä mielestäsi tulisi tulevaisuudessa huomioida työpaikoilla mahdollisten pandemioiden varalta?

Koronapandemia ilmeni ennenkokemattomana ja yllättävänä koko yhteiskunnalle ja suomalaisille työpaikoille. Koronapandemian alkuvaiheessa julkisessa viestinnässä korostettiin taudin mahdollista vakavuutta. Työpaikat pohtivat, mitä toimia työpaikoilla tulee tehdä koronariskin hallitsemiseksi.

Pandemia ja riskien hallinta tutkimuksen tavoitteena oli selvittää ja arvioida työpaikkojen oppeja ja kokemuksia koronapandemian vaikutuksista työturvallisuuden hallintaan. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin työpaikkojen toimintatapoja ja toimenpiteiden ajoitusta altistumisen ehkäisemiseksi. Tutkimuksessa selvitettiin myös työpaikan riskienarvioinnissa ja hallinnassa hyödyntämä tiedonkulun verkosto epidemian ajalta. Tavoitteena oli löytää hyviä keinoja, joiden avulla työpaikat voivat varautua jatkossakin biologisten tekijöiden aiheuttamiin riskeihin.

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfonden
The Finnish Work Environment Fund

Työterveyslaitos
Arbetshälsoinstitutet
Finnish Institute of Occupational Health

PL 40, 00032 Työterveyslaitos

www.ttl.fi

ISBN 978-952-391-062-1 (PDF)

